

Index.

(1)

Business Studies - II

(For MR Students)

Part - I (Principles and Functions of Mgt.)

Unit - I.

Lesson - 1 - युक्तिकरण का प्रथम सिद्धांत

Lesson - 2 - युक्तिकरण का अर्थ

Unit - II.

Lesson - 3 - युक्तिकरण के सिद्धांत

Lesson - 4 - प्रथम युक्तिकरण

Unit - III

Lesson - 5 - द्वितीय युक्तिकरण

Unit - IV

Lesson - 6 - तृतीय युक्तिकरण

Unit - V

Lesson - 7 - चतुर्थ युक्तिकरण

Lesson - 8 - पंचम युक्तिकरण का अर्थ

Unit - VI

Lesson - 9 - षष्ठ युक्तिकरण

Lesson - 10 - सप्तम युक्तिकरण का अर्थ

19

2

Unit - VII

Lesson-11 - पत्रकारिता

Lesson-12 - पत्रकारिता, योजन मंडल मंडल

Lesson-13 - संचार

Unit - VIII

Lesson-14 - अर्थशास्त्र

Unit - IX

Lesson-15 - पत्रकारिता

Part - II (Business Finance and Marketing)

Unit - X

Lesson-16 - व्यापार

Unit - XI

Lesson-17 - व्यापार मंडल मंडल

Lesson-18 - व्यापार मंडल मंडल

Unit - XII

Lesson-19 - व्यापार मंडल मंडल

Lesson-20 - व्यापार मंडल

Lesson-21 - व्यापार मंडल

Lesson-22 - व्यापार

3

Unit - XIII

Lesson - 23 - सुबोत गोपमि

Unit - XIV

Lesson - 24 - डेर फेम

1. ਸੁਬੰਧਤ ਦਾ ਮੁਭਾਅ ਅਤੇ ਸਹੱਤਵ

ਨੋਟ-2 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਸੁਮਨ :-

1. ਖਾਲੀ ਸਥਾਨ ਭਰੋ:-

- ੳ) ਸੁਬੰਧ ਸਿੱਕ ਬਿਰਿਆ ਹੈ।
- ਅ) ਸੁਬੰਧ ਸਿੱਕ ਨਾਲ ਹੀ ਈ ਹੈ।
- ੲ) ਸੁਬੰਧ ਸਿੱਕ ਵਿਗਿਆਨ ਹੈ।
- ਸ) ਸੁਬੰਧ ਦੀ ਲੋੜ ਧੱਪਰ ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- ੲ) ਸੁਬੰਧ ਸਿੱਕ ਬਿਰਿਆ ਹੈ।
- ੲ) ਸੁਬੰਧਤ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜ ਵਿਉਂਤ ਬਣਾਉਣਾ, ਹੁਕਮ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਖ) ਸੁਬੰਧਤ ਕਲਾ ਵਜੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣਾ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਸਭ ਤੋਂ ਆਧੁਨਿਕ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ।
- ਗ) ਉਦਮ ਬੇਦੰਗਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਘ) ਸੁਬੰਧਤ ਦਾ ਚਹਿਲਾ ਕਾਰਜ ਹੈ।

2. ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਖੁਣੋ :-

- ੳ) ਸੁਬੰਧ ਸਿੱਕ ਸਮੂਹਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਹੈ।
- ਅ) ਸੁਬੰਧ ਸਿੱਕ ਕਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।
- ੲ) ਸੁਬੰਧ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਕਲਾ ਹੈ।
- ਸ) ਸੁਬੰਧ ਸਿੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਬਿਰਿਆ ਹੈ।
- ੲ) ਸੁਬੰਧ ਦਾ ਸਤਲਬ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ।
- ੲ) ਸੁਬੰਧ ਉਤਪਾਦਨ ਦਾ ਸਿੱਕ ਸਾਧਨ ਹੈ।
- ਖ) ਸੁਬੰਧਤ ਮੁਭਾਅ ਵਜੋਂ ਵਿਆਪਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।
- ਗ) ਸਾਹਿਬਗ ਅਤੇ ਤਾਲਮੇਲ ਸਿੱਕ ਗੱਲ ਹੈ।
- ਘ) ਸੁਬੰਧਤ ਦਾ ਖੇਤਰ ਬਸ਼ਾਸ਼ਨ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ੲ) ਸੁਬੰਧਤ ਨੂੰ ਖੋਜਾ ਨਹੀਂ ਸੰਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।
- ੳ) ਸੁਬੰਧ ਸਿੱਕ ਗਤੀਮੀਲ ਬਿਰਿਆ ਹੈ।

5

3. ਬਹੁਵਿਕਲਪੀ ਸ਼ਬਦ :-

ੳ) 'ਬੁਧੰਯਨ ਦੁਸ਼ਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਹੰਸ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਕਲਾ ਹੈ' ਸਿਹ ਕਿਸ ਦੁਸ਼ਣੀ ਕੋਣ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਦੀ ਹੈ।

ਕ) ਯਰੰਧਗਾਗਤ ਦੁਸ਼ਣੀ ਕੋਣ

ਬ) ਅਚਲਿਕ ਦੁਸ਼ਣੀ ਕੋਣ

ੲ) ਕ ਅਤੇ ਚ ਦੋਵੇਂ ਹੀ

ੳ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

ੴ) ਬੁਧੰਯ ਸਿੱਕ

ੲ

ਕ) ਕਲਾ

ਬ) ਵਿਗਿਆਨ

ੲ) ਕਲਾ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੋਵੇਂ ਹੀ

ੳ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

ੴ) ਬੁਧੰਯਨ ਸਿੱਕ

ੲ

ਕ) ਪੂਰਨ ਵਿਗਿਆਨ

ਬ) ਅਪੂਰਨ ਵਿਗਿਆਨ

ੲ) ਕੁਦਰਤੀ ਵਿਗਿਆਨ

ੳ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

ੴ) ਬੁਧੰਯ ਦੀ ਜਰੂਰਤ ਕਿਸ ਖੱਬਰ ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਕ) ਉੱਚ ਖੱਬਰੀ ਬੁਧੰਯਨ

ਬ) ਦਸਿਆ ਦਰਸਿਆਲੇ ਖੱਬਰ

ੲ) ਹੇਠਲੇ ਖੱਬਰ ਦਾ

ੳ) ਉੱਚੋਂ ਵਤ ਸਾਰੇ ਹੀ

ੴ) ਬੁਧੰਯ ਹੈ:

ਕ) ਸਿੱਕੋਲੀ ਗਤੀ ਵਿਧੀ

ਬ) ਸਮੂਹਿਕ ਗਤੀ ਵਿਧੀ

ੲ) ਦੋਹਰੀ ਗਤੀ ਵਿਧੀ

ੳ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

4. ਤ- ਤ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ ਉੱਤਰ :-

ਸ਼. 1 ਬੁਧੰਯਨ ਕੀ ਹੈ?

ਸ਼. 2 ਸਿੱਕੇ ਲਾਏ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚੋਂ ਬੁਧੰਯਨ ਕੀ ਹੈ?

ਸ਼. 3 ਸਿੱਕੇ ਬਕਿਰਿਆ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚੋਂ ਬੁਧੰਯਨ ਕੀ ਹੈ?

- ਸ਼. 4 ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬੁਧੀਯਨ ਕੀ ਹੈ?
- ਸ਼. 5 ਇੱਕ ਕਲਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬੁਧੀਯਨ ਹੈ?
- ਸ਼. 6 ਇੱਕ-ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬੁਧੀਯਨ ਕੀ ਹੈ?
- ਸ਼. 7 ਬੁਧੀਯਨ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਹੈ, ਇਸਦਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- ਸ਼. 8 ਬੁਧੀਯਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜ ਕੀ ਹੈ?
- ਸ਼. 9 ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਬੁਧੀਯਨ ਵਿੱਚ ਕੀ ਕੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ?
- ਸ਼. 10 ਬੁਧੀਯਨ ਦੀਆਂ ਮਾਧਿਅਮਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੋ?
- ਸ਼. 11 ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਬੁਧੀਯਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜ ਕੀ ਹੈ?
- ਸ਼. 12 ਬੁਧੀਯਨ ਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰ ਬੁਕਿਰਿਆ ਕਿਉਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
- ਸ਼. 13 ਬੁਧੀਯਨ ਦੇ ਸਹੱਤਾ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਤੱਤ ਲਿਖੋ?
- ਸ਼. 14 ਸਮੂਹ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬੁਧੀਯਨ ਕੀ ਹੈ?
- ਸ਼. 15 ਮੱਥਮ ਪੱਧਰੀ ਬੁਧੀਯਨ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਕਾਰਜ ਲਿਖੋ?

5. ਦੂਰ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਬ੍ਰਮਲ :-

- ਸ਼. 1 ਬੁਧੀਯਨ ਦੀ ਸਹੱਤਾ ਦੱਸੋ?
- ਸ਼. 2 ਬੁਧੀਯਨ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੱਸੋ?
- ਸ਼. 3 ਬੁਧੀਯਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- ਸ਼. 4 ਬੁਧੀਯਨ ਤੇ ਬੁਧੀਯਨ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ?

ਉੱਤਰ

1. ਖਾਲੀ ਮਕਾਨ ਭਰੋ:-

ਉੱਤਰ:- (1) ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ (ਅ) ਵਿਗਿਆਨ, ਇੱਕ ਕਲਾ (ੲ) ਸਹੀ
 (ਸ) ਹਰ (ੳ) ਨਿਯੰਤ੍ਰਣ (ੲ) ਵਿਗਿਆਨਿਕ (ੳ) ਬੁਧੀਯਨ
 (ੳ) ਨਿਯੰਤ੍ਰਣ

2. ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ

ਉੱਤਰ:- (1) ਸਹੀ (ਅ) ਗਲਤ (ੲ) ਸਹੀ (ਸ) ਸਹੀ (ੳ) ਗਲਤ
 (ੲ) ਸਹੀ (ੳ) ਗਲਤ (ੳ) ਗਲਤ (ੲ) ਗਲਤ (ੳ) ਸਹੀ (ੲ) ਸਹੀ

3. ਬਹੁ ਵਿਕਲਪੀ ਸ਼ਬਦ ਉੱਤਰ:-

ਉੱਤਰ:- (1) ਚੰਦਰਗੜ੍ਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ (ਅ) ਕਲਾ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ (੯) ਅਧੁਰਨ ਵਿਗਿਆਨ (ਸ)

4. ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ:-

ਉੱਤਰ-1. ਦੂਸਰੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਕਲਾ ਨੂੰ ਸੁਬੰਧਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉੱਤਰ:-2. ਸਿੱਖਤੋਂ ਭਾਵ ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਜੋ ਦੂਜਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਵਾਉਣ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਉੱਤਰ:-3. ਸਿੱਖ ਸੁਕਿਰਿਆ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੁਬੰਧਨ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਭੁਆਵਾਂ ਹਨ ਜੋ ਸੁਬੰਧਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਉੱਤਰ:-4. ਸਿੱਖ ਖੋਖ ਤੋਂ ਸੁਬੰਧਨ ਦੀ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਾਂਗ ਸਿੱਖ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ।

ਉੱਤਰ:-5. ਨਿਰੰਕਰਤਾ ਨਾਲ ਗਿਆਨ ਦਾ ਉਦਿਤ ਸੁਯੋਗ ਕਰਕੇ ਸੰਗਠਣ ਦੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਖ਼ਾਪਤੀ ਕਰਨਾ ਹੀ ਸੁਬੰਧਨ ਹੈ।

ਉੱਤਰ:-6. ਵਿਗਿਆਨ ਵੱਲੋਂ ਸੁਬੰਧਨ ਉਹ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਜੋ ਗਰਨ ਅਤੇ ਖ਼ੁਭਾਵ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਉੱਤਰ:-7. ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੁਬੰਧਨ ਸਿੱਖ ਸਰਵ-ਵਿਆਪਕ ਧਾਰਨਾ ਹੈ।

ਉੱਤਰ:-8. ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ

ਉੱਤਰ:-9. ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਮੰਡਲ, ਸੁੱਖ ਵਾਰਜਵਾਗੀ ਅਠਸਰ, ਸੁਬੰਧਕੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ, ਸਗਾਂ ਸੁਬੰਧਕ

ਉੱਤਰ:-10. ਉਤਪਾਦਕ ਸੁਬੰਧਨ, ਵਿਕੀਕਰਣ ਸੁਬੰਧਨ, ਵਿੱਤੀ ਸੁਬੰਧਨ, ਵਰਸਠਾਰੀ ਸੁਬੰਧਨ, ਦਫ਼ਤਰ ਸੁਬੰਧਨ।

ਉੱਤਰ:-11. ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ।

ਉੱਤਰ:-12. ਕਿਉਂਕਿ, ਸੁਬੰਧਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਾਰਜ ਨਿਰੰਕਰਤਾ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਉੱਤਰ:-13. ਜਾਂ ਇਹ ਕੁਸਲਤਾ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਸਮੂਹ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਖ਼ਾਪਤੀ ਵਿੱਚ ਸਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਉੱਤਰ:-14. ਸਮੂਹ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੁਬੰਧਨ ਤੋਂ ਭਾਵ ਸੁਬੰਧਕਾਂ ਦੇ ਉਸ ਸਮੂਹ ਤੋਂ ਹੈ ਜੋ ਸੰਗਠਣ ਨੂੰ ਦਬਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਉੱਤਰ:-15. a) ਵਾਰਜਕ ਸਲਤਾ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ. b) ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਿੱਕਰੀ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਉੱਚ ਚੌਖੀ ਸੁਬੰਧਨ ਨੂੰ ਸਿੱਕਰੀ ਕਰਨਾ।

ਉੱਤਰ :- 5 ਚਾਰ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਬ੍ਰਹਮਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ :-

ਉੱਤਰ :- (1) 1. ਗਰੁੱਪ ਤਿਆਰੀਆਂ ਦੀ ਪੁਰਤੀ :- ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਕਾਸਵਤੀਗਤ ਕੌਸ਼ਿਕਾਂ ਨੂੰ ਕਮਰੇ ਦੇ ਤਿਆਰੀਆਂ ਤਾੜ ਕੱਠ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਟੀਮ ਬਣਾ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।

2. ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣਾ :- ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਟੁਕੜੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤਾੜ ਕੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਉਤਪਾਦ ਦੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਾੜ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਉੱਚ ਸੁਭਾਵਲੇ ਦੇ ਸਾਮਗਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

3. ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਵਿਕਾਸ :- ਉੱਚਿਤ ਜੋਸ਼ੀਲਾ, ਮੰਗਰਤ ਤੇ ਸਹੀ ਟਿਕਦੇ ਤਾੜ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਹੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਿਕਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਾੜ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਤੇ ਮਾਸਕਾਂ ਦੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਖ਼ਾਤਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

4. ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ :- ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤਾੜ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਖ਼ਾਤਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਟੁਕੜੀਆਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਟੁਕੜੀਆਂ ਦੀ ਯੁਰਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਗਹਿਣੇ ਗਹਿਣੇ ਦੇ ਚੱਧਰ ਵਿੱਚ ਵਧਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਉੱਤਰ :- (2) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ :-

1. ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇਵਤਾ ਦੀ ਤਾੜ ਹੈ :- ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਕਾਸਵਤੀਗਤ ਕੌਸ਼ਿਕਾਂ ਨੂੰ ਗਰੁੱਪ ਟੁਕੜੀਆਂ ਕੌਸ਼ਿਕਾਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਬੰਧ ਮਨੁੱਖੀ ਤੇ ਗੱਠ ਮਨੁੱਖੀ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਕੱਠੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਤਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਰੇ ਤਾੜ ਮੰਗਰਤ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

2. ਪ੍ਰਬੰਧ ਮਰਦ - ਵਿਕਾਸ ਹੈ :- ਗਰੁੱਪ ਵਿੱਚ ਸਮੂਹਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਸਹੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਟੁਕੜੀਆਂ ਟੁਕੜੀਆਂ ਦੀ ਖ਼ੋਜ ਚੱਲਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਸੁਖ ਮਿਥਾਉਣ ਸਿਵੇਂ ਜੋਸ਼ੀਲਾ ਉੱਠਾ ਕਰਨਾ, ਮੰਗਰਤ ਕਰਨਾ, ਟਿਕਦੇ ਵੱਧ ਕਾਇਮ ਦੀ ਹਰ

2

ਗਰੁੱਬ ਵਿੱਚ ਲੋੜ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਸਹੀ ਖੁਰਾਕ ਦੇ
ਮਿਆਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਠੀ ਮਹੱਤਵ ਦਿਖਾਈ ਹੈ

3. ਖੁਰਾਕ ਉਦਮ ਖੁੰਢੀ ਹੈ :- ਖੁਰਾਕ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਦਮ ਮੰਗਣ
ਦੇ ਉਦਮਾਂ ਦੀ ਖੁਰਾਕੀ ਹੋਣ ਹੈ। ਖੁਰਾਕ
ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਠੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਮੰਗਣ ਦੇ ਉਦਮਾਂ
ਦੀ ਖੁਰਾਕੀ ਦੇ ਦੁਆਰੇ ਹੀ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੋਣੀਆਂ ਹਨ।

4. ਖੁਰਾਕ ਗਤੀਮੀਲ ਹੋਣਾ ਹੈ :- ਖੁਰਾਕ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਠੀਆਂ ਲਾਭ
ਦਿੱਖ ਗਤੀਮੀਲ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਖੁਰਾਕ ਤਾਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਵਿਠੀਆਂ
ਹੈ।

ਉੱਤਰ :- 3. ਖੁਰਾਕ ਦੇ ਉਦਮ :-

1. ਮੰਗਣਤਾਜੋਕ ਦਾ ਉਦਮ

i. ਘੱਟ ਲਾਗਤ ਤੇ ਵੱਧ ਲਾਭ :- ਕੋਈ ਵੀ ਮੰਗਣ ਕਾਪਣੀ ਲਾਗਤ
ਤੇ ਘੱਟ ਤੇ ਘੱਟ ਤੇ ਲਾਭ ਵੀ
ਵੱਧ ਕਰ ਦਾ ਯੋਗ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ii. ਦਿਵਾਮ ਕਰ ਕੇ ਖੁਰਾਕੀ :- ਖੁਰਾਕ ਦੇ ਉਦਮ ਮੰਗਣ ਦਾ
ਬਹੁਮੁੱਖੀ ਦਿਵਾਮ ਕਰ ਕੇ ਮੰਗਣ ਤੋਂ
ਮੀਥੀਪਤ ਵਿੱਚੋਂ ਲੋੜ ਸਹੀ ਖੁਰਾਕੀ ਵਿੱਚ ਦੁਆਰਾ ਕਰਨਾ
ਹੋਣ ਹੈ ਕਾਮਿਠ ਕਰ ਸਹੀ ਮੰਗਣ ਦਾ ਦਿਵਾਮ ਕਰ
ਜ਼ਾਹਿਦ ਹੈ ਕਰ ਉਦਮ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿੱਚਿਤਤਾ
ਦਿਖਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

2. ਕਾਮਿਠ ਉਦਮ :-

i. ਮਿੱਥੀਆਂ ਤੇ ਮਿੱਠੇ ਮੰਗਣ :- ਮਿੱਥੀਆਂ ਕਰ ਮਿੱਠੇ
ਮੰਗਣ ਦਾ ਦਿਵਾਮ ਮਨੁੱਖੀ
ਖੁੰਢੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕਰ ਉਦਮ ਦੇ ਕਾਮਿਠ ਦਿਵਾਮ ਦਾ
ਕਾਮਿਠ ਹੋਣ ਹੈ। ਖੁਰਾਕ ਦੇ ਉਦਮ ਦੇ ਵਿੱਚ ਮਿੱਥੀਆਂ

ੴ ਵਿਕਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ii. ਬੁਰਮਾ ਤਿਜ਼ੀਰਹ :- ਕਮਾਇਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਉੱਚ ਪ੍ਰਗਤਿਆ ਮਗਰ ਵਰਤਮਾਤ ਵਿੱਚ ਬੁਰਮਾ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਉੱਚੀ ਗਤਿ ਦਾ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਬੁਰਮਾ ਤਿਜ਼ੀਰਹ ਕਰਨਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

iii. 3. ਵਿਕਾਸ ਸਦੀ ਮੌਕੇ :-

i. ਉੱਚ ਮਿਸ਼ਨਰੀ :- ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਉਮਰੇ ਕੰਮ ਕਾਲਮਾਤ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ii. ਵਿਕਾਸ ਸਦੀ ਮੌਕੇ :- ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵਿੱਤ - ਖੱਬੀ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਰਗੇ ਸਦੀ ਮੰਗਤਰ ਮਕਾਂ ਮਿਠ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਰਜਕ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਤੇ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਖਾਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਉੱਤਰ :- ਮ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਕੰਡਰ :-

ਕੰਡਰ ਦਾ ਕਾਰਜ	ਪ੍ਰਬੰਧ	ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ
1. ਮੁੱਖ	ਇਹ ਵਿੱਚ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪ੍ਰਗਤਿਆ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਮੁੱਖ ਤੀਰੀਕਾ ਕੰਡਰ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।	ਇਹ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਪ੍ਰਗਤਿਆ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਤੀਰੀਕਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਤਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
2. ਖੱਬਰ	ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਖੱਬਰੀ ਗਤੀਦਿਸ਼ਾ ਹੈ।	ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਖੱਬਰੀ ਗਤੀਦਿਸ਼ਾ ਹੈ।
3. ਮੁੱਖ ਕਾਰਜ	ਇਸਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜ ਤਿਜ਼ੀਰਹ, ਵਿਰੋਧਕ ਕੰਡਰਾਂ ਦੇ ਆਦਿ ਹਨ।	ਇਸਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੰਡਰ ਮੰਗਤਰੀਕਰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

(=)

4.

जोगडा

हिम सही उबतीवी
जोगडा ची सैव जैरी जै

हिम सही
जोगडा ची सैव जैरी

2. ਖੁਬੰਧਨ ਦੇ ਕੰਮ

ਨੋਟ:- 2 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ:-

1. ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ:-

- ੳ) ਖੁਬੰਧ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਕੰਮ ਹੈ।
- ਅ) ਮੰਚਾਰ ਸਾਰੇ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।
- ੲ) ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਅਜਿਹੀ ਖੁਕਿਰਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਸ) ਵੀਓ ਨੂੰ ਗਮਿਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਯੋਜਨਾ ਕੰਮ ਖੁਬੰਧਨ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਹ) ਖੁਬੰਧਨ ਦਾ ਉਹ ਕਾਰਜ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਮੰਗਰਫ ਦੀ ਕਾਰਜਵਿਧੀ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- ਕ) ਨੇ Podscumbro ਸ਼ਬਦ ਦਿੱਤਾ।
- ਖ) ਯੋਜਨਾ ਖੁਬੰਧਕੀ ਕੰਮ ਹੈ।
- ਗ) ਤਾਲਮੇਲ ਨੂੰ ਦੇ ਕੰਮ ਵਜੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਘ) ਮੰਚਾਰ ਖੁਕਿਰਿਆ ਹੈ।
- ਙ) ਮੰਚਾਰ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਹਨ।
- ਚ) ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਖੁਬੰਧ ਦਾ ਮੰਚਾਰ ਹੈ।

2. ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ :-

- ੳ) ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਚਿੜੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਅ) ਮੰਗਰਫ ਕਰਨ ਤੋਂ ਖੁਬੰਧ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ੲ) ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਕੰਮ ਨੂੰ ਖੁਬੰਧ ਦੀ ਕਾਰਜਵਿਧੀ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਸ) ਤਾਲਮੇਲ ਖੁਬੰਧਨ ਦਾ ਮੂਲ ਹੋਂਦ ਹੈ।
- ਗ) ਮੰਗਰਫਿਕ ਖੁਬੰਧ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਰਜ ਹੈ।

(13)

- ਕ) ਨਿਯੰਤਰਣ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋਣਾ ਹੈ।
- ਖ) ਨਿਯੋਜਨ ਸੁਢਲਾ ਕਾਰਜ ਹੈ।
- ਗ) ਨਿਯੰਤਰਣ ਸਿਰਫ ਉੱਚਰ ਵਾਲੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਘ) ਕੰਟਰੋਲ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

੩. ਪ੍ਰਹੇਲਿਕਲਪੀ ਖ਼ਾਸਤੁ :

- ੧) ਤਾਲਮੇਲ ਹੈ :
ਭ) ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਵੰਸ	ਅ) ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਹਿੱਸਾ
ੲ) ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਉਦੇਸ਼	ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

2. ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਵੰਸ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਹੋਰ ਵੰਸ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

- ੳ) ਯੋਜਨਾ
- ਅ) ਭਰਤੀ ਕਰਨਾ
- ੲ) ਸੰਗਠਣ
- ੴ) ਕੰਟਰੋਲ

੩. ਨੀਤੀ ਨਿਰਧਾਰਣ ਦਾ ਵੰਸ ਹੈ :

- ੳ) ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ
- ਅ) ਮੱਧ ਪੱਧਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ
- ੲ) ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਪੱਧਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ
- ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

4. 'POSDCORB' ਵਿੱਚੋਂ D ਅਤੇ S ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ।

- ੳ) ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ
- ਅ) ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਭਰਤੀ
- ੲ) ਫੰਡ ਅਤੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਭਰਤੀ
- ਸ) ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਦੀ ਫੰਡ

5. ਕਿਹੜਾ ਕਾਰਜ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦਾ ਮੂਲ ਤੌਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

- ੳ) ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ
- ਅ) ਤਾਲਮੇਲ ਸਥਾਪਤੀ
- ੲ) ਨਿਯੰਤਰਣ
- ਸ) ਸੰਗਠਣੀਕਰਣ

4. ਤਿੰਨ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਖ਼ਤਰ :-

- ਖ਼.1 POSDCORB ਸ਼ਬਦ ਕਿਸਨੇ ਦਿੱਤਾ?
- ਖ਼.2 ਖ਼ਬੰਧਕ ਦੇ ਵੰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ?
- ਖ਼.3 ਉਹ ਕਿਸਦਾ ਵੰਸ਼ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਖ਼ਬੰਧ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
- ਖ਼.4 ਕਿਸ ਖ਼ਬੰਧਿਕਾ ਵਿੱਚੋਂ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਚੋਣ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ?
- ਖ਼.5 ਕਿਸਦਾ ਵੰਸ਼ ਆਧਾਰ ਖ਼ਬੰਧਕੀ ਵੰਸ਼ ਹੈ?
- ਖ਼.6 ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਵਿੱਚੋਂ ਕੀ-ਕੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ?
- ਖ਼.7 ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਵੰਸ਼ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
- ਖ਼.8 ਕਿਸ ਵੰਸ਼ ਨੂੰ ਖ਼ਬੰਧ ਦੇ ਸਾਰ ਵਜੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
- ਖ਼.9 ਸੰਚਾਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖ਼ਬੰਧਿਕਾ ਹੈ?
- ਖ਼.10 ਸੰਚਾਰ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੱਸੋ?
- ਖ਼.11 ਕਿਸ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਖ਼ਤੀਯੋਜਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ?
- ਖ਼.12 'POSDCORB' ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- ਖ਼.13 ਯੋਜਨਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- ਖ਼.14 ਸੰਗਠਨਕਰਣ ਕੀ ਹੈ?
- ਖ਼.15 ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਕੀ ਹੈ?

6. ਚਾਰ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਖ਼ਤਰ :-

- ਖ਼.1 ਖ਼ਬੰਧ ਦੇ ਵੰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- ਖ਼.2 ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- ਖ਼.3 ਖ਼ਬੰਧ ਦੇ ਵੰਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੱਸੋ?
- ਖ਼.4 ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਖ਼ਬੰਧ ਵਿੱਚੋਂ ਕੀ ਸਮੱਤਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ :- ਪੂਰੀ ਖ਼ਾਲੀ ਸਥਾਨ ਭਰੋ:-

- ੳ) ਖ਼ਬੰਧਿਕਾ ਅ) ਖ਼ਬੰਧਕੀ ਕਾਰਜਾਂ ੲ) ਸੰਚਾਰ ਸ) ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ
- ੴ) ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਕ) ਲੁਕਵ ਗ) ਨਿਕ ਖ) ਯੋਜਨਾ ਸ) ਖ) ਖ਼ਬੰਧਾਂ
- ੵ) ਖ਼ਬੰਧ ਦੇ ਸਾਰ ਵਜੋਂ ਘ) ਦੇ ਖ਼ਬੰਧ ਖ਼ਬੰਧਿਕਾ ੶) ਸੰਚਾਰ
- ੷) ਖ਼ਬੰਧਿਕੀ ਸੰਚਾਰ

(5)

ਉੱਤਰ: 2. ਸਹੀ ਗਲਤ

- ੳ) ਮ ਗਲਤ ਅ) ਸਹੀ ਏ) ਸਹੀ ਸ) ਸਹੀ ੳ) ਗਲਤ ਕ) ਸਹੀ
- ਖ) ਸਹੀ ਘ) ਗਲਤ ਙ)

ਉੱਤਰ: ੳ ਧਰੁਵਿਕਲਪੀ ਉੱਤਰ:

- ੳ) ਖਰਬੀਕੀ ਉਦੇਸ਼ ਅ) ਭਰਤੀ ਕਰਨਾ ਏ) ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਚੱਬਰੀ ਖਰਬੀਕੀ
- ਸ) ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ੳ) ਤਾਲਮੇਲ ਸਥਾਪਤੀ

ਖ. ਖ਼ੁਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ:

ਉੱਤਰ: ੳ ਲਖਰ ਗਲਿਕ

ਉੱਤਰ: 2 ੳ) ਨਿਯੋਜਨ ੳ) ਮੰਗਣੀਕਰਨ ੳ) ਨਿਯੁਕਤੀਕਰਨ ੳ) ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ੳ) ਤਾਲਮੇਲ ਸਥਾਪਤੀ ੳ) ਰਿਪੋਰਟ ਖ਼ੁਸ਼ਨਤੀ ੳ) ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

ਉੱਤਰ: ੳ ਯੋਜਨਾ 1

ਉੱਤਰ: ੳ ਨਿਯੁਕਤੀਕਰਨ 1

ਉੱਤਰ: ੳ ਯੋਜਨਾ

ਉੱਤਰ: 6 ੳ) ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ੳ) ਮੰਚਾਰ ੳ) ਡੈਟਾਮਾਹਲ ੳ) ਨਿਗਰਾਨੀ 1

ਉੱਤਰ: ੳ ਖਰਬੀਕੀ ਦੀ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲਤਾ 1

ਉੱਤਰ: 8. ਤਾਲਮੇਲ 1

ਉੱਤਰ: 9. ਏ ਚੱਬੀ ਖ਼ੁਕਿਰਿਆ 1

ਉੱਤਰ: 10. ਕ) ਲਿਖਤੀ ੳ) ਮੰਚਿਕ 1

ਉੱਤਰ: 11. ਮੰਗਣੀਕਰਨ ਕਰਨਾ 1

ਉੱਤਰ: 12. ਮਿਯੋਜਨ O- ਮੰਗਣੀਕਰਨ ੳ- ਨਿਯੁਕਤੀਕਰਨ D- ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ C-

ਤਾਲਮੇਲ ਸਥਾਪਤੀ R- ਰਿਪੋਰਟ ਖ਼ੁਸ਼ਨਤੀ ੳ- ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ

ਉੱਤਰ: 13. ਇਸਦਾ ਸਤਲਪ ਹੈ- ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਅਤੇ ਕੌੳ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ 1

ਉੱਤਰ: 1ੳ ਮੰਗਣੀਕਰਨ ਖ਼ੁਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਮੰਗਣੀਕਰਨ ਲਿੰਦ ਮਨੁੱਖੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਾਰਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਸਕਤੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੰਬੰਧਾਂ ਏ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ 1

ਉੱਤਰ: 15 ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਏ ਮੰਬੰਧ ਉਸ ਸਮੁੱਚੇ ਏਗ ਨਾਲ ਹੋਵੇ ੳ ਜਿਸ ਗੱਲੀ ਕੋਈ ਖ਼ੁਕਿਰਕ ਸਥਾਪਣ ਮਗਲਿਆਂ ਨੂੰ ਖ਼ੁਕਿਰ ਕਰਦਾ ਹੈ 1

ਉੱਤਰ :- 5. ਚਾਰ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ:-

ਉੱਤਰ :- 1. ਬੁਧੀ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

1. ਲਿਖੇਤਲ :-

ਬੁਧੀ ਵਾਲੇ ਗੁਣਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲਿਖੇਤਲ ਸਭ ਤੋਂ ਮੁੱਢਲਾ ਬੁਧੀ ਵਾਲੇ ਗੁਣ ਹੈ। ਲਿਖੇਤਲ ਤੋਂ ਭਾਵ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਤੇ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਲਿਖੇਤਲ ਕਰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

2. ਮੰਗਣੀਕਰਣ :-

ਮੰਗਣੀਕਰਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਬੁਧੀ ਦੀ ਉਸ ਬਿਰਤੀਆਂ ਤੋਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਮੰਗਣ ਦੇ ਤੌਰ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਬੁਧੀ ਨਾਲ ਇੱਕ ਉਪਯੁਕਤ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਮੰਗਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਮੰਗਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

3. ਲਿਖ ਕਰੀਕਰਣ :-

ਬੁਧੀ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚੋਂ ਲਿਖ ਕਰੀਕਰਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਮੰਗਣੀਕਰਣ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਵਿੱਤਲ ਗੁਣਕਾਰੀ ਮਾਧਿਅਮ ਉਪਯੁਕਤ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਕਤਾ ਤੋਂ ਹੈ। ਇਹ ਬੁਧੀ ਦਾ ਉਹ ਗੁਣ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਮੰਗਣ ਦੇ ਵਿੱਤਲ ਗੁਣ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਨ, ਕਰੀ, ਚੋਣ, ਸਿਖਲਾਈ ਵਿਕਾਸ, ਤਰੱਕੀ ਮੰਗਣੀ ਵਿੱਤਲ ਕਰਮ ਲਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

4. ਲਿਖੇਤਲ :-

ਮੰਗਣੀਕਰਣ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਮੰਗਣ ਦੀ ਗੁਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਦੀ ਬਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲਿਖੇਤਲ ਕ੍ਰਿਯਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(1)

ਉੱਤਰ :- 2. ਕਰਮਚਾਰੀਆ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੇ ਥਾਅਦ ਉਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਖ਼ਾਹਤੀ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਇਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਖ਼ਬਰੀਯਤ ਦੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਵਿਭਾ ਜਾਂਦਾਂ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਖ਼ਬਰੀਯ ਦੁਆਰਾ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾਈ ਖ਼ਬਰੀਯ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਨਾਂ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਇਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ "ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹੋ ਕੇ ਲਾਲ ਹੋਵੇ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਕੋਈ ਕੋਈ ਖ਼ਬਰੀਯ ਆਪਣੇ ਸਹਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਬਰੀਯ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਉੱਤਰ :- 3. ਖ਼ਬਰੀਯ ਦੇ ਕ੍ਰਮਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ :-

1. ਇਹ ਆਪਸੀ ਸੰਬੰਧ ਵਾਲੇ ਤੇ ਅਨਿੱਖੜਵੇਂ ਹਨ।
2. ਇਹ ਸਾਰੇ ਜਰੂਰੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਨਗਵਾਈਆਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।
3. ਇਨਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।
4. ਇਹ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲਿ ਕੰਮ ਸਕਦੇ ਹਨ।
5. ਇਹ ਸਾਰੇ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਵੀ ਪੂਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਖ਼ਬਰੀਯ ਨੂੰ ਗ਼ੁਲਾਮ ਖ਼ਬਰੀਯਿਆਂ ਖ਼ਬਰੀਯ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਉੱਤਰ :- 4. ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਖ਼ਬਰੀਯਤ ਵਿੱਚ ਸਹਿਯੋਗ :-

ਯੋਜਨਾ ਖ਼ਬਰੀਯ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਖ਼ਬਰੀਯੀ ਕਾਰਜ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਸਹਿਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੇ ਖ਼ਬਰੀਯਾਂ ਹੀ ਸਹਿਯੋਗ ਜਾਂਦਾਂ ਹੈ ਕਿ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ।

3. ਖੁਬੰਧਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ

ਨੋਟ :- 2 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਖ਼ਸਰੇ :-

1. ਖ਼ਾਲੀ ਥਾਂ ਭਰੋ :-

- ੳ) ਫਿਯੋਲ ਨੂੰ _____ ਦੇ ਚਿਤਾ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਅ) ਫਿਯੋਲ ਨੇ _____ ਖ਼ੁਬੰਧ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਿੱਤੇ।
- ੲ) ਵੰਸ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਮਤਲਬ _____ ਹੈ।
- ਸ) ਗੈਂਗ ਪਲੇਕ ਦਾ ਮਤਲਬ _____ ਹੈ।
- ੳ) ਜੇ ਇਕੱਠੀ ਸਹੀ ਥੇ ਉੱਧਰ ਅਤੇ ਹਰ ਮਥਾਨ ਢੁਕਵੀਂ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ।
- ੲ) ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਅਸਿਖਿਤਾ ਸਾਡੇ ਖ਼ੁਬੰਧ ਦਾ _____ ਦੌਣੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- ੳ) ਮੈਕਰਕਾਲੀਨ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ _____ ਗੰਗੀ ਸੰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ੲ) ਵੇਲਰ ਦੀ ਸੁੱਖ ਰੀਝਾ _____ ਵਿੱਚ ਮੁਧਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

2. ਸਹੀ ਸ਼ਾਂ ਗਲਤ ਦੱਸੋ :-

- ੳ) ਵੰਸ ਦੀ ਵੰਡ ਖ਼ੁਬੰਧੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ।
- ਅ) ਫਿਯੋਲ ਨੇ ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਖ਼ੁਬੰਧ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਵੰਸ ਕੀਤਾ।
- ੲ) ਫਿਯੋਲ ਉੱਚ ਸਜ਼ਦਰ ਆਸਦਰ ਦਰ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਦਾ ਸੀ।
- ਸ) ਫਿਯੋਲ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਵਿਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਦਾ ਮੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।
- ੲ) ਸਮਾਨਤਾ ਤੋਂ ਭਾਵ ਖ਼ੁਬੰਧ ਸਿਰਕਤਾਨੇ ਤੋਂ ਹੈ।
- ੳ) ਲੋਕ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਕਤੀ ਤਾਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਯੂਰ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਭੱਜਦੇ ਹਨ।
- ੲ) ਖ਼ੁਬੰਧ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਹਾਇਕ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰ ਲਈ ਆਪਣੇ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
- ੳ) ਖ਼ੁਬੰਧ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿੱਚ ਗੈਂਗ ਪਲੇਕ ਮੈਕਰਕਾਲੀਨ ਸੰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਮਹਾਨਿਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(9)

- ੧) ਹੱਲੀ ਫਿਯੋਲ ਨੂੰ ਚੁੰਬੀ ਦੇ ਚਿਤਾ ਵੱਲੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
੨) ਹੱਲੀ ਫਿਯੋਲ ਨੂੰ ਚੁੰਬੀ ਦੇ 14 ਸਿਯਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ।

੩. ਬਹੁਵਿਕਲਤੀ ਖ਼ਤਰ :-

1. ਚੁੰਬੀ ਦੇ ਸਿਯਾਂਤਾਂ ਦਾ ਚਿਤਾਮਾ ਕਿਸ ਨੂੰ ਵਿਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ੳ) ਐੱਫ ਡਬਲਿਊ ਟੇਲਰ
ੲ) ਜੇ ਡੀ ਸੂਰੇ
ਅ) ਹੱਲੀ ਫਿਯੋਲ
ਸ) ਸਿਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

2. ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਕਾਤਸਕਤਾ ਦਾ ਨਿਯਮ ਕਿਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ।
ੳ) ਲਿਅਕਤੀ
ੲ) ਤਲਬਾਹ
ਅ) ਅਧਿਕਾਰ ਸਕਤੀ
ਸ) ਭ ਅਤੇ ਆ ਦੋਵੇਂ ਹੀ

3. ਫਿਯੋਲ ਨੂੰ ਚੁੰਬੀ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਸਿਯਾਂਤ ਦਿੱਤੇ।
ੳ) 10
ੲ) 14
ਅ) 7
ਸ) 12

4. ਫਿਯੋਲ ਨੂੰ ਜਾਣਿਆਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ :-
ੳ) ਚੁੰਬੀ ਦੇ ਸਿਯਾਂਤ ਦਾ ਚਿਤਾ
ੲ) ਪਾਜਾਰਕਰਤਾ
ਅ) ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਚੁੰਬੀ ਦਾ ਚਿਤਾ
ਸ) ਸਿਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

5. ਗੋਂਗ ਪਲੈਂਕ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ।
ੳ) ਸਮਾਲਤਾ
ੲ) ਤਰਤੀਬ
ਅ) ਮੈਗਨੀਟਿਊਡ ਦੀ ਕੁਝੀ
ਸ) ਸਿਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

6. ਗਰਜਵਾਰੀ ਫੋਰਮੈਂਟਦਾਰੀ ਕਿਸ ਸਿਯਾਂਤ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਹੈ।
ੳ) ਗਰਜਵਾਲ ਦੀ ਮਾਥਿਕਤਾ
ੲ) ਸਮਾਲਤਾ
ਅ) ਕੰਮ ਦੀ ਵੰਡ
ਸ) ਭ ਅਤੇ ਆ ਦੋਵੇਂ ਹੀ

7. ਕੰਮ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ।
ੳ) ਪਰਧਾਈ
ੲ) ਅਕਾਰਜਕੁਸਲਤਾ
ਅ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੀਕਰਨ
ਸ) ਤਾਲਮੇਲ

4. ਤਿੰਨ ਅੰਗਾਂ ਵਾਲੇ ਬ੍ਰਹਮਣ :-

- ਬ.1 ਬੁਧ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਚਿਤਾ ਕਿਸਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
- ਬ.2 ਕੰਮ ਦੀ ਵੰਡ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
- ਬ.3 ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾਮਕਤਾ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
- ਬ.4 ਇਸ਼ਾ ਦੀ ਏਕਤਾਮਕਤਾ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
- ਬ.5 ਕੰਮ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਤੋਂ ਕੀ ਭਵ ਹੈ?
- ਬ.6 ਹੱਲੀ ਫਿਯੋਲ ਬੁਧ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਿੰਦੇ?
- ਬ.7 ਕੀ ਬੁਧ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਗਤੀਗਣਿਤ ਹਨ?
- ਬ.8 ਉੱਪਰ ਤੋਂ ਹੱਲ ਵੱਲ ਅਤੇ ਹੱਲ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਸੰਚਾਰ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
- ਬ.9 ਬੁਧ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸਨੇ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ?
- ਬ.10 ਪਦਵੀਆਂ ਦੀ ਕੜੀ ਕੀ ਹੈ? (Scale chain)
- ਬ.11 ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- ਬ.12 ਬੁਧ ਦੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੱਸੋ?
- ਬ.13 ਬੁਧ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਦੱਸੋ?
- ਬ.14 'ਆਸ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗਿਕ' ਬੁਧ ਨਾਂ ਦੀ ਵਿਤਾਧ ਕਿਸਨੇ ਲਿਖੀ?
- ਬ.15 ਕਿਸ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਗੀ ਆਦੇਸ਼ ਸਿੱਕ ਤੇ ਵੱਖ ਅਫਸਰ ਤੇ ਖਾਧਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?

5. ਚਾਰ ਅੰਗਾਂ ਵਾਲੇ ਬ੍ਰਹਮਣ :-

- ਬ.1 ਬੁਧ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?
- ਬ.2 ਬੁਧ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੱਸੋ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਚਾਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?
- ਬ.3 ਬੁਧ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ?
- ਬ.4 ਹੱਲੀ ਫਿਯੋਲ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੱਸੋ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਛੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?

ਉੱਤਰ :- 1. ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਭਰੋ

- ਓ) ਬੁਧ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅ) 14 ਦ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਗਣਿਤ ਜ) ਸੰਗਰਹ ਦੀ ਕੜੀ ਹ) ਤਰਤੀਬ ਕ) ਵਾਰਨ ਅਤੇ ਖੁਭਾਵ(ਗ) ਗੈਰੀ ਪਲੈਕ ਗ) ਕਮਲਤਾ ।

2. ਸਹੀ ਜਾ ਗਲਤ :-

- ੳ) ਗਲਤ ਅ) ਗਲਤ ਏ) ਸਹੀ ਸ) ਗਲਤ ਹ) ਗਲਤ ਵ) ਸਹੀ
- ਖ) ਸਹੀ ਗ) ਸਹੀ ਘ) ਸਹੀ ਙ) ਸਹੀ

ੳ. ਧਰੁਵਿਕਲਪੀ ਉੱਤਰ :-

- ੳ) ਹੱਠਰੀ ਫਿਯੋਲ ਅ) ਵਿਅਕਤੀ ਏ) ਤਮ ਸ) ਖੁਬੰਧ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਏ
- ਯਿਤ ਹ) ਮੈਗਠਣ ਦੀ ਕਜ਼ੀ ਕ) ਕੰਮ ਦੀ ਟੰਡ ਖ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਕਰਣ

ੳ. ਖ਼ੁਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ :-

ਉੱਤਰ:ੳ ਹੱਠਰੀ ਫਿਯੋਲ

ਉੱਤਰ:ੲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਕਰਣ

ਉੱਤਰ:ੳ ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਹੀ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਆਇਸ਼ ਖ਼ਾਧਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਏ ਹੈ।

ਉੱਤਰ:ੳੳ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਗਠਣ ਦੀਆਂ ਵਿੰਡਿਲੇ ਸਿਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਕਸ਼ਤ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਖ਼ਾਧਤੀ ਲਈ ਘੳਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ ਹੈ।

ਉੱਤਰ:ੳੳੳ ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਕਰਣ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹਰ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਧੰਜਾਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਉੱਤਰ:ੳੳੳੳ ਤਮ ਸਿਧਾਂਤ

ਉੱਤਰ:ੳੳੳੳੳ ਖੁਬੰਧ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਗਤੀਗੀਣ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸੰਗਠਣ ਦੇ ਸਰੂਪ ਸਮੇਂ ਤੇ ਸਥਿਤੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਧਰੁਵਿਕਲਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਉੱਤਰ:ੳੳੳੳੳੳ ਧੰਧਰ ਅਧਾਰਿਤ ਲੳੀ ਗਾਂਗੀ

ਉੱਤਰ:ੳੳੳੳੳੳੳ ਹੱਠਰੀ ਫਿਯੋਲ ਨੇ।

ਉੱਤਰ:ੳੳੳੳੳੳੳੳ ਇਸ ਕੳੀ ਨਾਲ ਖੁਬੰਧਕਾਂ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਆਧਸੀ ਸੰਬੰਧ ਦਰਸਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਉੱਤਰ:ੳੳੳੳੳੳੳੳੳ ਖੁਬੰਧਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਵੱਜੋਂ ਅਨੁਸ਼ਾਸ਼ਨ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੀ ਧਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਤੇ ਕਾਲੰਨਾ ਦੀ ਧਾਲਣਾ ਤੋਂ ਹੈ।

ਉੱਤਰ:ੳੳੳੳੳੳੳੳੳੳੳ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਹੋਣਾ ॥ੳ) ਲਖਕਦਾਰ ਖੁਵਿਤੀ ॥ੳੳ) ਸੰਬੰਧਿਤ

ਉੱਤਰ:ੳੳੳੳੳੳੳੳੳੳੳੳ ॥ ਕਾਰਜਕੁਸ਼ਲਤਾ ਦੇ ਨਾਧੇ ਲਈ ॥ੳ) ਨਰੇ ਨਿੰਗ ਵਿੱਚੋਂ ਸਮੁਲਤ

ਉੱਤਰ:ੳੳੳੳੳੳੳੳੳੳੳੳੳ ਹੱਠਰੀ ਫਿਯੋਲ

ਉੱਤਰ:ੳੳੳੳੳੳੳੳੳੳੳੳੳੳ ਆਇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਮਕਤਾ ।

5. ਉੱਤਰ :- 1 ਠਾਰ ਅੰਗਾਂ ਵਾਲੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਉੱਤਰ :-

ਉੱਤਰ :- 1. ਖੁਬੰਧਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਅਰਥ :- ਸਿਧਾਂਤ ਇੱਕ ਸੁਲਭਤ ਕਥਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉੱਤਰ ਅਤੇ ਵਾਰਜ ਲਈ ਸੰਜਮ ਅਤੇ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਭਾਵ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਸੌਚ ਨਾਲ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਉੱਤਰ ਵੇਲੇ ਸਾਥੀ ਲਿੱਠ ਕਿਸੇ ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਬਦਲਾਵਾਂ ਦੇ ਤਤਾਂ ਲਿੱਠ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਕੋਈ ਸਿਧਾਂਤ ਖ਼ਾਸ ਦਸ਼ਾ ਲਿੱਠ ਕਾਰਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦਾ ਖ਼ੂਰਲ ਕਥਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਖੁਬੰਧ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਖੁਬੰਧਕੀ ਫੈਸਲੇ ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਵਾਸਤੇ ਇਸ਼ਾ ਲਿਖਦੇਸ ਦਸਦੇ ਹਨ।

ਇੱਕ ਸਿਧਾਂਤ ਲਿਖਦੇਸਤਮਕ ਜਾਂ ਵਰਨਾਤਮਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਰਨਾਤਮਕ ਸਿਧਾਂਤ ਠਾਰ ਸੁਲਾਂ ਦੇ ਲਿੱਠ ਸੰਬੰਧ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਖ਼ਾਸ ਲਿਖਦੇਸ- ਤਮਕ ਜਾਂ ਆਦੇਸਤਮਕ ਸਿਧਾਂਤ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਖੁਬੰਧ ਨੂੰ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਖੁਬੰਧ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿਵਰਨਾਤਮਕ ਅਤੇ ਲਿਖਦੇਸਤਮਕ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਨੀਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਲਿੱਠ ਖੁਬੰਧਕੀ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਖੁਬੰਧਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਗਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਉੱਤਰ. 2. ਖੁਬੰਧਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ :- ਖੁਬੰਧਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚਰਚਾ ਹੇਠਾਂ ਇੱਠੋਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ :-

1. ਸਾਧਾਰਨ ਇਸ਼ਾ ਲਿਖਦੇਸ :- ਖੁਬੰਧਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਖੁਬੰਧਕੀ ਗਤੀ- ਵਿਧੀਆ ਅਤੇ ਵਿਵਹਾਰਿਕ ਸੰਬੰਧੀ ਸਾਧਾਰਨ ਇਸ਼ਾ - ਲਿਖਦੇਸਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਲਿੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਉੱਤਰ ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਾਂਗ ਖ਼ੂਰਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

2. ਸਰਵਵਿਆਪਕ :- ਖੁਬੰਧਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਗਠਨ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੰਗਠਨ ਚਾਰ ਵਧਾਰਿਕ ਹੋਣੇ ਜਾਂ ਗੈਰ ਵਧਾਰਿਕ

੩. ਇਹ ਤੁਸੀਂ ਸਿਧਾਂਤ ਪੱਕੀ ਫਿਯੋਲ ਨੇ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਚੁੰਗੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਅੱਗੇ ਇਹ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ:-

੧. ਕੰਮ ਦੀ ਵੰਡ :- ਕੰਮ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ - ਪੂਰੇ ਕੰਮ ਦੀ ਵੰਡ। ਇਸ ਨਾਲ ਕੋੜ ਘੰਟੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੰਮ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਵੱਧਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਆਦਮੀ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕੰਮ ਲਿਖੇ ਹੀ ਕੰਮ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਕੰਮ ਤੋਂ ਚਿੱਠੀ ਦੁਆਰਾ ਕੰਮ ਬਦਲਣ ਵਾਰਨ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਦੀ ਬਰਥਾਈ ਬਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

੨. ਸੱਤਾ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨਤਾ :- ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੱਤਾ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦੁਖਵੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਕੁਝ ਕੰਮ ਚਾਤੇਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਤਾਂ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੇ ਉਸਨੇ ਇਸ ਕੰਮ ਦੇ ਕੰਮਕਾਈ ਦਾ ਖੁਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਤਾਲਮੇਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

੩. ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ :- ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਸੱਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕਤਾ, ਆਦਰ, ਕਰਮ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਾਲੀਆਂ ਦੀ ਧਾਲਨਾ। ਫਿਯੋਲ ਦੇ ਮੁਬਦਾ ਵਿੱਚ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਰੂਪ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਫਰਮ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਵਿਰੁਧ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਗਿਆ ਮੰਨਣੀ, ਸਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ, ਵਿਹਾਰ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਵਿਖਾਏ ਵਜੋਂ ਅਤਿਕਾਰ ਦਿਖਾਉਣਾ ਹੈ। ਫਿਯੋਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚੰਗੀ ਧੁੰਡਾਲ, ਸਿਲਾਮ ਅਤੇ ਦੰਡ ਦੀ ਕੀਤੀ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਕਾਲਿਮ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

੪. ਹੁਕਮ ਦੀ ਵੰਡ :- ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਹੋਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਉਧਰਲੇ ਇੱਕ ਬੰਦੇ ਤੋਂ ਹੀ ਹੁਕਮ ਮਿਲਦਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਨੁਸਾਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੰਦੇ ਆਪਣੇ ਉਧਰਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਅਭਿਮਾਨ ਦਿੱਤਾ ਸਮਝੋ।

2. ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀ

1. ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਚਾਰ ਪਾਸੇ ਹਨ।
2. ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤਰੀਕੇ ਵਜੋਂ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਸੰਗੀਤਕ ਸਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
3. ਸੰਗੀਤਕ ਸਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸੰਗੀਤਕ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਮਾਪਦਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
4. ਸੰਗੀਤਕ ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਸੰਗੀਤਕ ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
5. ਸੰਗੀਤਕ ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸੰਗੀਤਕ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਮਾਪਦਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
6. ਸੰਗੀਤਕ ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸੰਗੀਤਕ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਮਾਪਦਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
7. ਸੰਗੀਤਕ ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸੰਗੀਤਕ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਮਾਪਦਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
8. ਸੰਗੀਤਕ ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸੰਗੀਤਕ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਮਾਪਦਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
9. ਸੰਗੀਤਕ ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸੰਗੀਤਕ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਮਾਪਦਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
10. ਸੰਗੀਤਕ ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸੰਗੀਤਕ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਮਾਪਦਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

- ਉੱਤਰ
1. ਸੰਗੀਤਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ	2. ਸੰਗੀਤਕ	3. ਸੰਗੀਤ
4. ਸੰਗੀਤ	5. ਸੰਗੀਤ	6. ਸੰਗੀਤ
7. ਸੰਗੀਤਕ ਸੁਰਾਂ	8. ਸੰਗੀਤਕ	9. ਸੰਗੀਤ
10. ਸੰਗੀਤ		

11. ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਸੰਗੀਤਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਸੰਗੀਤਕ ਸੁਰਾਂ ਕਿੰਨੇ ਹਨ?

ਉੱਤਰ - ਚਾਰ ਸੰਗੀਤਕ ਸੁਰਾਂ।
12. ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤਰੀਕੇ ਕੀ ਹਨ?

ਉੱਤਰ - ਸੰਗੀਤਕ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਮਾਪਦਾਂ।
13. ਸੰਗੀਤ ਕਿੰਨੇ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ - 8 (ਸੰਗੀਤ)

14. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦੀ ਤਰੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ -

- (a) ਥਰਾਈਟ ਅਧਿਐਨ
- (b) ਗਤੀ ਅਧਿਐਨ
- (c) ਮੀਸਰੀ, ਖੂਨ ਨਹੀਂ
- (d) (a) ਅਤੇ (b) ਦੋਵੇਂ ਹੀ

ਉੱਤਰ - (c)

15. ਗੁਣਿਕ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ - ਉਤਪਾਦਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪੁਛਾਈ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ.

16. ਮਾਰਚ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਤਰੀਕ ਹੈ?

ਉੱਤਰ - ਮਾਰਚ ਦੇਣ ਅਤੇ ਵਾਰਾਂ ਦੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਜੋੜਣਾ

(ਤਿੰਨ ਸਮਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ - ਉੱਤਰ)

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-1 - ਵਿਗਿਆਨਕ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ - ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਤਰੀਕਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-2 - ਸਮਾਂ-ਅਧਿਐਨ ਦੀ ਖਰੀਬਾਫੀ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ - ਟੈਸਟ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਵਾਕ ਨੂੰ ਨਿਰੂਪਿਤ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਹੀ ਸਮਾਂ ਅਧਿਐਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-3 - ਮਾਸਿਕ ਗੁਣਿਕ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ - ਮਾਸਿਕ ਗੁਣਿਕ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦੀ ਤਰੀਕ ਹੈ। ਟੈਸਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਗਠਨ ਵਿੱਚ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਪੂਰਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਯੋਗਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਵਿੱਚ 'ਉਪਕਾਰ' ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਸਿਕ ਗੁਣਿਕ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-4 - ਥਰਾਈਟ ਅਧਿਐਨ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ - ਥਰਾਈਟ ਅਧਿਐਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਵਾਰਜ਼ਵਾਰੀ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਕਾਰਜਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿੱਚੋਂ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮਾਰਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਬੰਧੀ ਸਮਾਂ ਅਧਿਐਨ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-5 - ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ?

ਉੱਤਰ - ਜੇਕਰ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਵਕਤ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂ
ਮਾਨਗੀ ਵੀਡਾ ਜਾਂ ਰਿਹਾਜ਼ ਨਾਂ ਕੀਤੀ।

[ਚਾਰ - ਸਾਰਾਂ ਚਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉੱਤਰ]

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-1 - ਵੈਗਿਮਾਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੱਸੋ

- ਉੱਤਰ - (a) ਵੈਗਿਮਾਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਪ੍ਰਬੰਧ ਪੂਰੀ ਵੈਗਿਮਾਨਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਪਦੰਡ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਹੈ,
- (b) ਵੈਗਿਮਾਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਵੈਗਿਮਾਨਕ ਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਪਦੰਡ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਹੈ।
- (c) ਵੈਗਿਮਾਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਅਧੀਨ 20 ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੈਗਿਮਾਨਕ ਵਿਧੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- (d) ਵੈਗਿਮਾਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਪ੍ਰਬੰਧ ਪੂਰੀ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹੈ।
- (e) ਵੈਗਿਮਾਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਕਾਰਜਾਨੁਕੂਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਢੰਗਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਸਮੇਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪੂਰੀ ਵਿੱਚ ਮਾਨਸਿਕ ਗੁੰਝਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-2 - ਵੈਗਿਮਾਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਕਾਸ ਕਰੋ

- ਉੱਤਰ - (a) ਵੈਗਿਮਾਨਕ ਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਪਦੰਡ
- (b) ਕੁਝ ਵੀ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ
- (c) ਉਤਪਾਦ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ
- (d) ਸਾਡੀ ਵਿੱਚ ਕਮੀ
- (e) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਨ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-3 - ਵੈਗਿਮਾਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਸਭ ਵਿਸ਼ੇ?

- ਉੱਤਰ - (a) ਉਤਪਾਦ ਦੀਆਂ ਸਾਡੀ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਮਾਪਦੰਡ ਹੈ।
- (b) ਉਤਪਾਦ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਮੰਨਦੇ ਹੈ।
- (c) ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਰੱਖਦੇ ਹੈ।

- (a) ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਕਰਮ-ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਇਹ ਵਾਧਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।
- (b) ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਦੇ ਹਾਜ਼ਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਧਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।
- (c) ਗਰੀਬ-ਸ਼ਾਮਲਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵਾਧਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।
- (d) ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਇਹ ਵਾਧਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।
- (e) ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਪਾਂ ਦੇ ਉੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਵਿਆਹਿਕ ਬਤਾਏਰਨ.

2(ਦੇ) ਅੰਕਾਂ ਵਾਰ ਪੁਸ਼ਕ-ਉੱਤਰ.

(ਕੌਰ ਜੋ ਗਲਤ ਕਰਨ)

① ਵਿਆਹਿਕ ਬਤਾਏਰਨ ਜੇਹਿਰ ਉੱਤਰਾਂ ਸਾਰੇ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹਿਕ ਬਤਾਏਰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਉੱਤਰ - ਸਹੀ

② ਮਾਰੀਥਰ ਕੀਤੀ ਦ ਉਚਾਰੀਕਰਨ 1977 ਜੇਹਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ.

ਉੱਤਰ - ਗਲਤ

③ ਵਿਆਹਿਕ ਬਤਾਏਰਨ ਜਤੀਜੀਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਉੱਤਰ - ਸਹੀ

④ ਸੁੱਤਰ ਮਾਗਾਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਥਨਗੀ ਦਏ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਮਾ ਹੀ ਉਚਾਰੀਕਰਨ ਦੀ ਹੈ.

ਉੱਤਰ - ਗਲਤ

⑤ ਭਾਰੀ ਰੁਪਏ ਨੂੰ ਪਰਿਠਰਤਨ ਜੀਰ ਕਰ ਦਏ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਮਾ ਵਿਸ਼ਰੀਕਰਨ ਹੋਰ ਇੱਕ ਕਰਮ ਹੈ.

ਉੱਤਰ - ਸਹੀ

⑥ ਮਾਰੀਥਰ ਬਤਾਏਰਨ ਦਾ ਦਏ ਦੇ ਸਭਿਮਾਰਠ ਮਾਤ ਸਮਾਜ ਕਾਰ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਉੱਤਰ - ਸਹੀ

⑦ ਕੀਪਿਠਰ ਉਚਾਰਨ ਅਕਰੀ ਪਰਿਠਰਤਨਾਂ ਦੇ ਚੱਤੁਰ ਜਿਮਾਰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਉੱਤਰ - ਸਹੀ

ਸਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਤੇ -

⑧ ਅੰਚੂਰੀ ਬਤਾਏਰਨ ਉੱਚਮ ਦੇ ਮਾਪਏ ਕਿਠਰਿਰ ਹਿਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

⑨ ਵਿਸ਼ਰ ਦੀਮਾਂ ਜੇਹਿਰ ਮਠਰਵਿਠਰਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖੋਗਿਤ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਮਾ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਰੀਕਰਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

⑩ ਸੂਰੀਕਰ ਪਰਿਠਰਤਨ ਕੋਰੀ ਥੋਰ ਦੇ ਕਿਠਰਿਰ ਠਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੇ ਠਾ.

⑪ ਦਏ ਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਬਤਾਏਰਨ ਦੀ ਵਿਆਹਿਕ ਬਤਾਏਰਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

⑫ ਮਾਰੀਥਰ ਸੁਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜੇਹਿਰੀ ਦੀ ਪਾਠਸ ਨੂੰ ਚਜ਼ਾਰੀਕਰਨ ਦੀ ਪਾਠਸ ਜੇਹਿਰ ਪਰਿਠਰਤਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ.

21

च०- विख्यात कथा पुरुष.

13) कथा साहित्य की कथा में किसे प्रथम कथा दी गयी?

- (a) दशरथ 1990
- (b) जयशंकर प्रसाद 1991
- (c) आर्यभट्ट 1992
- (d) जयशंकर प्रसाद 1991

उत्तर - (b)

14) भारत सरकार ने साहित्य क्षेत्र में किसे साहित्य अकादमी पुरस्कार से सम्मानित किया है।

- (a) इंदिरा गांधी
- (b) जयशंकर प्रसाद
- (c) इंदिरा गांधी
- (d) इंदिरा गांधी

उत्तर - (b)

15) भारत सरकार ने साहित्य क्षेत्र में किसे साहित्य अकादमी पुरस्कार से सम्मानित किया है।

- (a) इंदिरा गांधी
- (b) जयशंकर प्रसाद
- (c) इंदिरा गांधी
- (d) इंदिरा गांधी

उत्तर - (c)

16) साहित्य अकादमी पुरस्कार किसे दिया गया है?

- (a) इंदिरा गांधी
- (b) जयशंकर प्रसाद
- (c) इंदिरा गांधी
- (d) इंदिरा गांधी

उत्तर - (a)

17) साहित्य अकादमी पुरस्कार किसे दिया गया है?

- (a) इंदिरा गांधी
- (b) जयशंकर प्रसाद
- (c) इंदिरा गांधी
- (d) इंदिरा गांधी

उत्तर - (a)

(ਪੰਜ-ਸਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਉੱਤਰ)

(32)

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-1- ਵਪਾਰਿਕ ਵਤਾਇਨ ਕੌ ਕੌ ਹੈ?

ਉੱਤਰ- ਇਹ ਸ਼ਿਖਰੀਆਂ, ਘਟਕਾਂ, ਤੁੱਤ, ਗਿਣਕਾਂ, ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਡੀਐੱਮ, ਸਿਸਟਮ ਆਦਿ ਜੋ ਵਪਾਰਿਕ ਉੱਦਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਤਿ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਪਾਰਿਕ ਵਤਾਇਨ ਆਖਦੇ ਹਾਂ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-2- ਮਾਰੀਥ ਵਤਾਇਨ ਕੌ ਕੌ ਹੈ?

ਉੱਤਰ- ਮਾਰੀਥ ਵਤਾਇਨ ਕੌ ਕੌ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਰੀਥ ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਤਕੜੇ ਕੌ ਕੌ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਪਾਰਿਕ ਉੱਦਮ ਨੂੰ ਸੰਗਠਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਤਿ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-3- ਵਾਨੀ ਵਤਾਇਨ ਕੌ ਕੌ ਹੈ?

ਉੱਤਰ- ਵਾਨੀ ਵਤਾਇਨ ਕੌ ਕੌ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਵਾਨੀ ਵਾਨੀ, ਵਾਨੀ ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਤਕੜੇ ਕੌ ਕੌ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਪਾਰਿਕ ਉੱਦਮ ਨੂੰ ਸੰਗਠਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਤਿ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-4- ਇਕੱਠੇ ਕੌ ਕੌ ਹੈ?

ਉੱਤਰ- ਮਰਥ ਇਕੱਠੇ ਇਹ ਮਾਰੀਥ ਸ਼ਿਖਰੀਆਂ, ਇਹ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਖਾਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ, ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਸਰੀਕਾ ਕੌ ਕੌ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕੌ ਕੌ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-5- ਇਕੱਠੇ ਕੌ ਕੌ ਹੈ?

ਉੱਤਰ- ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੌ ਕੌ ਮਰਥ ਇਕੱਠੇ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਮਰਥ ਇਕੱਠੇ ਕੌ ਕੌ ਸੰਗਠਨ ਕੌ ਕੌ ਕੌ ਕੌ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕੌ ਕੌ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।

- (b) ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਸਮੱਗਿਆਂ ਵਿੱਚੇ ਗਰੀਬੀ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਆਰਥਿਕ ਅਨਿਆਈਤ, ਅਨਯੁਕਤ ਮਾਇ ਦਾ ਖਾਤਮਾ।
- (c) ਡੇਰਾਂ ਦੇ ਗੰਠ ਨਹਿਣ ਦੇ ਪੱਧਰ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰ ਕਰਨ।
- (d) ਆਰਥਿਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਸੌਣ- ਪਿੱਠਕੁਟਾ ਸੁਪਰ ਕਰਨ।
- (e) ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਸੀਰ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਦੇ ਫਰਕ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ, ਸਮਾਜਿਕ ਯਗਧਰੀ ਪੱਧ ਕਰੀ।
- (f) ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਯੁੱਜੀ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਉਦਯੋਗਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਾਗਾ ਦਾ ਨਖੜੀ ਨਾਮ ਨਿਰੀਕ੍ਯ।
- (g) ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਿਪਰਧਪ ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕਤਮ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸਿਤੀ ਪੁਰਿਗ ਕਰਨ।
- (h) ਦੇਸ਼ ਦੇ ਤੇਜ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਚੰਚੜ, ਨਿਰਵਿਗਨ ਅਤੇ ਯੁੱਜੀ ਨਿਰਮਾਣ ਦੀ ਦਾ ਵਿੱਚੋਂ ਟਾਪਾ ਕਰਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-4- ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਿਕਸੀਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਗਏ ਫੰਡ-ਫੰਡ ਵਿਧਾਨਾਂ ਦਾ ਵਰਤ ਕਰੋ।

- ਉੱਤਰ- (i) 1991 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਨੇ ਆਜਾਤ ਪ੍ਰਤੀਸਥਾਪਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦੀ ਵਾਂ ਨਿਰਠਾਤ ਉੱਤਮਾਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਲਿਆ।
- (ii) ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਯੁੱਜੀ ਦੇ ਸੁਫਲ ਸੁਧਾ ਦੀ ਵਿਜਾਨਤ ਦੇ ਵਿੱਚੀ ਗਈ।
  - (iii) ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਾਗ ਦੀ ਵਧਾਰ ਦਾ ਦੇ ਸੰਕਰਠ ਵਿੱਚ ਉਚਰਠਾਈ ਵਧਾਰ ਦਾ ਸੁਧਾਰ ਸੁਧਾਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਆ ਹੈ।
  - (iv) ਫੇਰਾ (FERA), 1973 ਦੀ ਵਾਂ ਤੋਂ, ਫੇਮਾ (FEMA), 1999 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰ ਵਿੱਚੀ ਗਿਆ ਹੈ।
  - (v) ਵਿਕਸੀਕਰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਭਾਰਤੀ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਰਜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵਰਤ ਦੇ ਕਰਨ ਦੀ ਕੀਤ ਗਈ ਹੈ।
  - (vi) ਭਾਰਤੀ ਅਰਠ ਵਿਕਸਾ ਦਾ ਵਿਕਸੀਕਰਨ ਉੱਤਮਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਗੇਟ (GATT) ਤੋਂ ਅਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਵਿਕਸਿਤ ਸੰਗਠਨ ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਚਾਇਆ।

ਨਿਯੋਜਨ.

(ਦੋ ਨਾਂਗਾਂ ਦੇ ਪੁਸ਼ਟ-ਉੱਤਰ)

- ① ਨਿਯੋਜਨ ਕੀ ਤੁਹਾ ਹੈ?
ਉੱਤਰ- ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੇ ਯਕਿਨ ਦਿਠਾ ਕਰ ਕੇ ਪੁਰਿਸ਼ਾ
ਕੋ ਨਿਯੋਜਨ ਕਰਿੰਦੇ ਹਨ।
- ② ਨਿਯੋਜਨ ਦਾ ਕੰਬ ਚਿੰਦੁ ਕੀ ਤੁਹਾ ਹੈ?
ਉੱਤਰ- ਨਿਯੋਜਨ ਦਾ ਕੰਬ ਚਿੰਦੁ ਡਿਰੇਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- ③ ਪੁਰੇਸ਼ ਦਾ ਕਿੰਦੁ ਚੰਬ ਤੇ ਨਿਯੋਜਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
ਉੱਤਰ- ਉੱਚ ਚੰਬੀ ਪੁਰੇਸ਼ ਤੇ
- ④ ਜੋਜਨਾਈ ਦੀਆਂ ਕੇਰਮਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ?
ਉੱਤਰ- ਸਥਾਈ ਜੋਜਨਾਈ ਅਤੇ ਏਕਲ ਪੂਰੇਸ਼ ਜੋਜਨਾਈ
- ⑤ ਬਜਟ ਕੀ ਤੁਹਾ ਹੈ?
ਉੱਤਰ- ਕੁੱਝ ਕਈ ਤਿਮਾਰ ਕੀਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਜੋਜਨਾਈ
ਦਾ ਮੁਖੰਗ ਪੁਸ਼ਟੀਕਰ ਬਜਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(ਕੀਰ ਜਾਂ ਗਲਤ ਕਥਨ)

- 6. ਕਰਮਦੀਆਂ ਡਿਰੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮੁਖੰਗ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਕਲੇਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਉੱਤਰ → ਸਹੀ
- 7. ਕੀਤੀਆਂ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਕਲੇਸ਼ ਤਿਮਾਰ ਕਰ
ਕਿੰਦੁ ਸਹਾਇਕ ਕਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।
ਉੱਤਰ → ਗਲਤ
- 8. ਸਥਾਈ ਜੋਜਨਾਈ ਬਜਟ/ਦਿਸ਼ਾ ਕੰਮਾਂ ਕਈ ਪੂਰੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ
ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।
ਉੱਤਰ → ਗਲਤ
- 9. ਡਿਰੇਸ਼ ਇੰਡਿਕੇਟਰੀ ਦੇ ਚਾਕੀ ਲੋਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਉੱਤਰ → ਕੀਰ
- 10. ਬਜਟ ਏਕ-ਏਕ ਪੂਰੇਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਬਜ਼ੀਆਂ ਜੋਜਨਾਈ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।
ਉੱਤਰ → ਗਲਤ

(੨)

(ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਭਰੋ)

11. ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਚੈਪਿਰ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਮਾ ਹੈ।

12. ਕਿਸੇ ਨੇ ਪ੍ਰਚੋਪਕ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਕਾਰਨ ਹੈ।

13. ਡੀਡੀਆਂ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਕਰਕ ਸਬੰਧੀ ਚਿੱਕਾ ਕਿਰਦਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

14. ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਡੀਡੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਕ ਕਈ ਕਿਸਮਾਂ ਦਾ ਕ੍ਰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(ਬਹੁ- ਵਿਕਲਪੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

15. ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਕੱਠਾ ਹੈ?

(a) ਇਸ਼ਮਾਪਰ (b) ਲਗਾਤਾਰ (c) ਸੰਚਾਰ

(d) ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਹੀ

ਉੱਤਰ - (d)

16. ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਨੂੰ ਬਦਲਦੀ ਚਾਰੀ ਹੈ?

(a) ਸਿਰਫ਼ (b) ਮੁੱਖ-ਪ੍ਰਚੋਪਕ (c) (a) ਅਤੇ (b) ਦੋਵਾਂ

(d) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

ਉੱਤਰ - (b)

17. ਰਣਭੀਰੀ ਕੋਲ ਇਸ਼ਮਾਪਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?

(a) ਡੀਡੀਆਂ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ (b) ਡੀਡੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ

(c) ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ (d) ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ

ਉੱਤਰ - (d)

18. ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਦਰ ਕਰਕ ਹੈ?

(a) ਸਾਪਨਾਂ ਨੂੰ ਪੌਣ ਕਰਕੇ (b) ਸਾਪਨਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਮਾ ਵਿੱਚ

(c) ~~ਸਾਪਨਾਂ~~ ਲਗਾਤਾਰ ਨੇੜੇ (d) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

ਉੱਤਰ - (b)

(ਪੰਨਾ - ਮਕਾਂ ਏਕ ਪੁਸ਼ਟ-ਉੱਤਰ)

ਪੁਸ਼ਟ-1 - ਨੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਪਠਿਠਾਹਿਤ ਹੈ।

ਉੱਤਰ - ਗੋਬਿੰਦ ਦੀ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਕਰ ਤੇ ਪੀੜਾਂ ਉਠਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਪੱਖਾਂ ਮੁਖੀ ਨੈਕਸ਼ਨਿਤ ਜੋਨਕਾਂ ਨਿਰਮਾ ਕਰਕੇ ਪੁਰਣ ਨੈਕਸ਼ਨਿਤ ਉਦੇਗਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰ ਦੀ ਪੁਰਿਸ਼ਾ ਨੂੰ ਨੈਕਸ਼ਨ ਵਿਗ ਜਾਂਚ ਹੈ।

ਪੁਸ਼ਟ-2 - ਗੋਬਿੰਦ ਦੀ ਜੋਨਕਾਂ ਦੀਆਂ ਪੈਦਾਂ ਨਿਖੇ।

ਉੱਤਰ - (i) ਜੋਨਕ ਪਠਿਠਾਹਿਤ ਤੇ ਚੀਜ਼ੀ ਹੈ।

(ii) ਜੋਨਕ ਨਿਰਮਾਪਕ ਤੇ ਚੀਜ਼ੀ ਹੈ।

(iii) ਜੋਨਕ ਸਰ ਸਭੇ ਸਮਝੀਯੋਗ ਤੇ ਚੀਜ਼ੀ ਹੈ।

ਪੁਸ਼ਟ-3 - ਉਦੇਗਾਂ ਨੂੰ ਪਠਿਠਾਹਿਤ ਕਰੋ।

ਉੱਤਰ - ਉਦੇਗਾਂ ਤੇ ਭਾਵ ਨਿਰਿਠ ਵਿਗੁਠ ਨੀਤਿਸ ਫੁਡੀਯੋਗ ਤੇ ਹੈ, ਜੋਨਕਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਗਠ ਨਿਪਤੀ ਕਰਕੇ ਚੀਜ਼ੀ ਰਾਹੀਂ ਕੋਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਨਿਰਿਠ ਕਰ ਕਰਾ ਹੈ।

ਪੁਸ਼ਟ-4 - ਕਾਰਜੀਯੋਗਾਂ ਤੇ ਉਠਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ।

ਉੱਤਰ - ਨੈਕਸ਼ਨਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਜਾਂ ਜਾਂ ਗਤੀਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਕਰ ਕੇ ਨਿਰਮਾਪਕਾਂ ਜਾਂ ਵੀਯੋਗਾਂ ਉੱਤੀਯਥੈਪ ਵਿਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਜੀਯੋਗਾਂ ਵਿਗ ਜਾਂਚ ਹੈ।

ਪੁਸ਼ਟ-5 - ਕੁਝੀਆਂ ਤੇ ਉਠਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ - ਕੁਝੀਆਂ ਤੇ ਉਠਾ ਉਠਕਾਂ ਸਪਾਕ ਕਰਕਾਂ ਤੇ ਹੈ ਜੋ ਨਿਰਿਠ ਨੈਕਸ਼ਨਿਤ ਨਿਪਰੇਤਾਂ ਸਭੇ ਨਿਰਿਠੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਪਾਹਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋਨਕਾਂ ਨਿਰਮਾ ਸੰਗਠ ਦੇ ਮੁਖੀਪਕਾਂ ਜੁਮਾਠ ਸੰਗਠ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਸੰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਚ ਹੈ ਸਭੇ ਸੰਗਠ ਦੇ ਉਦੇਗਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਚ ਹੈ।

ਪੁਸ਼ਟ-6 - ਨੈਕਸ਼ਨ ਕੀ ਕੀ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ - ਨੈਕਸ਼ਨਾਂ ਤੇ ਉਠਾ ਨਿਰਿਠ ਨਿਰਮਾ ਤੇ ਹੈ ਜੋ ਵਿਗ ਨੈਕਸ਼ਨ ਸਿਖੀ ਨੈਕ ਸਿਖੀ ਨਿਰਿਠਾ - ਵਿਯੋ ਨੂੰ ਨਿਰਪਾਹਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

(a) ਇਕਿੱਠਾ ਪੁੱਠਾ ਯੋਜਨਾ - ਕੋਠੇ-ਕੋਠੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਗਤੀਵਿਧੀ
ਜਾਂ ਕਮ ਕੰ ਕਮ ਕੀ ਚਲੀ ਗਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕਿੱਠਾ ਪੁੱਠਾ
ਯੋਜਨਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(b) ਸਮਾਈ ਯੋਜਨਾ - ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦੁਹਰਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਜਾਂ
ਕਮ ਕੰ ਕਮ ਕੀ ਚਲੀ ਗਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਈ ਯੋਜਨਾ
ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਭੰਗੀ ਯੋਜਨਾ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ -

- (a) ਯੋਜਨਾ ਸਰਕਾਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- (b) ਯੋਜਨਾ ਇਸਕਾਰਪੂਰਵਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- (c) ਯੋਜਨਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋਣ ਤੋਂ
ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- (d) ਯੋਜਨਾ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-8 - ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਗੁਣ ਪੜ੍ਹੋ।

- (i) ਕੀਮਤਾਂ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਕਾਰੀਆਂ ਹਨ।
- (ii) ਕੀਮਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਲੈਣਾ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਗਠਨ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਗਠਨ ਫੰਡਾਂ
ਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
- (iii) ਕੀਮਤਾਂ ਸੰਗਠਨ ਸੰਗਠਨ ਕਾਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਮਤਾਂ
ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।
- (iv) ਕੀਮਤਾਂ ਉਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਉਪਲੱਬਧੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ
ਹਨ।
- (v) ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕਸਾਰਤਾ
ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਗਠਨ ਵਿਚਕਾਰ ਆਸਾਨੀ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ
ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- (vi) ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਰਨਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਫੰਡਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਨਿਰਧਾਰਤ
ਕਰਕੇ, ਉਦੇਸ਼ ਪੱਖੀ ਪੂਰਵਕ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਫੰਡਾਂ ਤੋਂ ਵੀ
ਅਧਿਕਾਰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੈਦਾ ਦੇ ਪੂਰਵਕ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤੀ
ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

2) ਅੱਗਾਂ ਵਾਲੇ ਸਮਾਨ

ਬਾਹਰ ਵੇਖੋ ਸਮਾਨ

ਸਮਾਨ 1) ਸਮਾਜੀ ਅਤੇ ਗੈਰ - ਸਮਾਜੀ ਸੰਗਠਨ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਅੰਤਰ ਵਿਗਿਆਨ ਤੋਂ ?

(a) ਵਿੱਤੀ ਆਰਥਿਕੀਆਂ

(b) ਢਾਂਚਾ

(c) ਉਤਪਾਦਨ ਢਾਂਚੇ

(d) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

ਸਮਾਨ 2) ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ ਢਾਂਚਾ ਕਿਸ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਿਯਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ?

(a) ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਢਾਂਚੇ

(b) ਸਿੱਖਿਆ

(c) ਉੱਚ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਵੱਲ ਵਧਦੀ ਹੈ

(d) ਇਹ ਸਾਰੇ ਹੀ।

ਸਮਾਨ 3) ਵਿਗਿਆਨ ਸੰਗਠਨ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ?

(a) ਸਮਾਜੀ ਸੰਗਠਨ

(b) ਗੈਰ - ਸਮਾਜੀ ਸੰਗਠਨ

(c) (a) ਅਤੇ (b) ਦੋਵੇਂ

(d) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

ਸਮਾਨ 4) ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ ਸੰਗਠਨ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ?

(a) ਸਮਾਜੀ ਸੰਗਠਨ

(b) ਸੇਵਾ ਸੰਗਠਨ

(c) ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜੀ ਸੰਗਠਨ

(d) ਸਮਾਜੀ ਸੰਗਠਨ।

ਸਮਾਨ 5) ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਿਗਿਆਨ ਆਰਥਿਕੀ ਮਾਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ?

(a) ਅਨੁਮਾਪਕ

(b) ਨਿਰੀਖਕ

(c) ਟੈਲੀ ਮੁਖੀ

(d) ਗਤੀ ਮੁਖੀ

ਸਮਾਨ 6) ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਿਗਿਆਨ ਸੰਗਠਨੀਕਤਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ?

(a) ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਗਠਨ

(b) ਵਿਭਾਗੀਕਤਾ

(c) ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ

(d) (a) ਅਤੇ (b) ਦੋਵੇਂ ਹੀ।

ਸਮਾਨ 7) ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ ਢਾਂਚਾ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ?

(a) ਵਿਭਿੰਨ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਭਾਗ

(b) ਵਿਭਿੰਨ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਭਾਗ

(c) ਵਿਭਿੰਨ ਸੇਵਾ ਵਿਭਾਗ

(d) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਹੀ।

ਉੱਤਰ (1) (a) (2) (b) (3) (b) (4) (a) (5) (a) (6) (a) 7 (a)

(5)

ਆਲੀ ਥਾਵਾਂ ਤੇ

- 1) ----- ਵਿੱਚ ਨਿਰਮਾਣ ਦਾ ਚੁੱਕਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਜਿਲਿਆਂ ਮੀਥਰਤਾ ਹੋਈ ਹੈ।
- 2) ----- ਦਾ ਚੁੱਕਾ ਆਖੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕਤ ਜਿਲਿਆਂ ਵਿਲਕਤੀਗਤ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਮਤਿਮਈ ਖੁਦਾਨ ਵਰਦਾ ਹੈ।
- 3) ਰਸਮੀ ਨੇਤਾ ਦੀ ਚੋਣ ਆਮ ਵਰਦੇ ----- ਦੁਆਰਾ ਹੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- 4) ----- ਮੀਗਠ ਸਰੂਪ ਵਜੋਂ ਵਰਦਾ ਹੋਈ ਹੈ।
- 5) ----- ਦਾ ਚੁੱਕਾ ਵੱਖੋ ਵੱਖਾਇਤੀ ਹੋਈ ਹੈ।
- 6) ਮੀਗਠਨਾਤਮਕ ਦਾ ਚੁੱਕਾ ਮੀਗਠ ਵਿੱਚ ਵਿਕਿੰ ਮੀਥਰਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਵਰਦਾ ਹੈ।

ਉੱਤਰ: (1) ਰਸਮੀ ਮੀਗਠ (2) ਗੈਰ-ਰਸਮੀ (3) ਸਮੂਹ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ (4) ਰਸਮੀ (5) ਰਾਜਨਾਤਮਕ (6) ਮੈਂਬਰ

ਠੀਕ / ਗਲਤ

- 1) ਗੈਰ-ਰਸਮੀ ਮੀਗਠ, ਰਸਮੀ ਮੀਗਠ ਤੇ ਅਪਾਰਿਤ ਹੋਈ ਹੈ। (ਗਲਤ)
- 2) ਰਸਮੀ ਨੇਤਾ ਦੀ ਚੋਣ ਸਮੂਹ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। (ਗਲਤ)
- 3) ਸੇਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਵਾਧਤ ਵਰਦੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰਸਮੀ ਮੀਗਠ ਫਾਜ਼ਮੀ ਹੋਈ ਹੈ। (ਸਹੀ)

ਸ਼ਬਦ 1. ਸੰਗਠੀਕਰਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

ਉੱਤਰ :- ਸੰਗਠੀਕਰਨ ਤੋਂ ਭਾਵ ਸੁਬੰਧ ਦੀ ਉਸ ਸੁਬਿਰਿਯਾ ਤੋਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਭੇਤਿਕ ਅਤੇ ਸਨੱਖੀ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਅਠੀਬਠੀਯਤਾ ਕਾਲ ਇੱਕ ਉਪਯੁਕਤ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਸੰਗਠਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾ ਕਰਕੇ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ।

ਸ਼ਬਦ 2. ਰਸਮੀ ਸੰਗਠਨ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ :- ਅਜਿਹਾ ਸੰਗਠਨ ਜੋ ਸੁਬੰਧਨ ਦੁਆਰਾ ਉਪਯੁਕਤ ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ, ਰਸਮੀ ਸੰਗਠਨ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ 3. ਗੈਰ-ਰਸਮੀ ਸੰਗਠਨ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ :- ਅਜਿਹਾ ਸੰਗਠਨ ਜੋ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਢਾਂਚੇ ਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਠੇਟਕਰਕ ਵਜੋਂ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਗੈਰ-ਰਸਮੀ ਸੰਗਠਨ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ 4. ਰਸਮੀ ਸੰਗਠਨ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।

- ਉੱਤਰ :- (1) ਇਹ ਕੰਮ ਦੀ ਵੰਡ ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- (2) ਇਹ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸੁਬਿਰਿਯਾਵਾਂ ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ 5. ਰੇਖਾ ਸੰਗਠਨ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ :- ਰੇਖਾ ਸੰਗਠਨ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸੰਗਠਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਸਕਤੀ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੰਬੰਧ ਇੱਕ ਸਪਸ਼ਟ ਲੰਬਾਕਾਰ ਲਕੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਧਿਕਾਰ ਸਕਤੀ ਉੱਪਰ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਵੱਲ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੇਠਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਵੱਲ ਇੱਕ ਲਕੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਸ਼ਬਦ 6. ਕਾਰਜਾਤਮਕ ਸੰਗਠਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

ਉੱਤਰ :- ਅਜਿਹਾ ਸੰਗਠਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਵਿਭਿੰਨ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਰਜਾਤਮਕ ਸੰਗਠਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਸੰਗਠਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਭਾਗ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਾਹਿਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਮੁਖੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(4)

ਸ਼ਬਦ 4. ਰੇਖਾ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਸੰਗਠਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸੰਗਠਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰੇਖਾ ਸੰਗਠਨ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਸੰਗਠਨ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਗੁਣ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਜਿਹੇ ਸੰਗਠਨ ਵਿੱਚ ਕਰਮਚਾਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਰੇਖਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਭਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਸਾਹਿਰ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੇਖਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸਾਹਿਰ ਮਿਲ ਕੇ ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਜਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸ਼ਬਦ 8. 'ਦੁਬੰਧਨ ਦੀ ਸੀਮਾ' ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਇਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਦੁਬੰਧਕ ਕਿੰਨੇ ਕਾਰਜਾਂ ਜਾਂ ਮਤੌਰਤਾਂ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ 9. ਸੰਗਠੀਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਕਦਮ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ: (1) ਕੰਮ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਵੰਡ ਕਰਨਾ।
(2) ਵਿਭਾਗੀਕਰਨ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕਰਨਾ।

ਸ਼ਬਦ 10. ਟੈਲੀ ਸੁਖੀ ਕੌਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਸੰਗਠਨ ਵਿੱਚ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੀਠਾਂ ਅਤੇ ਉਪਕਰਣਾਂ ਦੀ ਕੋਠ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਟੈਲੀ ਸੁਖੀ ਉਹਨਾਂ ਸਮੀਠਾਂ ਅਤੇ ਉਪਕਰਣਾਂ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ 11. ਗਤੀ- ਸੁਖੀ ਕੌਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਗਤੀ- ਸੁਖੀ ਦਾ ਇੱਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਿਸ ਗਤੀ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੂਰਾ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ 12. ਸੰਗਠਨ ਦੀ ਕੋਈ ਇੱਕ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ: "ਗਲਫ ਸੀ ਫੋਵਸ" ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, "ਸੰਗਠਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਹੈ ਜੋ ਆਗ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਆਮ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਦੇ ਹਨ।"

4 ਅੰਗ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1: ਮੈਂ ਮੰਗਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਿਖੇ...
 ਉੱਤਰ: (1) ਮਗਲਤਾ: ਮੈਂ ਮੰਗਣ ਨੂੰ ਮਥਾਸਿਤੁਲ ਰਗਣਾ ਅਮਾਰ ਹਿਯਾ ਤੇ
 ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਡਾਲ ਮਮਥਿਕਾ ਜਾ
 ਮਰਦਾ ਹੈ।
 (2) ਅਪਿਰਾਗ ਅਤੇ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ :- ਮੈਂ ਮੰਗਣ ਇੱਕ ਮੰਗਣ
 ਦੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਹੋਰ
 ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਅਪਿਰਾਗ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਠਿਤ ਰਗਣਾ ਇੱਕ ਮਗਲਿਤਾ ਰਗਣਾ ਹੈ।
 (3) ਖੁਫ਼ੀ ਮੰਗਣ :- ਮੈਂ ਮੰਗਣ ਇੱਕ ਇੱਕ ਅਤੇ ਹੋਰ
 ਅਪਿਰਾਗੀਆਂ ਇੱਕ ਮਿੱਥਾ ਮੰਗਣ ਹਿਯਾ ਹੈ। ਏਹੇ ਮਗੀ
 ਤੁਹਾ ਡਾਲ ਅਮਮ ਇੱਕ ਮੰਗਣ ਰਗ ਮਰਦੇ ਹਨ।
 (4) ਹੁਰਮ ਦੀ ਫ਼ੈਰਤ :- ਮੈਂ ਮੰਗਣ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਮਿਗਫ ਇੱਕ
 ਅਪਿਰਾਗੀ ਦੇ ਹੁਰਮ ਹੋਰ ਹਿਯਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੁਹਾ ਦਾ
 ਮੰਗਣ ਮਰੇਲਾ ਲਈ ਦੇ ਮਿਥਾਤ ਅਰੁਮਾਰ ਹਿਯਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2: ਮੈਂ ਮੰਗਣ ਦੀਆਂ ਗਤੀਆਂ ਸਿਖੇ।
 ਉੱਤਰ: (1) ਜ਼ਿਅਾਦਾ ਰੰਮ :- ਮੈਂ ਮੰਗਣ ਇੱਕ ਅਪਿਰਾਗੀਆਂ ਅਤੇ
 ਰੰਮ ਦਾ ਖਿਚਤ ਖੋਲ੍ਹ ਹਿਯਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ
 ਉਹ ਹੋਰ ਰੰਮ ਲਈ ਉੱਚਤ ਮਮਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਰਦਾ।
 (2) ਤਾਉਮੈਲ ਦੀ ਰਮੀ :- ਵਿਭਿੰਨ ਵਿਭਾਗਾਂ ਇੱਕ ਤਾਉਮੈਲ ਦੀ ਰਮੀ
 ਹਿਯਾ ਹੈ। ਮਾਰੇ ਵਿਭਾਗੀ ਮੁਖੀ ਆਖਣੇ ਤੁਹੀਰੇ
 ਡਾਲ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਉਪਾਉਣ ਦੀ ਰੇਸਿਸ ਰਗਏ ਹਨ।
 (3) ਖਹਿਲੁ ਰਗਣ ਦੀ ਰਮੀ :- ਮੈਂ ਮੰਗਣ ਇੱਕ ਅੰਤਿਮ ਰਿਗਣ
 ਉੱਚੇ ਖੁਫ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਸਿਖਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ
 ਲਈ ਹੋਰ ਖੱਪ ਦਾ ਅਪਿਰਾਗੀ ਰੁੱਝ ਨਹਾ ਰਗਣ ਦੀ ਮਲਾਹ ਹੋਣ ਇੱਕ
 ਖਹਿਲੁ ਨਹੀਂ ਰਗਦਾ।
 (4) ਵਿਮੈਸੀਰਗਣ ਦੀ ਰਮੀ :- ਮੈਂ ਅਪਿਰਾਗੀ ਹੋਰ ਖੁਰਾਹ ਦੇ ਰੰਮ ਇੱਕ
 ਮਾਗ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਰਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਵਿਮੈਸੀਰਗਣ
 ਦੀ ਰਮੀ ਖਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3: ਮੰਗਣੀਰਗਣ ਦੀਆਂ ਵਿਮੈਸਤਾਵਾਂ ਸਿਖੇ।
 ਉੱਤਰ: (1) ਰੰਮ ਦੀ ਫ਼ੈਰ :- ਮੰਗਣੀਰਗਣ ਇੱਕ ਰੁੱਝ ਰੰਮ ਨੂੰ ਵਿਭਿੰਨ
 ਹਿੱਸਿਆਂ ਇੱਕ ਫ਼ੈਰ ਇੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ
 ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰਗਣ ਲਈ ਅਪਿਰਾਗ ਅਤੇ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੀ ਰਿਸ਼ਠਿਤ ਰੀਤੀ ਜਾਂਦੀ
 ਹੈ।

(5)

- (2) ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ :- ਮੈਗਠਰੀਕਰਨ ਦੀ ਖ਼ਾਹਿਸ਼ ਮੈਗਠਰ ਵਿੱਚ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਮੈਂਦਾ ਰਹੀ ਤੈਂ ਮੈਗਠਰ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਤਿਆਰ ਰਹੈ ਮਮੈਂ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਤੈਂ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤੈਂ।
- (3) ਬੁੱਧਿੰਦ ਦਾ ਸੁਧ ਰੰਮ :- ਮੈਗਠਰ ਦੇ ਉਦੈਸ਼ਾਂ ਦੀ ਖ਼ਾਖਤੀ ਖ਼ਈ ਨਿਯੋਜਨ ਤੈਂ ਘਾਏ ਬੁੱਧਿੰਦ ਦੁਆਰਾ ਮੈਗਠਰੀਕਰਨ ਦਾ ਰੰਮ ਰੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤੈਂ।
- (4) ਉਦੈਸ਼ਾਂ ਦੀ ਖ਼ਾਖਤੀ ਦਾ ਟੀਠਾ :- ਮੈਗਠਰੀਕਰਨ ਦਾ ਟੀਠਾ ਮੈਗਠਰ ਦੇ ਉਦੈਸ਼ਾਂ ਦੀ ਖ਼ਾਖਤੀ ਰਹਨਾ ਹੰਦਾ ਤੈਂ ਮੈਗਠਰ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਤਿਆਰ ਰਹੈ ਮਮੈਂ ਮੈਗਠਰ ਦੇ ਉਦੈਸ਼ਾਂ ਤੈਂ ਵੀ ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਤੈਂ।

ਉੱਤਰ :- ਆਪਾਰ	ਰਮਮੀ ਮੈਗਠਰ	ਉੱਤਰ :- ਰਮਮੀ ਮੈਗਠਰ
(1) ਉਦੈਸ਼	ਇਹ ਬੁੱਧ ਨਿਗਪਾਮਿਤ ਉਦੈਸ਼ਾਂ ਦੀ ਖ਼ਾਖਤੀ ਖ਼ਈ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਤੈਂ।	ਇਸ ਵਿੱਚ ਵੈਈ ਬੁੱਧ ਨਿਗਪਾਮਿਤ ਉਦੈਸ਼ ਰਹੀ ਹੰਦੇ।
(2) ਢਾਂਚਾ	ਇਸ ਦਾ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਢਾਂਚਾ ਹੰਦਾ ਤੈਂ।	ਇਸ ਦਾ ਵੈਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਢਾਂਚਾ ਰਹੀ ਹੰਦਾ।
(3) ਖ਼ਈਠਾਖ਼ਰ	ਇਹ ਢਾਂਚਾ ਰੱਬ ਹੰਦਾ ਤੈਂ।	ਇਹ ਢਾਂਚਾ ਖ਼ਈਠਾ ਹੰਦਾ ਤੈਂ।
(4) ਮਾਖਿਰਤਾ	ਇਹ ਮੈਗਠਰੇ ਆਮ ਤੌਰ ਤੈਂ ਮਖ਼ਈ ਹੰਦਾ ਤੈਂ।	ਇਹ ਮੈਗਠਰ ਖ਼ਈ ਮਮੈਂ ਖ਼ਈ ਰਹੀ ਹੰਦਾ।

2) ਅੰਗਾਂ ਵਾਲੇ ਖ਼ੁਸ਼ਨ

ਬਹੁ ਉਦੇ ਖ਼ੁਸ਼ਨ

1) ਆਪਸ ਮਰਤੀ ----- ਵੱਧ ਸੁਵਾਗਤ ਹੋਈ ਹੈ।
 (a) ਉਘੇ ਤੇ ਹੇਠਾਂ (b) ਹੇਠਾਂ ਤੇ ਉਘੇ
 (c) ਵੇਠੇ ਇਸ਼ਾ ਵਿੱਚ (d) ਇਸ਼ਾ ਵਿੱਚੋਂ ਹੋਈ ਨਹੀਂ।

2) ਵੇਠੀਆਂ ਹੇਠ ਫਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਮਗਈ ਹੋਈ ਹੈ ?
 (a) ਇਸ਼ਾ ਦੀ ਵੇਰਤਮਰਤਾ (b) ਵਾਗਸ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਤਾਫਮੇਠ
 (c) ਇਹ ਵੇਠੇ ਹੀ (d) ਇਸ਼ਾ ਵਿੱਚੋਂ ਹੋਈ ਨਹੀਂ।

3) ਹੇਠ ਫਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਮਘਰਗੀ ਮੰਬੀ ਵਰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ?
 (a) ਅਨੁਮਾਨਤ ਨਤੀਜੇ ਵਾ ਨਿਰਘਾਗ (b) ਵਾਫਤ ਵੇਰ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਮਜ਼ਾ
 (c) ਵਰਸ਼ਾ ਦੀ ਮਘਰਗੀ (d) ਇਸ਼ਾ ਵਿੱਚੋਂ ਹੋਈ ਨਹੀਂ।

4) ਵੇਠੀਆਂ ਮਗਈਤਾ ਇਹ ਹੈ :
 (a) ਵੇਰ ਦੀ ਵੇਰ (b) ਵਰਸ਼ਾ ਵਿੱਚੋਂ ਤਾਫਮੇਠ
 (c) ਵਾਗਸ਼ ਦੀ ਵੇਰਤਾ (d) ਇਸ਼ਾ ਵਿੱਚੋਂ ਮਾਗੇ ਹੀ।

5) ਸੁਤੀਨੀ ਮੰਡਕ ਤੇ ਵੀ ਤਾਠ ਹੈ ?
 (a) ਵੁਮਗਿਆਂ ਗਈ ਵੇਰ ਵੀਤਾ ਜਾਏ (b) ਨਿਮੇਵਾਗੀ ਨਿਮਾਓਤ ਵਰਮ।
 (c) ਵੇਰ ਨੂੰ ਮੰਬਣਾ (d) ਉਘੇਰਤ ਵਿੱਚੋਂ ਹੋਈ ਨਹੀਂ।

6) ਸੁਤੀਨੀ ਮੰਡਕ ਵੇਰ ਵਰਮ ਹੈ ?
 (a) ਨਵੇਂ ਵੇਰ (b) ਉਘਾਗ
 (c) ਸੁਥਪਠ ਵੇ ਨਵੇਂ ਘੱਠ (d) ਇਸ਼ਾ ਵਿੱਚੋਂ ਹੋਈ ਨਹੀਂ।

7) ਜਦੋਂ ਆਪਸ ਮਰਤੀ ਦੀ ਵੇਰ ਹੇਠੇ ਘੱਠ ਤੋਂ ਵੀ ਵੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਸੀ ਮਾਥਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ?
 (a) ਵੇਠੀਆਂ (b) ਵਿਵੇਠੀਆਂ
 (c) ਵੇਠੇ (a) ਅਤੇ (b) (d) ਇਸ਼ਾ ਵਿੱਚੋਂ ਹੋਈ ਨਹੀਂ।

3) (1) (a) (2) (a) (3) (b) (4) (a) (5) (a) (6) (b) (7) (b)

ਆਲੀ ਖਾਣਾਂ ਤੇ

- 1) ਸੂਤੀਜੋਸ਼ਨ (Delegation) ਵਿੱਚ ਯੋਗਨਾ ਰਦਮ _____ ਦੀ ਸਥਿਰਤਾ ਦਾ ਹੈ।
- 2) ਜਵਾਬਦੇਹੀ _____ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ।
- 3) ਰੇਟਰੀਕਨ ਵਿੱਚ ਤਾਰਤ ਦਾ _____ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।
- 4) ਜਵਾਬਦੇਹੀ _____ ਵੱਲ ਸੁਫਲਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- 5) _____ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਵੀ ਜਿੰਮੇ ਜੋਗ ਵੱਲ ਸਮਝਾਉਣ ਨਹੀਂ ਚੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- 6) ਵਿਰੋਧੀਕਨ ਨਾਕ ਉੱਚ ਨੀਤੀਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਗਰਜਨੀ ਵੇਲ਼ _____ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- 7) ਨਾਕ ਨੇਤਾਗੀ ਵਿੱਚ ਵਾਪਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- 8) ਸਥਿਰਤਾ ਦੀ ਪਾਗਨ _____ ਦੇ ਸਿਪਾਂਤ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਹੈ।

ਉੱਤਰ (1) ਕੰਮ (2) ਅਧੀਨ (3) ਰੇਟਰੀਕਨ (4) ਜੋਗਾਂ ਤੋਂ ਉੱਚ (5) ਜਵਾਬਦੇਹੀ
 (6) ਘੱਟ (7) ਰੇਟਰੀਕਨ (8) ਕੰਮ ਦੀ ਵੰਡ

ਠੀਕ / ਗਲਤ

- 1) ਜੇਕਰ ਉਦੇਸ਼ ਸ਼ਾਪਤ ਕਰਨੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਕਮਜੀ ਸੰਗਠਨ ਫਾਜ਼ਮੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। (ਸਹੀ)
- 2) ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਸਥਿਰਤਾ ਸੁਚੱਪਕ ਦੇ ਗਰਜ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। (ਗਲਤ)
- 3) ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਸਮਝੀਕਨ ਨੂੰ ਵਿਭਾਗੀਕਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। (ਸਹੀ)
- 4) ਅਧਿਕਾਰ - ਸ਼ਕਤੀ ਜੋਗਾਂ ਵੱਲ ਸਮਝਾਉਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। (ਸਹੀ)
- 5) ਉੱਚ - ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਸਥਿਰਤਾ ਕੀਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਧਿਕ ਫਲੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। (ਸਹੀ)
- 6) ਸਥਿਰਤਾ ਗਰਜ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵਿੱਚ ਵਾਪਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। (ਸਹੀ)

ਖਸਰ 01. ਸਪਰਸ਼ੀ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:- ਕਿਸੇ ਵੀ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਅਧਿਕਾਰ-ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਵੱਲ ਆਪਣੇ ਸਤੰਤਰ ਵੱਲ ਸਤੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ਮਸ਼ੀ ਖਰਿਗਿਆ ਨੂੰ ਸਪਰਸ਼ੀ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਖਸਰ 02. ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:- ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਸੰਗਠਨ ਵਿੱਚ, ਅਧਿਕਾਰ-ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂ ਠਿਕਣੇ ਠੇਠ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕਿਸੇ ਇੱਕਲੇ ਖੁਬੰਧਕ ਜਾਂ ਖੁਬੰਧਕਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਸਮੂਹ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਸੰਗਠਨ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀਕ੍ਰਿਤ ਸੰਗਠਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਖਸਰ 03. ਵਿਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:- ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਸੰਗਠਨ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂ ਠਿਕਣੇ ਠੇਠ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕਿਸੇ ਇੱਕਲੇ ਖੁਬੰਧਕ ਜਾਂ ਕੁੱਝ ਕੁ ਖੁਬੰਧਕ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰਿਤ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਦੀ ਵੰਡ ਉੱਚ ਖੁਬੰਧਕ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਸਮੁੱਚੇ ਸੰਗਠਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਸੰਗਠਨ ਨੂੰ ਵਿਕੇਂਦਰੀਕ੍ਰਿਤ ਸੰਗਠਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਖਸਰ 04. ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:- ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਸਤੰਤਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਾਰਜ ਸੌਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਤੰਤਰ ਦੀ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਸੌਖੇ ਗਏ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰੇ। ਇਸੇ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਖੇ ਗਏ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਖਸਰ 05. ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਕਤੀ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:- ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਕਤੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਜਾਂ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਗਠਨ ਵਿੱਚ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਖ਼ਾਸਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

06. ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਸਪਰਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿਹਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।

- (1) ਸਤੰਤਰ ਦੀ ਇੱਛਾ
- (2) ਕਾਰਜ ਦੀ ਮਾਤਰਾ

(49)

ਸ਼ਬਦ 19. ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਸਪੁਰਦਗੀ ਦੀ ਸਹਿਤਾ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ: (1) ਇਹ ਦੁਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ
ਭਿੰਨਤਰਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

(2) ਦੁਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ
ਕਾਨੂੰਨੀ ਉੱਚਿਤਤਾ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ 20. ਜਵਾਬਦੇਗੀ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਗੁਣ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ: (1) ਇਹ ਹੇਠਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਵੱਲ ਸੁਵਾਹਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

(2) ਸੌਖੇ ਗਏ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਧੂਰਾ ਕਰਨਾ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ
ਦਾ ਸਾਰ ਹੈ।

ਖ਼ਤ 1. ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅੰਤਰ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ :-	ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ	ਜਵਾਬਦਾਰੀ
(1)	ਮੰਗਣ ਵੇਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।	(1) ਇਹ ਗੱਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਾਰ ਵੀ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।
(2)	ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਆਇਸ਼ਾ ਦਾ ਵੀ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।	(2) ਇਸ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਗੱਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਾਰ ਵੀ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਖ਼ਤ 2. ਵੈਦਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਕ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅੰਤਰ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ :-	ਵੈਦਿਕ	ਵਿਦਿਕ
(1)	ਕਿੱਛੋਂ ਵੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿੱਛੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।	ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿੱਛੋਂ ਵੀ ਕਿੱਛੋਂ ਵੀ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।
(2)	ਮੌਰੀ ਮਹਾਂਰਾਜ ਮੌਰੀ ਕਿੱਛੋਂ ਵੀ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।	ਮੌਰੀ ਕਿੱਛੋਂ ਵੀ ਕਿੱਛੋਂ ਵੀ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।
(3)	ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।	ਮੌਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।
(4)	ਉਦੇਗ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਵੀ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।	ਉਦੇਗ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਖ਼ਤ 3. ਖ਼ਤੀਏ ਮੰਤਰ (Delegation) ਅਤੇ ਵਿਦਿਕ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਕਿੱਛੋਂ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ :-	ਖ਼ਤੀਏ ਮੰਤਰ	ਵਿਦਿਕ
ਮੁੱਖ	ਮੰਤਰ ਦਾ ਅੰਤਰ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਵਿਆਖਿਆ ਵੀ ਹੈ।	ਇਸ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰ ਦਾ ਅੰਤਰ ਕਰਨਾ ਹੈ।
ਕਿੱਛੋਂ ਵੀ	ਕਿੱਛੋਂ ਵੀ ਮੰਤਰ ਦਾ ਅੰਤਰ ਕਰਨਾ ਹੈ।	ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿੱਛੋਂ ਵੀ ਅੰਤਰ ਕਰਨਾ ਹੈ।
ਕਿੱਛੋਂ ਵੀ	ਖ਼ਤੀਏ ਮੰਤਰ ਦੀ ਵਿਦਿਕ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।	ਵਿਦਿਕ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਖ਼ਤੀਏ ਮੰਤਰ ਦਾ ਅੰਤਰ ਕਰਨਾ ਹੈ।
ਖ਼ਤੀਏ	ਅੰਤਰ ਦਾ ਖ਼ਤੀਏ ਮੰਤਰ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।	ਅੰਤਰ ਮੰਤਰ ਦੀ ਵਿਦਿਕ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਕਰਨਾ ਹੈ।

2) ਅੰਗ ਟਾਫੇ ਸਮਠ

ਚੁਣੇ ਖੇਦੇ ਸਮਠ

1) ਨਿਜ਼ਰਤੀਰਗਨ ਦਾ ਮੁੱਖੀ ਹਿੰਦਾ ਹੈ:

- (a) ਮੁੱਖੀ ਸਮੇਤਾਂ ਨਾਫ
- (b) ਸੁਆਏ ਨਾਫ
- (c) ਭਰਤੀ ਨਾਫ
- (d) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

2) ਭਰਤੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ?

- (a) ਖੇਦ ਸ਼ੀਕਸ਼ਾ
- (b) ਇੰਗਵਿਡਿ ਸ਼ੀਕਸ਼ਾ
- (c) ਮੈਦਾ ਸ਼ੀਕਸ਼ਾ
- (d) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਹੀ।

3) ਅਖਬਾਰ, ਰੋਜਗਾਰ, ਸਮਾਚਾਰ ਆਦਿ ਭਰਤੀ ਦੇ ਇਕਸਰੇ ਵਿਭਾਗੇ ਸਮੇਤ ਹਨ ?

- (a) ਅੰਦਰੀ ਸਮੇਤ
- (b) ਬਾਹਰੀ ਸਮੇਤ
- (c) ਖੇਦੇ (a) ਅਤੇ (b)
- (d) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

4) ਵਿਭਾਗੇ ਟੈਮਟ ਹਰੀ ਸਮੁੱਥ ਦੇ ਸਮੇਤ ਦੇ ਵਿਭਿਨ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਹਰਤ ਅਤੇ ਹੁਮਕਤਾ ਦਾ ਮਾਧ ਹੀਤਾ ਜਾਦਾ ਹੈ ?

- (a) ਇਸਟੀਰੇਟ ਟੈਮਟ
- (b) ਨਿਯੰਤਤਾ ਟੈਮਟ
- (c) ਖੇਦੇ ਹੀ
- (d) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

5) ਵਿਭਾਗੀ ਸ਼ੀਕਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗੀ ਦੇ ਹੁਮ ਜਾਂ ਸਿਖਕਾਈ ਦਾ ਮਾਧ ਕਈ ਹੈ ?

- (a) ਨਿਯੰਤਤਾ ਸ਼ੀਕਸ਼ਾ
- (b) ਇਸਟੀਰੇਟ ਟੈਮਟ
- (c) ਖੇਦੇ (a) ਅਤੇ (b)
- (d) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

6) ਸਿਖਕਾਈ ਦੀ ਹਿਮ ਵਿਧੀ ਦੇ ਅੰਤਗਤ ਹਰਮਠਾਗੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਨੁਠਈ ਉੱਚ ਅੰਪਕਾਗੀ ਨਾਫ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਦਾ ਹੈ ?

- (a) ਸਿਖਾਦਰ ਸਿਖਕਾਈ
- (b) ਦੁਆਰ ਸੰਠਯ ਸਿਖਕਾਈ
- (c) ਹਿਮ ਤੇ ਯਰੇ ਸਿਖਕਾਈ
- (d) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

7) ਨਿਯੰਤਤਾ ਸ਼ੀਕਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ?

- (a) ਨਿਯੰਤਤਾ
- (b) ਜੋਗਤਾ
- (c) ਸਿਖਕਾਈ
- (d) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

8) ਸ਼ਾਮਲ ਸਿਖਕਾਈ ਆਮ ਤੋਰ ਤੇ ਹਿਮ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ?

- (a) ਹਰਮਠਾਗੀਆਂ ਨੂੰ
- (b) ਯਗਦੇ ਹਰਮਠਾਗੀਆਂ ਨੂੰ
- (c) ਖੇਦੇ (a) ਅਤੇ (b)
- (d) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

52

ਆਖੀ ਥਾਂ ਤੇ।

ਤਰਤੀ ਚੋੜ ਤੇ ਉਈ ਹੈ।

- 1) ਮਿਖਫਾਈ ਚਾ ਯੂਰ ਹੈ।
- 2) ਮੁਗਆਤੀ ਏਟਗਵਿਉ ਚੋੜ ਸ਼ੀਕਿਆ ਚਾ ਚਮ ਹੈ।
- 3) ਏਰੋ ਰਮਚਾਰੀ ਚਾ ਜਿਮਾਂਚਾ ਜਿਮੇਵਾਰੀ ਵਾਲੀ ਚਦੀ ਵੱਠ ਤਥਾਚਾ
- 4) ਉਈ ਹੈ।
- 5) ਮੰਗੇਤਾਂ ਤੋਂ ਤਰਤੀ ਚਰਨ ਨਾਫ ਮੰਗਠ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਰਮਚਾਰੀ ਚਾਪਤ ਨੀ ਉਈ।
- 6) ਨਿਰੰਨਤਾ ਜਾਂ ਯੋਗਤਾ ਸ਼ੀਕਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਚਾ ਮਾਪ ਰੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- 7) ਨਵਾਂ ਰੋਮਫ ਮਿਖੱਠ ਦੀ ਸ਼ੀਕਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀਦੈ ਚ।
- 8) ਸੂਚੀਪ ਦੇ ਚੱਪਾਂ ਤੋਂ ਨਿਜ਼ਰਤੀਰਮਣ ਚਾਗੇ ਉਈ ਚ।
- 9) ਸੂਚੀਪ ਦੇ ਚੱਪਾਂ ਚਾ ਮੰਬੀਪ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਤਰਤੀ ਚਤੋ ਚੋੜ ਨਾਫ ਉਈ ਹੈ।
- 10) ਤਰਤੀ ਚਾ ਮਾਪਨ ਨਵੇਂ ਰੋਮਫ ਨੂੰ ਚਿੱਠਦਾ ਹੈ।
- 11) ਤਥਾਚਾ ਤਰਤੀ ਚਾ ਮਾਪਨ ਹੈ।
- 12) ਨਿਜ਼ਰਤੀਰਮਣ ਚਾ ਮੰਬੀਪ ਨਾਫ ਉਈ ਹੈ।

ਉੱਤਰ (1) ਚੀਠਾਂ (2) ਵਿਰਾਮ (3) ਤੀਮਗ (4) ਚਦ - ਉੱਨਤੀ (5) ਅੰਦਰੂਨੀ (6) ਚੁਰ
 (7) ਮਿਖਫਾਈ (8) ਮਾਰੇ (9) ਨਿਜ਼ਰਤੀਰਮਣ (10) ਚਾਗੀ (11) ਅੰਦਰੂਨੀ (12) ਮੱਠੀ
 ਮੰਗੇਤਾਂ।

ਮਾਫਤ / ਠੀਰ

- 1) ਨਿਜ਼ਰਤੀਰਮਣ ਸੂਚੀਪ ਚਾ ਮੱਠੀ ਚਾਗੇ ਹੈ। (ਮਗੀ)
- 2) ਨਿਜ਼ਰਤੀਰਮਣ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੋਂ ਤੋਂ ਚੁਰਾਵਿਤ ਉਈ ਹੈ। (ਮਾਫਤ)
- 3) MRM ਅਤੇ ਮੱਠੀ ਮਾਪਨ ਨਿਜੇਰ ਏਰੋ ਜੀ ਚ। (ਮਾਫਤ)
- 4) ਮਿਖਫਾਈ ਨਾਫ ਦੁਗਧਰਨਾਵਾਂ ਘੱਟ ਜਾਂਦੀਆਂ ਚ। (ਮਗੀ)
- 5) ਤਰਤੀ ਤੋਂ ਚੀਠਾਂ ਚੋੜ ਰੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। (ਮਾਫਤ)
- 6) ਤਰਤੀ ਏਰੋ ਪਨਾਤਮਰ ਸ਼ੀਕਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਚੋੜ ਏਰੋ ਗਿਠਤਮਰ ਸ਼ੀਕਿਆ ਹੈ। (ਮਗੀ)
- 7) ਚਦ - ਉੱਨਤੀ ਤਰਤੀ ਚਾ ਚਾਗੀ ਮੰਗੇਤ ਹੈ। (ਮਾਫਤ)
- 8) ਅੰਦਰੂਨੀ ਤਰਤੀ ਨਾਫ ਚਾਗੀ ਮੰਗਠ ਦੇ ਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਚਾਗੇਰਮਿਤ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਮਾਫਤ)
- 9) ਨਵਾਂ ਰੋਮਫ ਮਿਖੱਠ ਦੀ ਸ਼ੀਕਿਆ ਨੂੰ ਮਿਖਫਾਈ ਚਾਥਦੈ ਚ। (ਮਗੀ)

[ਤਰਜਮਾ ਵਾਲੇ ਖਸਰ]

ਖਸਰ 01: ਚਿੱਕਰੀਕਰਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਵ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਇਹ ਚਿੱਕਰੀਕਰਨ ਦੀ ਉਹ ਚੁਕਿਰਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਤਰਮਤ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ, ਭਰਤੀ, ਚੋਣ, ਸਿਖਲਾਈ, ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਕਾਰਜ-ਕਸ਼ਲਤਾ ਦੇ ਸੁਲਭ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਭਿੰਨ ਫੰਸਲੇ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਖਸਰ 02: ਚੋਣ ਤੋਂ ਕੀ ਭਵ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਚੋਣ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਚੁਕਿਰਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਤਰਮਤ ਕੁਸ਼ਲ ਚੁਕਿਰੀ ਦੇ ਇੱਕ ਉਸੀਦਵਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਅਜਿਹੇ ਉਸੀਦਵਾਗ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਸ ਕਾਰਜਕਸ਼ੀ ਸਥਿਤੀ ਤੇ ਸਫਲ ਹੋਣ ਦੀ ਵਧੇ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਖਸਰ 03: ਚੋਣ ਚੁਕਿਰਿਆ ਦੇ ਚਾਲੇ ਧੰਜ ਪੜਾਅ ਲਿਖੋ।

- ਉੱਤਰ: (1) ਚਿਨ੍ਹੇ-ਧੱਤਰਾਂ ਦੀ ਚੁਕਿਰੀ (2) ਚਿਨ੍ਹੇ-ਧੱਤਰਾਂ ਦਾ ਲਿਖੀਓ
- (3) ਸੁੱਚਲਾ ਇੰਟਰਵਿਊ (4) ਖਾਲੀ ਫਾਰਮ (ਚਿਨ੍ਹੇ-ਧੱਤਰ) ਭਰਨਾ
- (5) ਚੋਣ ਚੁਕਿਰਿਆਵਾਂ

ਖਸਰ 04: ਯਦ-ਸਥਾਪਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਵ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਸੰਗਠਨ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਕੰਮ ਤੇ ਸਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਲਗਾਉਣਾ ਯਦ-ਸਥਾਪਨ ਕਹਾਂਦਾ ਹੈ।

ਖਸਰ 05: ਸੁੱਚਲਾ ਇੰਟਰਵਿਊ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਅਜਿਹਾ ਇੰਟਰਵਿਊ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੁਰਾਮਾਤੀ ਪੜਚੋਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜੋਗ ਚਿਨ੍ਹੇਕਰਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸੁੱਚਲਾ ਇੰਟਰਵਿਊ ਕਹਾਂਦਾ ਹੈ।

ਖਸਰ 06: ਸਿਖਲਾਈ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸੋਲਿਕ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਚੁਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਕਹਾਂਦੇ ਹਨ।

ਖਸਰ 07: ਕੰਮ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਸਾਡੀ ਕਾਰਜਕਸ਼ੀ ਕਰਨ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨਾ, ਕੰਮ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਕਹਾਂਦੇ ਹਨ।

ਖਸਰ 08: ਚਿੱਕਰੀਕਰਨ ਟੈਸਟ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਇਸ ਟੈਸਟ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਆਪਣੇ ਹੱਥ, ਉਗਲਾਂ, ਅੱਖਾਂ ਜਾਂ

5

ਸਰੀਰ ਦੇ ਰੋਗ ਅੰਗਾਂ ਦਾ ਕਿੱਲੀ ਕੁਸਲਤਾ ਕਾਲ ਖੁਸ਼ੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸੁਸਤ 99. ਤਨਾਮ ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਇਸ ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਲਿਫ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕਿੱਲੀ ਕੁਸਲਤਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਕੁੱਝ ਵਾਲਾ ਕਿੱਲੀ ਕੁਸਲਤਾ ਕੁੱਝ ਸਥਿਤੀ ਰਵੱਈਆ ਅਪਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਕੁੱਝ ਵਾਲਾ ਬਹੁਤ ਅਨੁਭਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸੁਸਤ 100. 'ਦੁਆਰ - ਸੰਭਵ' ਸਿਖਲਾਈ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਾ ਅੰਤਰ, ਸੰਗਰਠ ਦੇ ਅੰਤਰ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਿਤੀ ਤੇ, ਇੱਕ ਵਿੱਚੋਂ ਥਾਂ ਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਕਰਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸੁਸਤ 101. ਯਦ-ਗਿਆਨ ਸਿਖਲਾਈ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੁਝ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਸੰਗਰਠ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਿਖਲਾਈ ਯਦ-ਗਿਆਨ ਸਿਖਲਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਜਾਂ ਭਰਤੀ ਤੇ ਜੀ ਭਾਵ ਤੈਂ ਇਸ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਉਣਾ।
 ਉੱਤਰ :- ਭਰਤੀ ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਵੀ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ ਵਰਗਾ ਅਤੇ
 ਮੰਗਠ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਖੋਲੀ ਖਾਥਾ ਵਰਗ ਸੁਝੀ ਸੁਝਿਤ ਵਰਗਾ ਹੈ।
 ਭਰਤੀ ਵੰਸ਼ ਦੀ ਭਾਸ਼ ਵਰਗ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਵੰਸ਼ ਵੰਸ਼ ਵਰਗ ਵਾਲਿਆਂ
 ਨੂੰ ਆਖਮ ਵਿੱਚ ਸਰੋਤ ਦੀ ਖੋਲੀ ਹੈ।

ਭਰਤੀ ਦੇ ਸਰੋਤ

ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਰੋਤ

- (1) ਖੋਲੀਆ
- (2) ਭਰਤੀਆ
- (3) ਵਰਮਾਨ ਵਰਮਾਦੀ
- (4) ਮੈਦਾ- ਵਾਲ ਵਿੱਚ ਵਾਲ
- (5) ਮੈਦਾ ਵਰਮਾਦੀਆ
- ਵੰਸ਼ ਮਿਦਾਗਮ

ਬਾਹਰੀ ਸਰੋਤ

- (1) ਇਸਤਿਹਾਰ ਗੁਰੀ
- (2) ਗੋਸ਼ਾਹ ਢੁਕਤ
- (3) ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ
- ਗੁਰੀ
- (4) ਸੁੱਖ ਭਰਤੀ
- (5) ਇੰਟਰਨੈਟ ਅਪਾਰਟ
- ਭਰਤੀ

ਸੁਮਰਤ ਭਰਤੀ ਅਤੇ ਉੱਚ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅੰਤਰ ਹੈ।

ਉੱਤਰ :- ਅਪਾਰ	ਭਰਤੀ	ਉੱਚ
(1) ਅਥ	ਇਹ ਉਯਕਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਖੋਲ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੰਗਠ ਵਿੱਚ ਵੰਸ਼ ਵਰਗ ਵਾਲੇ ਖੋਲੀ ਵਰਗ ਸੁਝੀ ਸੁਝਿਤ ਵਰਗ ਦੀ ਖੋਲੀ ਹੈ।	ਇਹ ਉੱਚੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਖੋਲ ਵਿੱਚ ਆਖੀ ਉੱਚ ਵਰਗ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੰਸ਼ ਵਰਗ ਸੁਝੀ ਵਰਗ ਦੀ ਖੋਲੀ ਹੈ।
(2) ਸੁਖ	ਇਹ ਖੋਲੀਆ ਸੁਖ ਵੱਜੋਂ ਸੁਖਾਗਤਮਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।	ਇਹ ਖੋਲੀਆ ਸੁਖ ਵਿੱਚ ਨੁਕਾਗਤਮਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
(3) ਉਦੇਸ਼	ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵੱਧ ਤੇ ਵੱਧ ਉੱਚ ਨੂੰ ਖੋਲੀ ਸੁੱਖ ਉੱਚ ਸੁਝੀ ਉਦੇਸ਼ਿਤ ਵਰਗ ਹੈ।	ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਖੋਲੀਆ ਵਿੱਚ ਉਯਕਤ ਵਰਮਾਦੀ ਦੀ ਉੱਚ ਵਰਗ ਹੈ।

ਸੁਮਰਤ ਮਿਖਲਾਈ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੈ।

ਉੱਤਰ :- ਮਿਖਲਾਈ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਹਨ :-

ਰੰਮ ਉੱਤੇ ਮਿਖੜਾਈ :- ਇਹ ਰੰਮ ਰਾ ਹੀ ਵਿਖਰਤੀਆ ਨੂੰ ਮਿਖੜਾਈ

(1) ਉੱਚੇ ਥਾਂ ਉੱਗਾ ਹੈ। ਇਸ ਉੱਗ ਨਾਲ ਰਮਚਾਗੀ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਰੰਮ ਅਤੇ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਹੀ ਮਿਖੜਾਈ ਇੱਠੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਰਮਚਾਗੀ ਨੂੰ ਆਮ ਰਬਰੇ ਇਰੈਕਟ ਤਜਰਬੇਵਾਲ ਰਮਚਾਗੀ ਨਾਲ ਰੰਮ ਤੇ ਥਾਂ ਇੱਠਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਉਮ ਨੂੰ ਰੰਮ ਰਮ ਨੂੰ ਹੀ ਤਰੀਕ ਦੱਸਦਾ ਹੈ।

(2) ਰੰਮ ਤੇ ਘਰੇ ਮਿਖੜਾਈ :- ਇਸ ਵਿੱਚੀ ਵਿੱਚ ਰਮਚਾਗੀਆ ਨੂੰ ਮਿਖੜਾਈ ਉੱਚੇ ਥਾਂ ਇੱਠੇ ਮਰੁਠ ਜਾਂ ਮੰਮਥਾ ਖੋਲ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਿਖੜਾਈ ਦਾ ਰਾਗ ਰਮ ਰੰਮ ਦੀ ਉੱਚੇ ਅਰੁਮਾਠ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਿਖੜਾਈ ਨਾਲ ਰਮਚਾਗੀਆ ਨੂੰ ਡਿਲਮਾ, ਓਰਿਲਮਾ ਆਦਿ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਰਮਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚੀ ਦਾ ਖਰਚਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(10)

Methods of Wage Payment

(57)

2) ਕਿਹੜੇ ਕਿਹੜੇ ਢੰਗ

ਘਰ ਚੋਟੇ ਢੰਗ

- 1) ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਤਰੀਕੇ ਦੀ ਸਤ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਵਿਧੀ ਕਿਹੜੀ ਹੈ ?
- (a) ਸਮਾਂ ਅਧਾਰਿਤ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਢੰਗ (b) ਉਤਮਾਹ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਢੰਗ
- (c) ਚੋਟੇ (a) ਅਤੇ (b) (d) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

- 2) ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਹੈ ?
- (a) ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਮੰਡਲ (b) ਮਜ਼ਦੂਰ
- (c) ਚੋਟੇ (a) ਅਤੇ (b) (d) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

- 3) ਗੈਰ-ਮੁਦਰਿਕ ਉਤਮਾਹ ਹੈ ਕਿਹੜਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਿਸ਼ੇ ਵੱਖ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?
- (a) ਇਨਾਮ (b) ਚੁੱਕੀ
- (c) ਚੋਟੇ (a) ਅਤੇ (b) (d) ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

- 4) ਗਰਮੇ ਅਤੇ ਰੋਕਣ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਫ ਮੰਚੀਪਤ ਹਨ ?
- (a) ਵਿਸ਼ੇ ਅਧਾਰਿਤ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਢੰਗ (b) ਸਮਾਂ ਅਧਾਰਿਤ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਢੰਗ
- (c) ਉਤਮਾਹ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਢੰਗ (d) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

ਉੱਤਰ (1) (a) (b) (c) (d) (e)

ਆਖੀ ਥਾਂ ਤੇ

- 10) ਮਜਦੂਰੀ ਤੁਗਤਾਨ ਦੀ ਸਤ ਤੇ ਮੁਗਈ ਵਿਖੀ ਹੈ।
- 20) ਸਿਰਤ ਦੀਆਂ ਮੈਦਾਓਂ ਫਈ ਇੱਠਾਂ ਮਿਲਤਾਨਾ ਹਿਯਾ ਹੈ।
- 30) ਖ਼ੁਦਾਖੀ ਇੱਠ ਘੱਟੋ - ਘੱਟ ਮਜਦੂਰੀ ਦੀ ਹੋਈ ਗਾਹਿਈ ਨਹੀਂ ਇੱਠੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- 40) ਮਜਦੂਰੀ ਤੇ ਇਫਾਹਾ ਵੀਤਾ ਗਿਆ ਤੁਗਤਾਨ ਹਿਯਾ ਹੈ।
- 50) ਸਮਾਂ ਅਪਾਰਿਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਜੋਸ਼ਾ ਦੁਆਰਾ ਇੱਠੀ ਗਈ ਹੈ।
- 60) ਟੁਕੜਾ ਦਰ ਖ਼ੁਦਾਖੀ ਦੇ ਅਤਿਗਤ, ਮਜਦੂਰੀ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਸੰਬੰਧ ਨਾਫ ਹਿਯਾ ਹੈ।
- 70) ਸਮਾਂ ਅਪਾਰਿਤ ਮਜਦੂਰੀ ਖ਼ੁਦਾਖੀ ਦੇ ਅਤਿਗਤ ਉੱਘੇ ਵਧੇ ਜੋ ਇੱਠੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਉੱਠੇ (1) ਸਮਾਂ ਅਪਾਰਿਤ (2) ਮਜਦੂਰੀ (3) ਵੰਮ ਅਪਾਰਿਤ (4) ਚੋਨਸ (5) ਗਫਸੈ (6) ਮਜਦੂਰੀ ਦੀ ਸਮਝਭੁੰਮਕਤਾ (7) ਗੁਦਵੰਤਾ ।

ਠੀਕ / ਗਫਤ

- 10) ਮਜਦੂਰੀ ਉਹ ਤੁਗਤਾਨ ਹੈ ਜੋ ਸਿਰਫ਼ ਵਧੀਆਂ ਮੈਦਾਓਂ ਖ਼ੁਦਾਨ ਵਗ ਫਾਕੇ ਵਰਮਚਾਗੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਪਤ ਹਿਯਾ ਹੈ। (ਗਫਤ)
- 20) ਗੈਰ-ਮਦਾਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਧੇ ਸਿੰਮੇਦਾਰੀ, ਖ਼ੁਦਾਖੀ ਅਤੇ ਇਕਾਮ ਆਦਿ ਦੇ ਰੂਪ ਇੱਠ ਹਿਯੇ ਜਾ। (ਸਹੀ)
- 30) ਵੰਮ ਅਪਾਰਿਤ ਮਜਦੂਰੀ ਖ਼ੁਦਾਖੀ ਇੱਠ ਹਿਯੇ ਮਜਦੂਰ ਦੁਆਰਾ ਉਤਪਾਦਤ ਵੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਖ਼ੁਦੀ ਇੱਠੀ ਮਜਦੂਰੀ ਦੀ ਦਰ ਨਾਫ ਗੁਦਾ ਵੀਤਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। (ਸਹੀ)
- 40) ਨਿਜ਼ਾਬਤੀਕਰਨ ਸ਼ੁਰੂਪ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੱਪਗ ਤੇ ਵੀਤਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। (ਸਹੀ)

ਸ਼ੁੱਕਰ: ਸਜ਼ਦੀ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਸਾਲਿਕ- ਦੁਆਰਾ ਕਰਮਚਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਰਦੇ ਜੋ ਭਾਗਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਦੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ੁੱਕਰ: ਸੁਆਵਜੇ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਬਦਲੇ ਕਰਮਚਰੀ ਨੂੰ ਸੁਦਾ ਜਾਂ ਸੁਫਲ ਸੁਹੁਲਤਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕੁੱਝ ਵੀ ਖ਼ਾਧਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਆਵਜਾ ਆਖਦੇ ਹਨ।

ਸ਼ੁੱਕਰ: ਬੁੱਤਮਾਹੁ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਬੁੱਤਮਾਹੁ ਸੁਆਵਜੇ ਦੀ ਉਹ ਕਿਸਮ ਹਨ ਜਿਸ ਕਰੀ ਕਰਮਚਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਦਰਜੇ ਦੀ ਕਾਰਜ-ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨਾਲ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਖ਼ੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ੁੱਕਰ: ਸੁਦਰਿਕ ਬੁੱਤਮਾਹੁ ਕੀ ਹਨ?

ਉੱਤਰ: ਕਰਮਚਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਹ ਬੁੱਤਮਾਹੁ ਜੋ ਸੁਦਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਦਰਿਕ ਬੁੱਤਮਾਹੁ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ੁੱਕਰ: ਹਲਮੇ ਯੋਜਨਾ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਡਿਊਟੀਆਂ ਸਜ਼ਦੀ ਨੂੰ ਵੀ ਜਕੀਰੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਉਤਪਾਦਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬੁੱਤਮਾਹੁ ਖ਼ਦਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

$$E = (TXR) + [(S-T)XR \times 50\%]$$

E = ਕੁੱਲ ਸਜ਼ਦੀ
R = ਸਜ਼ਦੀ ਦਰ
T = ਕੰਮ ਯੁਗ ਕਰਨ ਲਈ ਲੱਗਿਆ ਸਮਾਂ
S = ਕੰਮ ਯੁਗ ਕਰਨ ਲਈ ਡਿਕਲਾਰਿਡ ਸਮਾਂ

ਸ਼ੁੱਕਰ: ਲਾਭ-ਵੰਡ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਇਹ ਸੁਦਰਿਕ ਬੁੱਤਮਾਹੁ ਦੀ ਉਹ ਵਿਧੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਾਲਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਦਮ ਦੇ ਸ਼ੱਯ ਲਾਭ ਦਾ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹਿੱਸਾ ਉਦਮ ਦੇ ਕਰਮਚਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਭਾਜਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ੁੱਕਰ: ਲਾਭ-ਵੰਡ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਗੁਣ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ: (1) ਇਸ ਨਾਲ ਕਰਮਚਰੀਆਂ ਦੀ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਅਤੇ ਕਾਰਜ-ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(2) ਲਾਭ-ਵੰਡ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਕਰਮਚਰੀਆਂ ਦੇ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਦੇ

੭

ਪੱਧਰ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ੁਸ਼ਨ ੦੮. ਕੰਮ ਅਧਾਰਿਤ ਸਜ਼ਦੂਰੀ ਬੁਝਲੀ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਗੁਣ ਲਿਖੋ?
ਉੱਤਰ:- (1) ਇਸ ਨਾਲ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(2) ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਖ਼ਤ ਨਿਰੀਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਸ਼ੁਸ਼ਨ ੦੯. ਸਮਾਂ ਅਧਾਰਿਤ ਸਜ਼ਦੂਰੀ ਬੁਝਲੀ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਗੁਣ ਲਿਖੋ?
ਉੱਤਰ:- (1) ਇਸ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਸਜ਼ਦੂਰੀ ਦੀ ਗਵਰਾ ਕਰਨਾ ਸਰਲ
ਹੈ।

(2) ਇਹ ਵਿਧੀ ਨਵੇਂ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਉਪਯੋਗੀ ਹੈ।

ਸ਼ੁਸ਼ਨ 10. ਕੋਈ ਚਾਰ ਗੈਰ-ਸੁਦਰਿਕ ਬੁੱਠਮਾਹਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ:- (1) ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਭਾਗੀਦਾਰੀ

(2) ਵੱਧੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸਕਤੀ

(3) ਬੁਝਲੀ ਸੰਚਾਰ

(4) ਅਨੁਕੂਲ ਕਰਜ਼ਕਾਰੀ ਸਥਿਤੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ।

ਸ਼ੁਸ਼ਨ 11. ਸਜ਼ਦੂਰੀ ਦਰ ਨੂੰ ਬੁਝਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੋਈ ਦੋ ਠੱਠ
ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ:- (1) ਸਜ਼ਦੂਰੀ ਦੀ ਸੰਗ ਸਜ਼ਦੂਰੀ ਦਰ ਨੂੰ ਬੁਝਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

(2) ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਬੁਝਲਿਤ ਸਜ਼ਦੂਰੀ ਦਰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸੰਗਲਨ
ਦੁਆਰਾ ਭਾਗਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਜ਼ਦੂਰੀ ਦਰ ਨੂੰ
ਬੁਝਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਸ਼ੁਸ਼ਨ 12. ਰੇਵਰ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਸੂਤਰ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ:-
$$E = (T \times R) + \left[\left(\frac{S-1}{S} \right) \times T \times R \right]$$

E = ਕੋਲ ਸਜ਼ਦੂਰੀ

T = ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਲੱਗਿਆ ਸਮਾਂ

S = ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮਾਂ

R = ਸਜ਼ਦੂਰੀ ਦਰ

ਸ਼ੁਸ਼ਨ 13. ਗੁੱਧ ਬੁੱਠਮਾਹਰ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਕੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ?

ਉੱਤਰ:- ਅਜਿਹੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ
ਦੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਸੁਦਰਿਕ ਬੁੱਠਮਾਹਰ ਬਦਲ ਕੇ ਚਾਂਦਾ ਹੋਣ
ਗੁੱਧ ਬੁੱਠਮਾਹਰ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਸ਼ੁਸ਼ਨ 14. ਸਜ਼ਦੂਰੀ ਭਾਗਤ ਦੀ ਵਿਧੀਆਂ ਬੁਝਲੀ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ
ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ:- (1) ਸਜ਼ਦੂਰੀ ਭਾਗਤ ਦੀ ਬੁਝਲੀ ਵਿੱਚ ਸਥਿਰਤਾ ਹੋਣੀ

ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

੬) ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦੀ ਗਣਨਾ ਖਰਚ ਦੀ ਵਿਧੀ ਮਰਲੁ ਉਹੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਜਾਂ ਮਰੇ। ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਆਖੜੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਪ੍ਰਗਾਉਣਾ ਹਿੱਸਾ ਮੁਮਕਿਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਚਾਹੀਦੀ।

(2) ਆਰਥਿਕ :- ਉਤਮਾਹਿਤ ਗਮੀ ਰਾਹੀਂ ਜੋੜੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਮਜ਼ਦੂਰ ਇਸ ਨੂੰ ਆਖੜ ਰਹਿਣ ਲਈ ਬਿੱਠ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰੇ।

(3) ਮੁਮਤੀ :- ਉਤਮਾਹਿਤ ਜੇਜ਼ਰਾ ਨੂੰ ਖਾਗੁ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਖਾਗੁ ਖਾਗੁ ਰਹੀ ਆਉਂਦੀ ਚਾਹੀਦੀ।

(4) ਮਿਹਨਤ ਲਈ ਚੰਗੀ :- ਜੇਜ਼ਰਾ ਆਖੜੀ ਰਹੀ ਜੋੜੀ ਚਾਹੀਦੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਖੜ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਖਾਗੁ ਰਹਿਣ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ/ਮਿਹਨਤ ਨੂੰ ਖਾਗੁ ਆਖੜ ਆਖੜ ਆਖੜ।

* ਪਾਰ $\Rightarrow$ ਨਿਰਦੇਸ਼ *

* ਦੋ ਕੰਮਾਂ ਵਾਲੇ ਉੱਤਰ *

ਸੁਮਨ - 1: - ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ - ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਜ ਦੇਣਾ।

ਸੁਮਨ - 2: $\rightarrow$ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਬੰਧਤ ਦਾ ਸਾਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉੱਤਰ - ਕਾਰਜ।

ਸੁਮਨ - 3: $\rightarrow$ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਬੰਧਤ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਸਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ - ਕਾਰਜ।

ਸੁਮਨ - 4: $\rightarrow$ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮਿਆਂਤ ਕਿਸਨੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ?

ਉੱਤਰ - ਕੋਂਟਜ਼ ਅਤੇ O. Donnell।

ਸੁਮਨ - 5: - ਸਾਰੇ ਮੰਗਣਾਂ ਲਈ ਜਾਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਉੱਤਰ - ਨਿਰਦੇਸ਼।

ਸੁਮਨ - 6: - ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਸਬੰਧਤ ਦਾ ਸਾਰ ਕਾਰਜ।

ਉੱਤਰ - ਗਤੀਸ਼ੀਲ।

ਸੁਮਨ - 7: $\rightarrow$ ਸੁਭਾਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮਿਆਂਤ ਦੀ ਸੂਚਕ ਹੈ।

ਉੱਤਰ: $\rightarrow$ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।

ਸੁਮਨ - 8: $\rightarrow$ ਦਾ ਮੈਂਬਰੀ ਜੋਸ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਉੱਤਰ - ਨਿਰਦੇਸ਼।

ਸੁਮਨ - 9: $\rightarrow$ ਬੰਨ੍ਹ ਸੁਝਾਅ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ।

ਉੱਤਰ - ਸੁਝਾਅ।

ਸੁਮਨ - 10: - ਸੁਝਾਅ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਖੰਭਾਂ ਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਸੰਬੰਧਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਉੱਤਰ - ਸਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਉੱਤਰ - ਸਹੀ।

(9)

ਸੁਮਨ-111- ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰਿਕ ਖੱਬੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ?
ਉੱਤਰ- ਸਹੀ ।

ਸੁਮਨ-112- ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰਿਕ ਖੱਬੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ?
ਉੱਤਰ- ਸਹੀ ।

ਸੁਮਨ-113- ਚਰਚਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰ-ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਹੀਂ
ਹੋ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਖੱਬੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ?
ਉੱਤਰ- ਗਲਤ ।

ਸੁਮਨ-114- ਅਗਵਾਈ ਚਰਚਾ ਦਾ ਹੀ ਮਹਾਨਾਥਕ ਹੈ ਖੱਬੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ?
ਉੱਤਰ- ਗਲਤ ।

ਸੁਮਨ-115- ਠੀਕ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤੇ :> ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਇੱਕ
(a) ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਚਰਚਾ ਤੋਂ (b) ਗਤੀਮੀਨ ਚਰਚਾ ਤੋਂ
(c) ਵਿੱਥੀ ਚਰਚਾ ਤੋਂ (d) (a) ਅਤੇ (b) ਦੋਵੇਂ ਹੀ
ਉੱਤਰ- (a) ਅਤੇ (b) ਦੋਵੇਂ ਹੀ ।

ਸੁਮਨ-116- ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹੈ ? ਠੀਕ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤੇ
(a) ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਕੁਸਲਤਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ (b) ਅਨੁਮਾਨਨ ਖਾਇਮ ਕਰਨਾ
(c) ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਕਰਨਾ (d) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਹੀ
ਉੱਤਰ- (a) ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਕੁਸਲਤਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ।

ਸੁਮਨ-117- ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਤੱਤ ਹੈ ?
(a) ਮੈਂਬਰ (b) ਅਗਵਾਈ
(c) ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਹੀ (d) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
ਉੱਤਰ- (c) ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ।

ਸੁਮਨ-118- ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ ? ਠੀਕ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤੇ
(a) ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦਾ ਮਾਨਕ ਦਰਜਾ ਕਰਨ ਨਾਲ (b) ਤਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧੀ ਜੋਸ਼ਾਵਾਂ ਖਾਇਮ ਕਰਨ
(c) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ (d) (a) ਅਤੇ (b) ਦੋਵੇਂ ਹੀ
ਉੱਤਰ- ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦਾ ਮਾਨਕ ਦਰਜਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ।

ਸੁਮਨਾ-19।-> ਤਿੰਨੋਂ ਸਿੱਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਾ ਤੱਤ ਕਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ- (a) ਨਿਰਦੇਸ਼ (b) ਅਗਵਾਈ

(c) ਚੇਤਨਾ (d) ਮੰਚਾਰ

ਉੱਤਰ- (c) ਚੇਤਨਾ

ਸੁਮਨਾ-20।-> ਸੁਭਾਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੋ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ?

ਉੱਤਰ- (i) ਮਾਤੀ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ (ii) ਆਦਮ ਦੀ ਖੋਜਮਕਤਾ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ

ਸੁਮਨਾ-21।- ਨਿਰਦੇਸ਼ ਕੀ ਉੱਤਰ ਹੈ?

ਉੱਤਰ-> ਨਿਰਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦਾ ਆਗਾ ਦੁਰਮਤ ਕਰਨਾ ਹੈ।

~~(4) ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਚਾਰੇ ਸੁਮਨਾ~~ *
(4) ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਚਾਰੇ ਸੁਮਨਾ

ਸੁਮਨਾ-22।- ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਵਿਭਿੰਨ- ਵਿਭਿੰਨ ਤੱਤ ਆਉਂਦੇ ਹਨ?

ਉੱਤਰ-> ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਉਹ ਆਰ ਕਾਰਜ ਸਾਮਗਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕੰਮ ਤੋਂ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸੁਭਾਵਿਤ ਕਰਨ, ਖੱਬੇ ਪੁਰਕ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸੁਝੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਤਰ ਤੱਤ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹਨ।-

1. ਨਿਗਰਾਨੀ
2. ਖੋਜ
3. ਅਗਵਾਈ
4. ਮੰਚਾਰ

ਸੁਮਨਾ-23।- ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਕੀ ਉੱਤਰ ਹੈ?

ਉੱਤਰ-> ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੰਗਣ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਕੁਸ਼ਲ ਚਾਲਤੀ ਜੀ ਮੌਜੂਦਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਖੋਜ ਦਾ ਇੱਕ ਮੌਜੂਦਗ ਕਾਰਜ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਖੋਜਕਾਰ ਅਤੇ ਉਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਮਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਸਾਮਗਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਹਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਹਨਾਂ ਮੰਗਣਕਾਰ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਮੌਜੂਦਗ ਦੇ ਕਾਰਜ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਖੋਜ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸੁਮਨਾ-24।- ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ?

ਉੱਤਰ-> ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ।-

1-> ਵਾਰਸ ਦੀ ਸ਼ਰਯਾਤ :- ਨਿਯੋਜਨ, ਮੰਗਠੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਨ ਮੰਗਠਨਾਤਮਕ ਵਾਰਸਾਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਆਯਾਤ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰੰਤੂ, ਮੰਗਠਨਾਤਮਕ ਵਾਰਸਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਯਾਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

2-> ਨਿਰੰਤਰ ਖੁਕਿਰਿਆ :- ਕਿਸੇ ਦੀ ਮੰਗਠ ਵਿਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਖੁਕਿਰਿਆ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਮੰਗਠ ਵਿਚ ਉਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਅੰਤੜਾਂ ਦਾ ਆਰਗ ਦਰਮਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

3- ਮਨੁੱਖੀ ਤੱਤ ਦਾ ਖੁਭਾਵ :- ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਖੁਕਿਰਿਆ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਗਠ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਤੱਤ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਉਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅੰਤੜਾਂ ਨੂੰ ਖੁਭਾਵਿਤ ਅਤੇ ਖੁਕਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਤੱਤ ਨਾਲ ਮੇਥੋਪਿਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਖੁਕਿਰਿਆ ਵੀ ਖਤਮ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਖੁਸ਼ਨਾ-੨੫ :- ਨਿਰਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਕਿਸੇ ਮੌਤਦਪੂਰਨ ਹੈ, ਚਾਰ ਵਾਰਨ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੌਤ :- ਕਿਸੇ ਦੀ ਮੰਗਠ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਖੁਕਿਰਿਆ ਦਾ ਖਤਮ ਮੌਤਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਚਾਰ ਵਾਰਨ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹਨ।

1. ਵਾਰਸ ਦੀ ਸ਼ਰਯਾਤ
2. ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਜਤਨ ਦਾ ਏਕੀਕਰਨ
3. ਖੁਭਾਵ
4. ਪਰਿਵਰਤਨ ਲਿਖਾਓਣ ਵਿਚ ਮਗਏਰ

ਖੁਸ਼ਨਾ-੨੬ :- ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਦੋ ਮੌਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ :-
ਉਤਰਾ :- 1. ਵਾਰਸ ਦੀ ਸ਼ਰਯਾਤ :-> ਨਿਯੋਜਨ, ਮੰਗਠੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਨ ਮੰਗਠਨਾਤਮਕ ਵਾਰਸਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਯਾਤ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਆਯਾਤ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰੰਤੂ ਮੰਗਠਨਾਤਮਕ ਵਾਰਸਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਯਾਤ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਵਾਰਸਾਂ ਅਤੇ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਤੱਤ ਪੂਰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੌਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਖੁਭਾਵ :- ਕਿਸੇ ਮੰਗਠ ਵਿਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਖੁਕਿਰਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਲਈ ਖੁਭਾਵ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਵਾਰਸ ਕੁਸਲਤਾ ਨਾਲ ਵਾਰਸ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁਕਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

* (ਤਿੰਨ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਖੁਸ਼ਨ) *

1. ਖੁਸ਼ਨ - ਨਿਰੀਖਣ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ - ਕਾਰਜ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦਾ ਦੀ ਕਾਰਜਦਿੱਖੀ ਦੀ ਨਿਗਾਹੀ ਕਰਨਾ ਨਿਰੀਖਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

2. ਖੁਸ਼ਨ - ਨਿਰਦੇਸ਼ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ - ਨਿਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਠਾਣ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮਕਿੰਮਾਂ ਵਿਚ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦਾ ਮਾਠਾ - ਦਰਸਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਦਿੱਤਾ ਕਰਨਾ ਹੈ।

3. ਖੁਸ਼ਨ - ਨਿਰਦੇਸ਼ ਕਿਸ ਕੰਮ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ - ਮੀਗਠ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਪਤੀ ਲਈ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖੇਤਿਰ ਕਰਨ ਲਈ।

4. ਖੁਸ਼ਨ - ਮੈਚਾਰ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ - ਇਹ ਉਹ ਖੁਬੀਆਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਗੱਲੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਦੁਹਾਰਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

5. ਖੁਸ਼ਨ - ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਦਾ ਮਿਆਂਤ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ - ਇਹ ਮਮੂਰੀਆਂ ਗਤੀਦਿੱਖੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਹੀ ਅਨੁਪਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਇਹ ਹੀ ਮੇਜ਼ਨਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

6. ਖੁਸ਼ਨ - ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਾਤਮਕਤਾ ਦਾ ਮਿਆਂਤ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ - ਇਹ ਮਿਆਂਤ ਇਹ ਮਪਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਦੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਇਹ ਹੀ ਉਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਪਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

7. ਖੁਸ਼ਨ - ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੌਤਤਾ ਦੇ ਦੋ ਤੱਤ ਲਿਖੋ?

ਉੱਤਰ - (i) ਇਹ ਕਾਰਜਾਂ ਮੈਦੀਕੀ ਮਾਠਾ ਦਰਸਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(ii) ਇਹ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਜਤਨ ਮਦਕ ਦੇਕੀਕਰਨ ਖੋਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।

8. ਖੁਸ਼ਨ - ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ?

ਉੱਤਰ - ਆਦੇਸ਼ ਤੇ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ (i) ਨਿਰੀਖਣ ਦੁਆਰਾ ਖਰਨਾ

(ii) ਅਗਦਾਈ (iii) ਮੈਚਾਰ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-9।- ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ- ਇਹ ਹਰ ਖੰਧ ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(ii) ਇਹ ਖੰਧਯੋਗੀ ਵਾਰਜਾਂ ਵਿਚ ਲੋੜੀਂਦੇ ਮੈਪਰਕ ਅਧਿਕਾਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-10।- ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੱਸੋ।

ਉੱਤਰ- ਵਾਰਜ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ।- ਨਿਰਦੇਸ਼, ਸੰਗਠਨੀਕਰਨ ਅਤੇ ਨਿਜਕਤੀਕਰਨ ਸੰਗਠਨਤਮਕ

ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਵਿੱਤਿਕ ਵਾਰਜਾਂ ਅਤੇ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ

ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਡੇਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-11।- ਨਿਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਨਿਰੀਖਣ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ।

ਉੱਤਰ- ਨਿਰਦੇਸ਼

ਨਿਰੀਖਣ

ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਾ ਵਾਰਜ ਇਹ ਖੰਧੀ

ਨਿਰੀਖਣ ਦਾ ਵਾਰਜ ਨਿਮਨਖੰਧੀ

ਖੰਧੀਆਂ ਅਤੇ ਮੱਧਮ ਖੰਧੀ ਖੰਧੀਆਂ

ਖੰਧੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਵੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦੁਆਰਾ ਵੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

* ਪਾਠ -> ਨਿਰੀਖਣ * ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸਰ ਨੇ ਸਮਝਾਈ

* ਦੋ ਭੰਗਾਂ ਵਾਲੇ ਚੁਸਮੇ -> *

1. ਨਿਰੀਖਣ ਚੱਧਰ ਦਾ ਮੰਤਵ ਹੈ।

1. (a) ਉੱਚ (b) ਮੱਧਮ (c) ਤੋਲਾ (d) ਸਾਰੀ
ਉੱਤਰ:- ਤੋਲਾ।

2. ਨਿਰੀਖਣ ਕਾਮਿਆਂ ਦਾ ਹੈ।

(a) ਮਿੱਤਰ (b) ਗਾਈਡ (c) ਵਿਲੱਖਣ (d) ਸਾਰੀ
ਉੱਤਰ:- ਸਾਰੀ।

3. ਨਿਰੀਖਣ ਚੁੱਧਰ ਕੋਲੋਂ ਕਾਮਿਆਂ ਵਿਚਾਰ ਕਾਰਜ ਹੈ।

ਉੱਤਰ:- ਮੱਧ ਵਿਚਾਰ।

4. ਨਿਰੀਖਣੀ ਮੰਤਵ ਹੈ

(a) ਦੋ ਮੰਗਣਾਂ ਲਈ (b) ਮੱਧਮ ਵੱਲੋਂ ਦੋ ਮੰਗਣਾਂ ਲਈ (c) ਤੋਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ
(d) ਤੋਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ।

ਉੱਤਰ:- ਤੋਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ।

5.

* (ਤਿੰਨ ਭੰਗਾਂ ਵਾਲੇ) *

ਚੁਸਮਾ-51- ਨਿਰੀਖਣ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:- ਕਾਰਜ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਮੰਤਵਾਂ ਦੀ ਕਾਰਜਵਿਧੀ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨਾ ਨਿਰੀਖਣ ਹੈ।

ਚੁਸਮਾ-61- ਨਿਰੀਖਣ ਦੀ ਕੋਈ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਕਿਉਂ?

ਉੱਤਰ:- ਇਹ ਇਕ ਮਰਦਦਿਖਾਪਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਮੰਗਣ ਲਈ ਹਰ ਚੱਧਰ ਤੇ ਮੌਜੂਦਗੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸੁਮਨਾ- ਜਾ- ਨਿਰੀਖਣ ਮੰਤਰਤਾ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਉੱਤ ਕਿਸੇ ?
 ਉਤਰਾ- ਇਹ ਕਾਮਾਂ ਦੀ ਉਚਿਤ ਵੰਡ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ।
 ਇਹ ਚੰਗਾ ਵਿਚ ਮੁਢਲਾ ਕਾਰਨ ਹੈ।

ਸੁਮਨਾ- * (4 ਕੰਮਾਂ/ ਟਾਢੇ) *

ਸੁਮਨਾ- ਨਿਰੀਖਣ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੜਾਅ ਵਿੱਚ ਤੇ ਇਸ ਉੱਤ ਨੂੰ ਅਪਸਰ ਕਰੋ।
 ਉਤਰਾ- ਕਾਮ. ਸੀ. ਡੇਵਿਸ ਦੇ ਕਹਿਮਾਰ " ਨਿਰੀਖਣ ਇਹ ਜਾਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ
 ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਕੰਮ ਨੂੰ ਜੋੜਨਾ ਅਤੇ ਜਲਦੀ ਕਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।"
 ਨਿਰੀਖਣ ਮੁਢਲੇ ਦਾ ਕਾਰਜ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਕਾਰਜ (ਕੰਮ) ਉਪਰ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ
 ਤੇ ਹੈ। ਸੁਚੇਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਇਸਦਾ ਕਾਰਜ ਵਿਸ਼ਿਸ਼ਟ ਹੈ। ਸੁਚੇਤ ਦੇ ਮਰਠ
 ਵਿਚ, ਨਿਰੀਖਣ ਤੇ ਭਾਵ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਉਸ ਉੱਤ ਤੇ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ
 ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਮੰਤਰਤਾ ਦੀਆਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ
 ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਜਾਰੀ ਬਣਾਉਣਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਮੰਤਰਤਾ ਦਾ
 ਕਾਰਜ ਤੇ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਨੀਤੀਆਂ ਤੇ ਚੰਗੇਗੀਆਂ ਕਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

* ਪਾਠ → ਖੁਰਦ ਅਤੇ ਕੁਸ਼ਾਈ *

* (2 ਕੰਮਾਂ ਵਾਲੇ ਸਮੂਹ) *

ਸਮੂਹ-1- ਨਿਰੀਖਣ ਕਿਰਦੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਦੇ ਸਮੇਲ ਤੇ ਵੀਹਿਆ ਹੈ?
ਉਤਰਾ- Super ਤੇ vision ਦੇ ਸਮੇਲ ਤੇ।

ਸਮੂਹ-2- ਖੁਰਦ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਿਸ ਤੱਥ ਤੇ ਵੇਰਵਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
ਉਤਰਾ- ਇਹ ਉਦਮ ਤੇ ਵੇਰਵਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸਮੂਹ-3- ਖੁਰਦ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਲਿਖੋ?
ਉਤਰਾ- ਦੋ ਕਿਸਮਾਂ → ਮਾਕਾਮਤਮਰ ਖੁਰਦ ਤੇ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਖੁਰਦ।

ਸਮੂਹ-4- ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਖੁਰਦ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਕੀ-ਕੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ?
ਉਤਰਾ- ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ, ਤਰੱਕੀ, ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਸਾਫਿਤੀ ਆਦਿ।

ਸਮੂਹ-5- ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਖੁਰਦ ਵਾਲੇ ਅੰਤਰਗਤ ਕੀ-ਕੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ?
ਉਤਰਾ- ਖਾਸਾ, ਤਨਖਾਹ ਵਿੱਚ ਕਟੌਤੀ, ਧਮਕੀ ਆਦਿ।

ਸਮੂਹ-6- ਕਿਸ ਦੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਕਿਰਦੇ ਕਿਰਦੇ ਭੱਟੇ ਬਦਲ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ?
ਉਤਰਾ- ਮਹਿੰਗਾਈ ਭੱਟਾ, ਮੈਂਡੀਕਲ ਭੱਟਾ, ਯਾਤਰਾ ਭੱਟਾ ਆਦਿ।

ਸਮੂਹ-7- ਮੁੱਢਲਾ ਵਿੱਤੀ ਚੁੱਤਮਾਹਨ ਕੀ ਹੈ?
ਉਤਰਾ- ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਮੁੱਢਲਾ ਵਿੱਤੀ ਚੁੱਤਮਾਹਨ ਹੈ।

ਸਮੂਹ-8- ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।
ਉਤਰਾ- ਖੁਰਦ।

ਸਮੂਹ-9- ਖੁਰਦ ਇਕ _____ ਤਾਕਤ ਹੈ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਉਦਮ ਲਈ
ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਉਤਰਾ- ਮੈਂਟਲੀ

(5)

ਸੁਮਨਾ-10-ਕੀ ਖੁੱਤਮਾਹਨ ਕੋਲੋਂ ਕੁੱਝ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਚੁੱਕਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁਕਿਆ
ਹੈ?

ਉੱਤਰ- ਹਾਲਤ ।

ਸੁਮਨਾ-11-ਕੀ ਖੁੱਤਮਾਹਨ ਵਿੱਚ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਿਕ ਯਾਚਨਾ ਹੈ?
ਉੱਤਰ- ਜੀ ਹਾਂ ।

ਸੁਮਨਾ-12-ਖੁੱਤਮਾਹਨ ਦੀ ਖਾਪਤੀ ਕੋਲੋਂ ਮਿਯਾਂਤ ਕਿਸੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ?
ਉੱਤਰ- ਮੈਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ।

ਸੁਮਨਾ-13-ਖੁੱਤਮਾਹਨ ਦਾ ਸੇਵਾ ਦਰਜਾ ਖੁੱਤਮਾਹਨ ਦੀ ਮਿਯਾਂਤ ਕਿਸੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ?
ਉੱਤਰ- ਮੈਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ।

* (ਉੱਤਰ ਕੀ ਟਾਈਟਲ) *

ਸੁਮਨਾ-14-ਕਿੱਤੀ ਖੁੱਤਮਾਹਨ ਕੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?

ਉੱਤਰ- ਕਿੱਤੀ ਖੁੱਤਮਾਹਨ ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਢਲੇ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ
ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸੁਮਨਾ-15-ਕੀ ਕਿੱਤੀ ਖੁੱਤਮਾਹਨ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?

ਉੱਤਰ- ਨਿਰਧੇ ਖੁਕਿਆ ਵਿੱਚ ਭਾਗੀਦਾਰੀ, ਦੁਬਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕਰਤੀ ਤੇ
ਮੁੱਠਤਰਤਾ, ਅਨੁਕੂਲ ਖਰਚੇ ਦੀ ਮਾਫੀਆ ਆਦਿ।

ਸੁਮਨਾ-16-ਖੁੱਤਮਾਹਨ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ- ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿੱਤਮਾਹਿਤ ਕਰਕੇ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਖਾਪਤੀ ਕਰਦੀ
ਜਾਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸੁਮਨਾ-17-ਮਾਥਾਗਤਮਕ ਖੁੱਤਮਾਹਨ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ- ਮਾਥਾਗਤਮਕ ਖੁੱਤਮਾਹਨ ਵਿੱਚ ਮਾਥਾਗਤਮਕ ਖੁੱਤਮਾਹਨ ਤੋਂ ਮਾਥਾਗਤਮਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਸਦੇ ਅੰਤਰਮਤ, ਇਸਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਖਾਪਤੀ ਲਈ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ
ਜਾਂ ਖੁੱਤਮਾਹਨ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ: 18:- ਨਾਗਰਾਮਰ ਪ੍ਰੰਗਾ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:- ਨਾਗਰਾਮਰ ਪ੍ਰੰਗਾ ਤਾਂ ਜਾਂ ਅਪਿਕਾਰ ਮਰਤੀ ਦੇ ਪੁੱਜੇਗੇ ਤੇ ਅਧਿਆਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅੰਤਗਤ ਕਰਮਠਾਗੀ ਤਾਂ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉੱਚ - ਅਪਿਕਾਰੀ ਦੀ ਅਪਿਕਾਰ - ਮਰਤੀ ਦੇ ਪੁੱਜੇਗੇ ਤੇ ਚਲਣ ਲਈ ਕੁਸਲਤਾਪ੍ਰਦ ਕਾਰਜ ਕਰੇ ਜਾਣ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ: 19:- ਸਗੀਕਰ ਖੇਡਾ ਵਿਚ ਕਿਹੜੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ?

ਉੱਤਰ:- ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੁੰਜ, ਕੱਪੜੇ, ਸਿਗਾਇਸ, ਆਗਮ ਵਗੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ: 20:- ਬੇਨਮ ਤੇ ਕੀ ਗੁਣ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:- ਕਰਮਠਾਗੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂਗੇ ਅਖੰ ਮਨਦੁਗੀ ਤੇ ਇਨਾਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੁਣਗਣ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉੱਚ - ਪੱਧਰੀ ਕਾਰਜ ਕੁਸਲਤਾ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

(੬ ਐਕਾ ਵਾਲੇ)

ਪ੍ਰਸ਼ਨ: ਬੁਰਠਾ ਕੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਕਿੱਥੋਂ?

ਉੱਤਰ:- ਬੁਰਠਾ ਦੀ ਯਠਿਕਮਾ :- ਕੂਨਕ ਤੇ ਉੱਚੇ ਠੇਕੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ "ਬੁਰਠਾ ਕਰਨ ਤੇ ਗੁਣ ਸ਼ੇਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਤਮਾਤਿਤ ਕਰਨ ਤੇ ਜਾਣ"।

ਬੁਰਠਾ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਜੋ ਕਿ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਂ।

1- ਨਾਗਰਾਮਰ ਬੁਰਠਾ :- ਨਾਗਰਾਮਰ ਬੁਰਠਾ ਇਨਾਮ ਜਾਂ ਖੁੱਤਮਾਤ ਤੇ ਅਧਿਆਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਅੰਤਗਤ ਕਰਮਠਾਗੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਖੁੱਤਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਨਾਮ ਜਾਂ ਖੁੱਤਮਾਤ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਖੁੱਤਮਾਤ ਵਧੇਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂਗੇ ਉੱਚੇ, ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ 'ਪਦਵੀ', ਵਧੀਆ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਥਿਤੀਆਂ, ਕਾਰਜ ਦੀ ਪਠਾਣ ਦੀ ਵਧ ਵਿਚ ਹੋ ਜਾਣ।

2- ਨਾਗਰਾਮਰ ਬੁਰਠਾ :- ਨਾਗਰਾਮਰ ਬੁਰਠਾ ਤਾਂ ਜਾਂ ਅਪਿਕਾਰ ਮਰਤੀ ਦੇ ਪੁੱਜੇਗੇ ਤੇ ਅਧਿਆਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅੰਤਗਤ ਕਰਮਠਾਗੀ ਤਾਂ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉੱਚ ਅਪਿਕਾਰੀ ਦੀ ਅਪਿਕਾਰ ਮਰਤੀ ਦੇ ਪੁੱਜੇਗੇ ਤੇ ਚਲਣ ਲਈ ਕੁਸਲਤਾਪ੍ਰਦ ਕਾਰਜ ਕਰੇ ਜਾਣ।

* याठ -> लीडरमिथ *

* दे कीरां दे पुसत :->

1. लीडरमिथ पुर्षयत दे वातस हा मण्डपुवत उत उँ ।
उँउरः-> मगदापी

2. लीडरमिथ लेां दिँ कते दिमदाम यँहा वरत थी उँगता
हा ता उँ ।
उँउरः-> मम

3. लीडरमिथ ताल मण - उँ वँयरी उँ ।
उँउरः->

4. लीडरमिथ थी पुविठिमा उँ ।
उँउरः-> पुठादिउ वरत

5. लीडरमिथ थी विमि दे मँलीकां दे ता ।
उँउरः-> 1. लेवउउर मँली 2. मुउउर मँली

पुँक दिव ह्यीमा नेउ तां लीडर हा दिव गइ सिधे ?
किउा - मठीव उँर उँ उँरुमउ , ह्यीमा दिँव हाकाउे मूफूदान ।

7. लीडरमिथ पुर्षयत दे वातस हा मण्डपुवत उत उँ ।

8. पुसठिमा इँ पुठादिउ वरत थी पुविठिमा उँ ?
उँउरः-> मगदापी

पुसठिमा-
११

* (ਤਿੰਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ) *

ਪੁਸ਼ਟਾ - ਅਗਦਾਈ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ - ਦੂਜੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਠਾ ਕ੍ਰਿ ਪੁਰਾਇਤ ਕਰਕੇ ਕਾਰਜ ਕਰਦਾਇਤ ਅਗਦਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪੁਸ਼ਟਾ - ਅਗਦਾਈ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੱਸੋ ?

ਉੱਤਰ - ਅਗਦਾਈ, ਲੀਡਰ ਜਾਂ ਖੁਰਦਯਕ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਗੁਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

2. ਅਗਦਾਈ ਦਾ ਮੂਲ ਉਦੇਸ਼ ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪੁਸ਼ਟਾ - ਲੀਡਰ ਤੋਂ ਕੀ ਗੁਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ?

ਉੱਤਰ - ਲੋਕਾਂ ਕ੍ਰਿ ਪੁਰਾਇਤ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਪਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕ੍ਰਿ ਲੀਡਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਪੁਸ਼ਟਾ - ਖੁਰਦਯਕ ਕੌਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ - ਜੋ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਤੋਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਨੀਤੀਆਂ ਤੇ ਸੰਗਠਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਵੇ ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਪਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।

ਪੁਸ਼ਟਾ - ਮੁੱਠਤਰ ਸੀਡਗਮਿਪ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ - ਇੱਥੇ ਮੁੱਠਤਰ ਸੀਡਗਮਿਪ ਦਾ ਅਰਥ ਸਾਰੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੌਣ ਦੀ ਸ਼ਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਨੌਤਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪੁਸ਼ਟਾ - ਕੀ ਮੁੱਠਤਰ ਸੀਡਗਮਿਪ ਸੋਸ਼ੀ ਵਿਚ ਤਾਗੀਰਾਮੀ ਦੀ ਸੋਸ਼ - ਗਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ - ਜਾਂ, ਮੁੱਠਤਰ ਸੀਡਗਮਿਪ ਸੋਸ਼ੀ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਤਾਗੀਰਾਮੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

(20)

ਸ੍ਰੀ ਮੰਗ ਵਾਲੀ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ: - ਸ਼ਗਦਾਈ ਰੀਸ਼ਾਂ ਵਿਸ਼ੰਮਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ: - ਸ਼ਗਦਾਈ ਰੀਸ਼ਾਂ ਵਿਸ਼ੰਮਤਾਵਾਂ ਤੇ ਸਿਖੀਸ਼ਾਂ ਤਕ -

1. ਸ਼ਗਦਾਈ ਸੁੱਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਅੰਤੁਰ ਵਿਸ਼ਵਰੀਗਤ ਸੁੱਖਾਂ ਤੇ ਸ਼ਾਪਾਗਿਤ ਪ੍ਰਵਿਗਿਸ਼ਾ ਯੋ।
2. ਸ਼ਗਦਾਈ, ਸ਼ੀਤਰ ਜਾਂ ਪ੍ਰਥੰਪਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਰੀਗਤ ਗੁਣ ਉੱਚੇ ਯੋ। ਇਹ ਵਿਸ਼ੇ ਵੀ ਪ੍ਰਥੰਪਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਰੀਗਤ ਗੁਣਾਂ ਤੇ ਨਿਰਤਰ ਵਰੀ ਯੋ।
3. ਸ਼ਗਦਾਈ ਦੁਸ਼ਗਿਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਦੁਗਰ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਾਗਿਦੁਤਨ ਲਿਸ਼ਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਵਰੀ ਯੋ।
4. ਸ਼ਗਦਾਈ ਸਿਗਠ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੰਤਦ ਉੱਚੇ ਯੋ ਜਦੋਂ ਸ਼ੀਤਰ ਦੇ ਵਧ ਮਠੁੱਗਤ, ਵਰਮਚਾਗੀ ਜਾ ਫਿਰ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਸੰਨਦ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਸੰਜਰ ਉੱਚੇ।
5. ਸ਼ਗਦਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਗਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਨਿਰਤਰ ਪ੍ਰਵਿਗਿਸ਼ਾ ਯੋ। ਪ੍ਰਥੰਪਰ ਦੁਸ਼ਾਗ ਸੰਗਠਨ ਵਿਚ ਸ਼ਗਦਾਈ ਦਾ ਵਾਗਜ ਨਿਰਤਰਤਾ ਨਾਲ ਵੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਯੋ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ: - ਸ਼ੀਤਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਥੰਪਰ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ: -

ਸ਼ੀਤਰ

ਪ੍ਰਥੰਪਰ

1. ਵਿਸ਼ੇ ਵੀ ਸ਼ੀਤਰ ਦੀ ਸੁੱਖ ਤੁਮਿਕਾ ਇਹ ਉੱਚੇ ਯੋ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਗਿਦੁਤ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਗਿਤ ਵਰੇ ਵਧ ਵਿਸ਼ੰਮ ਉੱਚੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵੀਤੀ ਜਾਵੇ।

1. ਵਿਸ਼ੇ ਵੀ ਪ੍ਰਥੰਪਰ ਦੀ ਸੁੱਖ ਤੁਮਿਕਾ ਇਹ ਉੱਚੇ ਯੋ ਕਿ ਸੁੱਖਤਾ ਤੇ ਵਰਮਚਾਗੀਸ਼ਾਂ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਪਾਗਿਤ ਨੀਤੀਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਪੁੰਗਾਗਸ਼ਾਂ ਅਲੁਸ਼ਾਗ ਵਾਗਜ ਵਰਦਾ ਤੇ ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ ਉੱਚੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵੀਤੀ ਜਾਵੇ।

2. ਸ਼ੀਤਰ ਸਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਥੰਪਰ ਨਹੀਂ ਉੱਚਾ ਗੈਰ- ਸਮਸ਼ੀ ਸਮੁੱਚੇ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ੀਤਰ ਉੱਚੇ ਹਨ, ਜੇ ਕਿ ਪ੍ਰਥੰਪਰ ਨਹੀਂ ਉੱਚੇ।

2. ਵੇਲੀ ਵੀ ਪ੍ਰਥੰਪਰ ਆਪਣੇ ਸੰਗਠਨ ਵਿਚ ਸ਼ੀਤਰ ਦੀ ਤੁਮਿਕਾ ਵੀ ਅਚਾ ਵਰੇ ਹਨ।

3. ਸ਼ੀਤਰ ਸਮਸ਼ੀ ਤੇ ਗੈਰ- ਸਮਸ਼ੀ ਸੰਗਠਨ ਵੇਗੇ ਵਿਚ ਸੰਜਰ ਉੱਚੇ ਹਨ।

3. ਪ੍ਰਥੰਪਰ ਸਦਾ ਹੀ ਸਮਸ਼ੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਵਿਚ ਸੰਜਰ ਉੱਚੇ ਹਨ।

* ਯਾਤਰਾ - ਸੰਚਾਰ *

* ਦੋ ਸਮੇਂ ਦੇ ਯਾਤਰਾ ਸੂਚੀ *

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1 → ਗੰਗ - ਸਮੁੱਚੀ ਸੰਚਾਰ ਮਿੱਤਰਤਾ ਪੁਰਨ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਅਤੇ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ।
ਉੱਤਰ → ਸਹੀ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2 → ਆਰੰਭ ਹੋਣ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਵੱਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸੰਚਾਰ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ।
ਉੱਤਰ → ਗਲਤ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3 → ਸੰਚਾਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਉੱਜੜ ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
ਉੱਤਰ → ਸਹੀ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 4 → ਸੰਗਠਨ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨ ਪੱਧਰ ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸੰਚਾਰ ਤਿਕੋਣੀ ਸੰਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਉੱਤਰ → ਗਲਤ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5 → ਅਠਵਾਰ ਉਹ ਜਾਣੀਵਾਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਕੋਈ ਪੁੱਛਤਾ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਉੱਤਰ → ਸਹੀ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 6 → ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਉੱਪਰ ਵੱਲ ਸੰਚਾਰ ਹੈ?
a) ਗਿਪੇਰਾ   b) ਨਿਜਮ   c) ਆਡਰਜ਼ ਆਰੰਭ
b) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਹੀ।
ਉੱਤਰ → a) ਗਿਪੇਰਾ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 7 → ਸੰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਕੌਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
a) ਸੰਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ   b) ਸੰਦੇਸ਼ ਭੇਜਣ ਵਾਲਾ   c) ਸੰਦੇਸ਼ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲਾ
b) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।
ਉੱਤਰ → b) ਸੰਦੇਸ਼ ਭੇਜਣ ਵਾਲਾ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 8 → ਪੁਰਾਣੀ ਸੰਚਾਰ ਦਾ ਮਾਪ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
a) ਏਨਕੋਡਿੰਗ   b) ਡੀਕੋਡਿੰਗ   c) ਟੀਕੋਡਿੰਗ   d) (a) ਅਤੇ (b) ਦੋਵੇਂ ਹੀ
ਉੱਤਰ → (a) ਅਤੇ (b) ਦੋਵੇਂ ਹੀ।

प्रश्न 9 - पुग्द - पागिपवडा मझावट विम पूवाग री ग्वाहट ॐ ?

- (a) उमा मर्घपी ग्वाहट (b) मगीग्व ग्वाहट (c) उपगेवड दिके बेसी लगी।
- (d) (a) अउं (b) र्हेईं जी।

उत्तर -> (b) मगीग्व ग्वाहट

प्रश्न 10 - ग्वाहटमहाम मंकाग मर्घपी विम पूवाग री ग्वाहट ॐ ?

- (a) मगीग्व ग्वाहट (b) मंगठठाउमर ग्वाहट (c) हिमवतीगउ ग्वाहटा
- (d) सिगतां दिके बेसी लगी।

उत्तर -> (a) मगीग्व ग्वाहट।

प्रश्न 11 -> उमा मर्घपी ममोमिआ, मंकाग मर्घपी विम पूवाग री ममोमिआ ॐ ?

- (a) अगधपुगठ हिआधिआ मर्घपी ग्वाहट (b) हिमवतीगउ ग्वाहट
- (c) मंगठठाउमर ग्वाहट (d) सिग मागीआं जी।

उत्तर -> अगधपुगठ हिआधिआ मर्घपी ग्वाहट।

प्रश्न 12 -> अठहाग विम पूवाग री मंकाग ॐ ?

- (a) गोंग - गमभी भागा (b) दंण (c) सिग र्हेईं जी (d) सितां दिके बेसी लगी।

उत्तर -> सिग र्हेईं जी।

प्रश्न 13 -> उँ - अपिवागी अउं मउंउड दिके विम पूवाग रा मंकाग ॐ ?

- (a) उगडा मंकाग (b) उँपंग दंण मंकाग (c) ममउण मंकाग (d) उँठां दन मंकाग

उत्तर -> (a) उगडा मंकाग

प्रश्न 14 -> विमै हिर दिआग नां दिँउठ दिआगां हिर पँरा जेह दाहँ पुगडिआं रा उँण विहँ बीडा ना मवरा ॐ ?

- (a) ममउण मंकाग गगी (b) पिधडी मंकाग गगी (c) उँपंग दंण मंकाग गगी।
- (d) उँठां दंण मंकाग गगी।

उत्तर -> (a) ममउण मंकाग गगी।

प्रश्न 15 -> मंकाग हिर _____ पुनिआ ॐ ?

उत्तर -> र्हे - पागव

प्रश्न 16: → मंत्रां मरा जी अपिवागिं मापिभमां गी उरा यं ?
उत्तर: → वसमी।

प्रश्न 17: → उपर उं उंठां ह्य मंत्रां हिक _____ द्वाभाग _____ न् उराहिता
रिंतीमां नारीमां यत ?

उत्तर: → उं उं अपिवागी, मउंउता।

प्रश्न 18: → म्म मंत्रां न् जी _____ विग नारा यं।

उत्तर: → म्मउं मंत्रां।

प्रश्न 19: → मधराग्न वेवां न् _____ ही विग नारा यं।

उत्तर: → म्म मन्दीयी वेवां।

प्रश्न 20: → मन्दीयीगन्मात्र वेवां न् _____ ही विग नारा यं।

उत्तर: → उाहताउमव वेवां।

3 अंकां ह्य प्रश्न

प्रश्न 21: → मंत्रां पूरिगिमा हिक प्रापउवगता वेद वररा यं ?

उत्तर: → प्रापउवगता उं हिमवती उंरा यं न् मंत्रां प्रापउ वररा यं।

प्रश्न 22: → मंत्रां हिक अहान्त उं वी उाह यं ?

उत्तर: → अहान्त अंतिग उंउं यं न् मंत्रां री पाहहा हिक उवाहतां पमरामी न्
रिरा यं।

प्रश्न 23: → लिघती मंत्रां रा पूजेग वरे ठीव गउंरिा यं ?

उत्तर: → नरे मरंम दृग नगा उं उंनहा उंहा।

प्रश्न 24: → उपर ह्य मंत्रां वी उरा यं ?

उत्तर: → नरे मंत्रां मउंउता (वामिमां) उं उं उं अपिवागीमां ह्य उरा यं।

22

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 25 :- ਕੁੱਝ ਹੱਥ ਮੰਚਾਰ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ?

ਉੱਤਰ :- ਜਦੋਂ ਮੰਚਾਰ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਵਾਸਿਆਂ ਵੱਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 26 :- ਸਮਤਲ ਮੰਚਾਰ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ :- ਸਮਤਲ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਰਾਜਨ ਵਰਗੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਜਾਂ ਵਰਗਮੁਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੰਚਾਰ ਨੂੰ ਸਮਤਲ ਮੰਚਾਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 27 :- ਤਿੰਨ ਮੰਚਾਰ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ?

ਉੱਤਰ :- ਦੋ ਵਿਭਿੰਨ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਮੰਚਾਰ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 28 :- ਮੰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਸੋਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ :- ਸੋਚ ਤੇ ਭਾਵ ਉਸ ਤੱਤ ਤੋਂ ਹੋ ਜਾਂ ਮੰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪੈਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 29 :- ਅਫ਼ਵਾਗਾਂ ਤੇ ਵੀ ਭਾਵ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ :- ਅਜਿਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਿਸਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਸੰਬੰਧ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 30 :- ਭਾਸ਼ਾ ਸੰਬੰਧੀ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ?

ਉੱਤਰ :- ਇਹ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੈਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧੀ, ਫ਼ਾਰਮ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਵਿਭਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮਝ ਸਿੱਧਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

4- ਅੰਗਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 31 :- ਸਿਖਤੀ ਮੰਚਾਰ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ ?

- ਉੱਤਰ :-
1. ਸਿਖਤੀ
  2. ਸਿੱਧੀ ਪੱਠ
  3. ਨੇਟਿਸ਼ ਜਾਂ ਗੁਪਤੀ ਪੱਠ
  4. ਘਾਟ- ਪੱਠ
  5. ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜ
  6. ਸਮਝੌਤ

प्रश्न 32: नद्याती मरुत रीमां रे - गतीमां रेमे।

उत्तर: 1. नद्याती मरुत रा वेदी ही सिधती गिवागड उपलक्ष्य लगी उरा जे।

2. नद्याती मरुत दिव उमेमपेगता री प्वाट उरी जे।

3. नद्याती मरुत दिव तिमलितता मरुत मपेमटता री प्वाट उरी जे।

प्रश्न 33: गों-साधरि मरुत री उरा जे।

उत्तर: मरुत मरुत नै मधरां रे रूप दिव लगी मरुत मरुत रे रूप

दिव उरा जे उमते मरुत मरुत गिवा सांरा जे। मरुत मरुत रे

मरुत मरुत, मरुत नली मधरां रा पूमेग लगी बीडा सांरा जे।

प्रश्न 34: गों साधरि मरुत रीमां विममां लिखे।

उत्तर: 1. किं।

2. मरुत।

3. मरुत मरुत दिमम उमा।

4. मरीगव उमतां नां मरीगव उमा।

5. रिगरे रे गद-डाद।

6. मरुत तात बीडे गद लिमां।

प्रश्न 35: सिधती मरुत रे रे लार रेमे।

उत्तर: 1. सिधती मरुत रा गिवागड मरुत नली उपलक्ष्य उरा जे।

2. सिधती मरुत नै वाकती उमे उ ही गिवागड हने प्रमउत रीडा ना मरुत जे।

3. प्रथं मरुत नै मरुत मरुत नली सिधती मरुत दिपी घरुत जी उपलक्ष्य सिध उरी जे।

प्रश्न 36: सिधती मरुत रीमां रे गतीमां लिखे।

उत्तर: 1. सिधती मरुत नद्याती मरुत रे मरुत घरुत जी प्रमरीडा उरा जे।

2. मरुत नै मरुत मरुत नली मरुत मरुत री ले उरी जे।

3. मरुत मरुत मरुत प्रमरीडा दिव घरुत मरुत लंगरा जे।

* ਧਾਰ - ਤਾਲਮੇਲ *

* (੨ ਸੰਕੇ ਵਾਲੇ ਖੁਸ਼ੀ) *

ਖੁਸ਼ੀ -> ਠੀਕ ਉਤਰ ਚੁੱਕੇ :-

ਖੁਸ਼ੀ-1:- ਤਾਲਮੇਲ ਵਿੱਚ ਪੁਰਿਸ਼ਿਕਾ ਹੈ

(a) ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਿਮਟਾਰੀਆਂ ਦਾ ਪੁਰਿਸ਼ਿਕਾ (b) ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ

(c) ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ (d) ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ

ਉੱਤਰ-(b) ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਕੰਮ ਕਰਨਾ

ਖੁਸ਼ੀ-2:- ਤਾਲਮੇਲ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਠੀਕ ਉਤਰ ਚੁੱਕੇ।

(a) ਉੱਚ ਖੱਬਰ (b) ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਖੱਬਰ

(c) ਨਿਰੀਖਣ ਖੱਬਰ (d) ਹੇਠ ਪੁਰਿਸ਼ਿਕਾ ਕਾਰਜ

ਉੱਤਰ-(a) ਹੇਠ ਪੁਰਿਸ਼ਿਕਾ ਕਾਰਜ

ਖੁਸ਼ੀ-3:- ਤਾਲਮੇਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਠੀਕ ਉਤਰ ਚੁੱਕੇ

(a) ਲਗਾਤਾਰ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ ਫਿਕਾ (b) ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ

(c) ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਰੂਰੀ (d) ਨਿਰੀਖਣ ਖੱਬਰ ਤੇ ਜਰੂਰੀ

ਉੱਤਰ- ਲਗਾਤਾਰ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ ਫਿਕਾ

ਖੁਸ਼ੀ-4:- ਤਾਲਮੇਲ ਸਿਮਟਾਰੀ ਹੈ। ਠੀਕ ਉਤਰ ਚੁੱਕੇ।

(a) ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਏਕਤਾ (b) ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਏਕਤਾ

(c) ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿਚ ਏਕਤਾ (d) ਕੋਈ ਵਿਚ ਏਕਤਾ

ਉੱਤਰ-(b) ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਏਕਤਾ

ਖੁਸ਼ੀ-5:- ਤਾਲਮੇਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਠੀਕ ਉਤਰ ਚੁੱਕੇ

(a) ਪੁਰਿਸ਼ਿਕਾ ਦਾ ਕਾਰਜ (b) ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀ

(c) ਅਭਿਯੋਗ ਚਾਪਤ ਕਰਨਾ (d) ਪੁਰਿਸ਼ਿਕਾ ਦਾ ਕਾਰ

ਉੱਤਰ-(a) ਪੁਰਿਸ਼ਿਕਾ ਦਾ ਕਾਰ

ਖੁਸ਼ੀ-6:- ਠੀਕ ਤਾਲਮੇਲ ਸਿਮਟਾਰੀ ਦੀ ਕਾਰਜਪੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਵਿਚ ਅਗਵੀਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਉੱਤਰ- ਹਾਂ। (ਸਹੀ)

ਸੁਮਨਾ-7- ਵੀ ਤਾਲਮੇਲ ਨੂੰ ਤਾਲਮੇਲ ਦੇ ਲਈ ਸੁਤੀਮਥਾਇਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
ਭਿਤਰਾ- ਨਹੀਂ (ਗਲਤ)

ਸੁਮਨਾ-8- ਟਾਕੀ ਤਾਲਮੇਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚੋਂ ਜੋੜਨਾ, ਮੈਂਗਠ ਆਦਿ ਦਾ ਇੱਕ
ਕਿਸਮ ਹੈ।
ਭਿਤਰਾ- ਨਹੀਂ (ਗਲਤ)

ਸੁਮਨਾ-9- ਵੀ ਤਾਲਮੇਲ ਦੋ ਤਾਲਮੇਲ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਮਗਠਿਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਭਿਤਰਾ- ਨਹੀਂ (ਗਲਤ)

ਸੁਮਨਾ-10- ਤਾਲਮੇਲ ਨੂੰ ਪੁਰਖੀ ਕਾਰਜ ਦੁਆਰਾ ਸੁਪਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
ਭਿਤਰਾ- ਜਾਂ (ਸਹੀ)

ਸੁਮਨਾ-11- ਤਾਲਮੇਲ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ _____ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।
ਭਿਤਰਾ- ਸਾਰਗਰੁਕਤਾ

ਸੁਮਨਾ-12- ਤਾਲਮੇਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਕਲੱਬ ਕਾਰਜ _____ ਹੈ।
ਭਿਤਰਾ- ਨਹੀਂ

ਸੁਮਨਾ-13- ਤਾਲਮੇਲ ਅਤੇ ਮਹਿਯੋਗ _____ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਭਿਤਰਾ- ਅਲਗ।

ਸੁਮਨਾ-14- ਤਾਲਮੇਲ ਦੀ ਲੋੜ ਪੁਰਖ ਦੇ _____ ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
ਭਿਤਰਾ- ਆਰਥਿਕ ਯੋਗਤਾ

ਸੁਮਨਾ-15- ਤਾਲਮੇਲ _____ ਲਕਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੁਪਤੀ ਵਿੱਚ ਮਗਠਿਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਭਿਤਰਾ- ਮੈਂਗਠਿਤਾ ਕਰਦਾ।

* (3 ਕੀਰਾ ਵਾਲੇ ਸੁਮਨ) *

ਸੁਮਨ-161- ਤਾਮਸੇਲ ਤੇ ਕੀ ਗਵ ਹੈ?

ਉੱਤਰ- ਤਾਮਸੇਲ ਮੀਗਲ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਖਾ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ।

ਸੁਮਨ-171- ਤਾਮਸੇਲ ਦੇ ਦੋ ਖੱਡ ਏਮੋ?

ਉੱਤਰ- ਨਿਰੰਤਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ (ii) ਸਮੂਹ ਕੌਸ਼ਿਕਾ ਨੂੰ ਦਿੱਖਾ ਕਰਨਾ।

ਸੁਮਨ-181- ਕਿਉਂ ਤਾਮਸੇਲ ਨੂੰ ਸੁਖੀਯਨ ਦਾ ਮਾਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ- ਤਾਮਸੇਲ ਖਾਸ ਵਿਚ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਜਿਯਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਵਿਭਿੰਨ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਖਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸੁਮਨ-191- ਕੀ ਤਾਮਸੇਲ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹੋਣ ਅਤੇ ਏਕੇ ਮੰਗਣਨ ਵਿੱਚੋਂ ਦਿੱਖ ਉੱਦੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ- ਨਹੀਂ ਤਾਮਸੇਲ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹੋਣ ਤੇ ਏਕੇ ਮੰਗਣਨ ਵਿੱਚੋਂ ਦਿੱਖ ਉੱਦੀ ਉੱਦੀ ਹੈ।

ਸੁਮਨ-201- ਤਾਮਸੇਲ ਦਾ ਦਿੱਖ ਲਾਭ ਏਮੋ?

ਉੱਤਰ- ਦਿੱਖ ਕਮਲਤਾ ਤੇ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਜਿਯਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੁਮਨ-211- ਕਿਉਂ ਤਾਮਸੇਲ ਸੁਖੀਯ ਵਿਚ ਖਾਸ ਦੀ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾ ਕਰਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ- ਤਾਮਸੇਲ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਖਾਸ ਦੀ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਜਿਯਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਾਧਨੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸੁਮਨ-221- ਤਾਮਸੇਲ ਦੀ ਪਹਿਤਾਸਾ ਦਿੱਖ?

ਉੱਤਰ- 'ਜੇਕੀ ਦਿਉਲ ਦੇ ਆਨੁਮਾਰ' ਤਾਮਸੇਲ ਕੋਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿਚ ਸੇਠ ਜੋੜ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੋ ਦਿੱਖ ਦੇ ਕੋਸ਼ ਅਤੇ ਕਮਲਤਾ ਨੂੰ ਆਮਾਨੇ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਸੁਮਨ 231- ਤਾਮਸੇਲ ਦੀ ਦਿੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸਤਾ ਏਮੋ?

ਉੱਤਰ- ਨਿਰੰਤਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਂ ਤੇ ਤਾਮਸੇਲ ਸਿਰਫ਼ ਨਿਰੰਤਰ ਕੀਰਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਾਰੇ ਸੁਖੀਯ ਆਪਣੇ ਸਹਿ-ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਸਤਨਾਂ ਨੂੰ ਖਰਾ ਤਾਰ ਜੋੜਨ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਹਨ।

ਸੁਮਨ-250- ਤਾਮਰੇਲੁ ਦਾ ਕੋਈ ਇਕ ਮਿਯਾਂਤ ਕਿੱਥੋਂ ?

ਉੱਤਰ- ਮਿੱਥੇ ਮੈਪਰਕ ਦਾ ਮਿਯਾਂਤ ਤੇ ਕੋਲੋਂ ਦਾ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਤਾਮਰੇਲੁ ਮਿੱਥੇ ਤੋਂ ਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਮੈਥੀਯਾ ਤੇ ਮਿੱਥੇ ਵਿਅਕਤਿਕ ਮੈਪੁਮਣ ਦੇ ਤਾਮ ਦੁਆਰੇ ਆਮਾਨੀ ਗਲ ਸੁਪਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਿੱਥੇ ਮੈਪਰਕ ਆਪਸੀ ਪਿਆਰ ਪੈਰਾ ਕਰਨ ਇਕ ਮਠ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸੁਮਨ-251- ਤਾਮਰੇਲੁ ਦੀਆਂ ਅਰੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ?

ਉੱਤਰ- ਉੱਠੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੌਮਾਂ ਕਰੇ ਕਿਰੇਲੁ ਤੇ ਕੋਲੋਂ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਅਪਮਟ ਕੋਲੋਂ ਖਾਜੀਦ ਕਰਨ। ਜੇਕਰ ਕੋਲੋਂ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਸਾਜੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਲੋਂ ਤੇ ਕੋਲੋਂ ਆਮਾ ਕੋਲੋਂ ਜਾ ਕਰੀਯੋ। ਤਾਂ ਕੋਲੋਂ ਮੰਗਣਾਤਮਕ ਕੋਲੋਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਕੋਲੋਂ ਆਪਣਾ ਕੋਲੋਂ ਕੋਲੋਂ ਕੋਲੋਂ ਦੇ ਕਰੇ।

* (ਪੰਜ ਕੋਲੋਂ ਵਾਲੇ ਸੁਮਨ) *

26. ਸੁਮਨ- ਤਾਮਰੇਲੁ ਕੋਲੋਂ ਕੋਲੋਂ ਵਿਚ ਮੰਗਣ ਕੌਮਾਂ ?

ਉੱਤਰ- ਤਾਮਰੇਲੁ ਵਿਚ ਮੰਗਣ, ਮਾਂਕੋ ਕੋਲੋਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਦਾ ਕੋਲੋਂ ਮੁਖੀਯਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਵਿਗਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸਤਾ ਪੈਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।	ਮੰਗਣ ਵਿਚ ਮੰਗਣ, ਮਾਂਕੋ ਕੋਲੋਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕੋਲੋਂ ਵਿਅਕਤੀਆ ਦੁਆਰਾ ਕੋਲੋਂ ਨਾਲ ਆਪਸ ਵਿਚ ਮਿਲ ਕੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਜਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਮੰਗਣ ਵਿਚ ਤਾਮਰੇਲੁ ਮੁਖੀਯਤ ਦੇ ਜਤਨ ਕਰਕੇ ਪੈਰਾ ਹੋਂਦਾ ਹੈ।	ਮੰਗਣ ਵਿਚ ਮੰਗਣ ਮੰਗਣ ਕੋਲੋਂ ਆਪਸੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੇ ਜਤਨ ਕਰਕੇ ਪੈਰਾ ਹੋਂਦਾ ਹੈ।

ਸੁਮਨ-252- ਵਿਖਾਕੋਲੋਂ ਮੰਗਣ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਤਾਮਰੇਲੁ ਮੰਗਣਕ ਵਿਖੀ ਹੈ ?

- ਉੱਤਰ- (1) ਮੰਗਣ ਦੇ ਵਿਖੀਯਤ ਕੋਲੋਂ ਵਿਚ ਕਿਰੇਲੁ ਦੀ ਕੋਲੋਂ ਕੋਲੋਂ ਮੰਗਣਕ ਹੋਂਦਾ ਹੈ।
 (2) ਤਾਮਰੇਲੁ ਮੰਗਣ ਵਿਚ ਕਰਮਚਾਰੀ ਤੇ ਆਗਿਕ ਕੋਲੋਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।
 (3) ਤਾਮਰੇਲੁ ਮੰਗਣ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਕੋਲੋਂ ਤਾਮਰੇਲੁ ਕੋਲੋਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

M.C.Q.S :- > ये कौनों चले अउर (Controlling)

Q1: > निर्देशक का ध्येय कहे कीता जाय तें?
 (उ) जहे बल गलत गेय तें (म) जहे बहीयत की दिहा गेय तें।
 (ए) विजमिता तास (म) एह मारे। (उतर-ए)

Q2: > हिंडी निर्देशक कत तें सामए अछा पड़ाम विपदा जहेगा?
 (उ) ढेडा की ब्यापती (म) ढेडा का निर्देश
 (ए) हिंडी ब्राजक मलठारा (म) (उ) अउ (ए) देहे जी।
 मलठार (उतर-उ)

Q3: > ह्यारिक पतंग ले बहे जाती कत तें?
 (उ) एह विगम (म) आर. बी. मारी
 (ए) ह्यारिक घंर (म) अछ डी. अठ-मी। (उतर-उ)

Q4: > यूजी दजार एह विमते मामल कीता जाय तें?
 (उ) मुछला दजार (म) गेह दजार
 (ए) (उ) अउ (अ) देहे जी (म) मुरग दजार। (उतर-ए)

Q5: > विपदा दजार यूजी एह दुअख जेगएत हिया तें?
 (उ) मुरग दजार (म) मुछला दजार
 (ए) गेह दजार (म) हिंडी दजार। (उतर-म)

Q6: > दजट निर्देशक एह जेठां लिखिआं एहें की मामल जहेगा?
 (उ) उतयाए का अतुमार (म) लगत का अतुमार
 (ए) दजट उतुमार कत (म) एह मारे जी। (उतर-ए)

Q7: > जेठां लिखिआं एहें वेतके की दिसेसता दसे?
 (उ) मरत दिमापी बबिदिमा (म) उरेमा की बुरती
 (ए) रोगा उलमेल (म) बबाहा बागरी उत (उतर-उ)

89

Q8: > ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੈਟਰੋਲ ਦੀ ਕਮੀ ਕੀ ਹੈ?
 (ੳ) ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਮੋਇਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮੁਸ਼ਕਲ
 (ਅ) ਭੌਤਿਕ ਘਮਾਸ
 (ੲ) ਅਦਰਿਸ ਘਮਾਸ
 (ਸ) ਇੱਛਲਣ ਦਾ ਵਿਮਲੇਸ਼ਣ।

(ਉੱਤਰ-ੳ)

Q9: > ਵੈਟਰੋਲ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ : >
 (ੳ) ਇਕੱਠੀ ਤੇ ਵੈਟਰੋਲ (ਅ) ਮਾਯਨਾਂ ਦੀ ਮਹੀ ਫਰੋੜੇ
 (ੲ) ਖਰੀਦ ਤੇ ਵੈਟਰੋਲ (ਸ) ਲਾਭ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ।

(ਉੱਤਰ-ਅ)

Q10: > ਫਾਜ਼ਟਰੀ ਵੈਟਰੋਲ ਖੁਹਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨ ਰੱਖਦੀ ਹੈ?
 (ੳ) ਫਾਜ਼ਟ ਦੀ ਤਿਯਾਰੀ ਭਾਲ (ਅ) ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਮੋਇਤ ਕਰਨਾ।
 (ੲ) ਅਧਿਕਾਰ ਨਿਮੋਇਤ ਕਰਨਾ (ਸ) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

(ਉੱਤਰ-ੳ)

Q11: > ਫਾਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਤੁਰੰਤੀਕ ਹੈ?
 (ੳ) ਵੈਟਰੋਲ ਕਰਨ ਦੀ (ਅ) ਫੈਡ ਨੂੰ ਵੈਟਰੋਲ ਕਰਨ ਦੀ
 (ੲ) ਘਰੇ ਘੱਟ ਕਰਨ ਦੀ (ਸ) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

(ਉੱਤਰ-ੳ)

Q12: > ਵੈਟਰੋਲ ਦਾ ਕੀ ਕੰਮ ਹੈ?
 (ੳ) ਮਟਾਫ ਖੁਹੀਯਕ (ਅ) ਲਾਈਨ ਖੁਹੀਯਕ
 (ੲ) ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਕੰਮ ਭਾਲ ਮਸ਼ੀਨਤ (ਸ) ਇਹ ਮਾਰੇ ਜੀ।

(ਉੱਤਰ-ਅ)

Q13: > ਵੈਟਰੋਲ ਦੀ ਮੁੱਝਤਾ ਦੋਸ਼:
 (ੳ) ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ (ਅ) ਵਿੱਧਿਤਾ
 (ੲ) ਮਾਯਨਾ (ਸ) ਲਭਕਤਾ

(ਉੱਤਰ-ੳ)

Q14: > ਵੈਟਰੋਲ ਖੁਹਾਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕੀ ਝਰਝਰਾਂ?
 (ੳ) ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਗਹੀਂ ਵੈਟਰੋਲ (ਅ) ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਮੋਇਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮੁਸ਼ਕਲ
 (ੲ) ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਏਥਨਾ (ਸ) ਮਾਯਨਾ।

(ਉੱਤਰ-ੳ)

Q15: > ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੈਟਰੋਲ ਦੇ ਤੱਤ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?
 (ੳ) ਗਰਹਜ਼ਾਰੀ ਨੂੰ ਮਾਯਨਾ (ਅ) ਵੇਲਾਣਾ ਜਾਹੀ ਤੱਤ
 (ੲ) ਉਚਿਤ ਚੋਣ (ਸ) ਮਨੁੱਖੀ ਤੱਤ।

(ਉੱਤਰ-ੳ)

3. घरउ के उतरां वाले प्रश्न (रिजॉउट) (डिन लेयर दफ्ते प्रश्न)

1. रिजॉउट (Controlling) चीमां के विशेषताए किसे। (10)

- उतर :- (i) निर्देश गतीदीर्घा (ii) अगाउदय
2. रिजॉउट प्रक्रिया किसे नामित करन किसे।

उतर :- मापदंडां से निष्पत्ति, दामतद्वि वारनबुधुप्रता से माप, मापदंडां अउ दामतद्वि वारनबुधुप्रता किसे उप्रता, प्रेक्षणी वारन।

3. रिजॉउट किसे प्रतीक्षणी से की गइ है ?

उतर :- दामतद्वि वारनबुधुप्रता घाटे अउ किसे ही वमी घाटे विधेठ प्रसुत वरन।

4. रिजॉउट करन चीमां के प्रयोगगत तकनीकां किसे।

उतर :- (i) किंकी निरीक्षण (ii) घनत उते रिजॉउट

5. रिजॉउट करन चीमां के आधुनिक तकनीकां किसे।

उतर :- (i) निदेश उपाउ प्रतीक्षणी (ii) अरुपत दिशेक्षणी

6. मुद्र उत विमर्ष विग नांय है ?

उतर :- उत उत से दूसे घनरां से प्रतादिउ वरन है।

7. घुव हीदत किंदु की है ?

उतर :- सागत अउ आपरत की प्रमातता के किंदु से घुव-हीदत किंदु विग नांय है।

8. निदेश से प्रतीक्षणी यता किसे कीता ना संभव है ?

उतर :- निदेश से प्रतीक्षणी = $\frac{\text{दिमाज अउ वर उं परिमां मुंप प्रत}}{\text{निदेश कीती गयी प्रमां}}$

9. सी.पी.एम की है ?

उतर :- वरिदीकरण यास मंडल (CPM)

10. मी.पी.एम (MIS) की है ?

उतर :- मीनेसमेंट इन्फारमैशन सिस्टम (MIS)

1. ਨਿਰਯੋਜਨ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ।

ਉਤਰ :- ਜੀ.ਆਰ. ਟੌਰੀ ਅਨੁਸਾਰ " ਨਿਰਯੋਜਨ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਨਿਰਯੋਜਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਭਾਵ ਉੱਤਰੀ ਦਾ ਮੁਜ਼ਾਬਹ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਸੋਫ਼ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸੁਧਾਰਅਰ ਤਰੀਕਿਆਂ ਅਫ਼ ਦਾ ਖੂਜੋਗ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉੱਤਰੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋ ਸਕੇ। "

2. ਪੀ.ਵੀ. ਅਨੁਪਾਤ ਕੀ ਹੈ ?

ਉਤਰ :- P.V. Ratio; ਇਹ ਵਿਕਰੀ ਅਤੇ ਖ਼ਰੀਦਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੀਲੀਆਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੰਗਰਨ ਦੀ ਜਾਤਦਫ਼ਿਕਾ ਚਾਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਖ਼ਰੀਦ ਚਾਰੇ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

3. PERT ਕੀ ਹੈ ?

ਉਤਰ :- ਕਾਰਜਕ੍ਰਮ ਮੁਜ਼ਾਬਹ ਤੇ ਯੋਜਨਾਪਿਯਾ ਤਕਰੀਬ (PERT) ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਯੋਯੋਜਿਤ ਯੋਜਨਾਪਿਯਾ ਮੁਜ਼ਾਬਹ ਦੇ ਅਯੋਜਨ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਉੱਤਰੀ ਨਿਰਯੋਜਨ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਹੋ ਕੇ ਜਦਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਕਸਤਿਕ ਕਾਰਜਕ੍ਰਮਾਂ ਕਾਂ ਵਿਯਾਪਿਯੀਆਂ ਤੋਂ ਵਿਯਾਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

4. ਨਿਰਯੋਜਨ ਦੀ ਸੀਮਾ (SLOM ਕੰ ਯੋਜਨਾ) ਕੀ ਹੈ ?

ਉਤਰ :- ਨਿਰਯੋਜਨ ਦੀ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉੱਚ-ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਅੱਖ ਨਿਰਯੋਜਨ ਵਿੱਚ ਚਰਤ ਸਾਰੇ ਮੁਤੰਬਤਾਂ ਦੀ ਸੰਜੁਕਤੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਯੋਕਤ ਨੁਸਾਰ ਨਿਰਯੋਜਨ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਤੰਬਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਤੀਦਿਯੀਆਂ ਦ ਨਿਰਯੋਜਨ ਅਤੇ ਨਿਰਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਜੰਗਰਨ ਦੇ ਉੱਤਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

Handwritten signature

ਦਫ਼ਤਰੀ ਵਿੱਤ (Business Finance)

੧੨

L-16

ਚੋਣੀਆਂ ਦਾਫ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ

1. ਲਾਭ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਰਨਾ ਕੀ ਹੈ ?
 (ੳ) ਵਿਕਰੀ ਵੱਧ ਕਰਨਾ (ਅ) ਆਮਦਨ ਵੱਧ ਕਰਨਾ
 (ੲ) ਲਾਭ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਨੂੰ ਵੱਧ ਕਰਨਾ (ੳ) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।
 (ਉੱਤਰ-੧)
2. ਚੋਗੀ ਵਿੱਤੀ ਯੋਜਨਾ ਦੀਆਂ ਜਰੂਰਤਾਂ ਕੀ ਹਨ ?
 (ੳ) ਸੁਰੱਖਿਆ (ਅ) ਸਮਝਤੀ
 (ੲ) ਚਾਰਜ (ੳ) ਕਾਫੀ ਕਮਾਈ
 (ਉੱਤਰ-ੲ)
3. ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਦੀ ਖੱਤਰ ਕੀ ਹੈ ?
 (ੳ) ਨਕਦੀ ਪ੍ਰਦਾਨ (ਅ) ਜੋਖਮ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣਾ
 (ੲ) ਧਨ ਅਧਿਕਾਰ (ੳ) ਵਿੱਤੀ ਨਿਰਭਰਤਾ
 (ਉੱਤਰ-ੳ)
4. ਵਿੱਤੀ ਟੈਕਸਟਿਕਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਫੈਕਟਰਾਂ ਤੋਂ ਕਿਹੜੇ ਹਨ ?
 (ੳ) ਮਾਤਰਾ ਦੀ ਉਚਿਤ ਉਪਯੋਗ (ਅ) ਵਿੱਤ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਚੋਣ
 (ੲ) ਨਕਦੀ ਪ੍ਰਦਾਨ (ੳ) ਜੋਖਮ
 (ਉੱਤਰ-੧)
5. ਨਿਵੇਸ਼ ਟੈਕਸਟਿਕਸ ਨੂੰ ਕਿੱਤੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ?
 (ੳ) ਇੱਕ (ਅ) ਦੋ
 (ੲ) ਤਿੰਨ (ੳ) ਚਾਰ
 (ਉੱਤਰ-੧)
6. ਵਿੱਤੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਕੀ ਹਨ ?
 (ੳ) ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਕਮੀ (ਅ) ਕ੍ਰਿਟਿਕਲਿਟੀ
 (ੲ) ਦੂਰ-ਦਰਿਸ਼ਟਤਾ (ੳ) ਉੱਚੀ ਸੁਰੱਖਿਆ
 (ਉੱਤਰ-ੳ)

ਖਾਸੀ ਖਾਸੀ ਭਾਗ

7. _____ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ।
 (ਉੱਤਰ- (ਨੇਕ (ਪੈਂਟ))
8. _____ ਜਰੂਰਤਾਂ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਕੋਈ ਵੱਧ-ਵੱਧ ਉੱਚੀਆਂ ਹਨ।
 (ਉੱਤਰ- ਵਿੱਤੀ)
9. ਚਾਰਜ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਚਾਰਜ ਦਾਇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਮਦਨ ਨੂੰ _____ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 (ਉੱਤਰ- ਸੁੱਧ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਖਰਚੇ)
10. ਵਿਭਿੰਨ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਨੂੰ _____ ਕੰਪਨੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 (ਉੱਤਰ- ਨਿਵੇਸ਼)

ਫੰ ਡੀਕ ਜਾਂ ਗਪਤ ਕਥਨ

11. ਮਾਨੁਪ ਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ, ਖਾਤ ਵਧਾਉਣਾ ਅਤੇ ਖਰਚ ਵਧਾਉਣਾ ਇੱਕੋ ਹੀ-ਗਪਤ ਹੈ।
(ਉੱਤਰ - ਸਹੀ)
12. 'ਮੁਢਲੇ ਖੁਲੋਗ ਕਰਨਾ' ਪਹਿਲੇ ਮਾਧਿਅਮਿਕ ਪੁੰਜੀ ਦੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧੀ ਹੈ।
(ਉੱਤਰ - ਗਲਤ)
13. ਪਹਿਲੇ ਮਾਧਿਅਮਿਕ ਮੰਗ ਮਾਨੁਕਾਂ ਦੇ ਫੰਡ ਦੀ ਹਿੱਸਾ ਹੋਵੇਗਾ।
(ਉੱਤਰ - ਸਹੀ)
14. ਨਿਮਨਤਮ ਮੰਗ ਯਾਕਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦੀ ਖੋਜ ਹੋਈ ਹੈ।
(ਉੱਤਰ - ਸਹੀ)
15. ਕੋਈ ਮਾਨੁ ਨੂੰ ਪਰੋਵਣ ਵਾਲੀ ਕਾਨਕਾਰੀ ਪੁੰਜੀ ਦੀ ਖੁਲੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
(ਉੱਤਰ - ਸਹੀ)

ਸਿੱਟੇ ਨਿਧਰ ਵਾਲੇ ਖੁਲੋਗ (ਵਧਾਵ ਵਿੱਚ)

1. ਕੋਈ ਵਿੱਤੀ ਯੋਜਨਾ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਥਾਂ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਹੈ।
ਉੱਤਰ:- (i) ਦੂਰ ਦਿਖਾਈ (ii) ਜਯਾਗ੍ਹਾ (iii) ਖਰਚ (iv) ਸਮਝੀ
2. ਵਿੱਤੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਉਦੇਸ਼ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।
ਉੱਤਰ:- (i) ਕੋਈ ਪੁੰਜੀ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਤੋਂ ਵਧਾਵ।
(ii) ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਥਾਨਾਂ ਤੋਂ ਪੁੰਜੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨਾ।
3. ਖਾਤ ਨੂੰ ਮਾਧਿਅਮਿਕ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
ਉੱਤਰ:- ਇਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ਉਸ ਵਿਕਿਸ਼ਾਯ ਤੋਂ ਹੈ, ਜੋ ਖਾਤ ਨੂੰ ਮਾਧਿਅਮਿਕ ਕਰਦਾ ਹੈ।
4. ਨਾਮੁਹਿਰ ਖੋਜ ਤੋਂ ਵਿੱਤੀ ਖੁਲੋਗ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਕਿਸੇ ?
ਉੱਤਰ:- ਨੇਪਿਸ ਨੂੰ ਖੋਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮਾਧਿਅਮਿਕ ਦੀ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ੀ ਖੁਲੋਗ ਕਰਨ।
5. ਪੁੰਜੀ ਮਿਸ਼ਰ (Capital Gearing) ਕੀ ਹੈ ?
ਉੱਤਰ:- ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਪੁੰਜੀ ਵਾਲੇ ਵਿੱਤ ਵਿੱਚਿਤ ਖਰਚ ਦੀਆਂ ਖੁਲੋਗੀਆਂ ਵਿਚਲੇ ਮਾਧਿਅਮਿਕ ਨੂੰ ਪੁੰਜੀ ਮਿਸ਼ਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

1. ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ :- ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਪਾਰ ਅਖਰੇ ਕਾਂ ਉਦਮ ਕੀ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਾਂ ਕਈ ਕੇਂਦਰੀਏਂ ਸਨ ਕੀ ਵਪਾਰਿਕ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਸੰਬੰਧ ਹੈ । ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਵੇ ਆਪਣ ਤੇ ਹੀ ਵਪਾਰ ਅਖਰੇ ਵੀ ਸਥਾਪਨਾ, ਸੰਚਾਰ, ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਨ, ਵਿਸਤਰ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਆਦਿ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।

2. ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ :- ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦਾ ਵਿੱਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੁਸ਼ਲ ਪ੍ਰਯੋਗ ਸਨ ਹੈ । ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਅਨਿਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ।

3. ਪੂੰਜੀ ਦੁੱਬ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ :- ਈ. ਡਬਲਿਊ ਡਬਲਿਊ ਆਰਜ਼ਾਹ, " ਇਕ ਆਰਥਿਕਤਮ ਪੂੰਜੀ ਦੁੱਬ ਕੀ ਉੱਚਤ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਪਤੀਤੀਆਂ ਦੇ ਉਸ ਅਨੁਕੂਲ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਗਟਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਵੱਧ ਕਈ ਪੂੰਜੀ ਵੀ ਸਾਹਤ ਕੀ ਵਿਭਿੰਨਤਮ ਅਤੇ ਵੱਧ ਦੇ ਮੁੱਲ ਕੀ ਅਧਿਕਤਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ।

4. ਸਮਤਾ ਅੰਸ਼ ਪੂੰਜੀ (Equity share capital) ਕੀ ਹੋਈ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ :- ਸਮਤਾ ਅੰਸ਼ ਉਹ ਉੱਚੇ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਤੇ ਸਾਡੀਆਂ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਂਦ ਹੈ । ਇਹ ਵਿੱਚ ਸਭ ਆਰਥਿਕਤਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਹੋਂਦ ਹੈ । ਸਮਤਾ ਅੰਸ਼ ਪਾਕਸਾਂ ਕੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਿੱਚ ਅਗੀਦਗੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹੋਂਦ ਹੋਂਦ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਕੀ ਵੋਟਿੰਗ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਹੋਂਦ ਹੈ ।

5. ਵਿੱਤੀ ਨਿਯੋਜਨ ਦਾ ਅਰਥ ਕੀ ਪਤਾ ਕਰੋ ।

ਉੱਤਰ :- ਵਿੱਤੀ ਨਿਯੋਜਨ ਤੋਂ ਅਰਥ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਉਦਮ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਵੀ ਪੂਰੀ ਕਈ ਵਿੱਤੀ ਤਾਅਦਿਯੀਆਂ ਨੀਯੰਤ੍ਰੀ ਅਗੇ ਹੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰ

① प्रथम संघर्ष १९०६ । बिहार मंडल, 'ब्रह्म चर्या' गैरहिंसा
प्रथम केंद्रीय युक्ति का अनुशासन प्रणाली द्वारा ही चरित्र निर्धारण
निर्देशन वीर्य संघर्ष ।

१९०६

ਦੋ ਨਿਘਰ ਚਾਲੇ ਪੁੱਛ

1. ਗੁਰਮ ਬਜ਼ਾਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਹੈ -
 (ਉ) ਵੀਐਚ-ਵਾਸੀ ਪੂੰਜੀ (ਅ) ਮੋਢਮ-ਵਾਸੀ ਪੂੰਜੀ
 (ੲ) ਅਮਰਪ-ਵਾਸੀ ਪੂੰਜੀ (ੳ) ਬਿਨੁ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
 (ਉਤਰ-ੲ)
2. ਸ਼ਾਖਸਿਕ ਅਤੇ ਗੈਰ ਬਜ਼ਾਰ -
 (ਉ) ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਪੂਰੇ ਉਲੇਟਨ (ਅ) ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ
 (ੲ) ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਵੇਟਕੋਕ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (ੳ) ਬਿਨੁ-ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
 (ਉਤਰ-ਅ)
3. ਨਿਰਮਲ ਬਜ਼ਾਰ ਪੂੰਜੀ ਵਿੱਚ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਜੋਗਬਾਨ ਕਿਹਾ ਹੈ?
 (ਉ) ਗੁਰਮ ਬਜ਼ਾਰ (ਅ) ਗੁਰਮ ਬਜ਼ਾਰ
 (ੲ) ਗੈਰ ਬਜ਼ਾਰ (ੳ) ਵਿੱਤੀ ਬਜ਼ਾਰ (ਉਤਰ-ਅ)
4. ਵਪਾਰਕ ਪੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੈੱਛ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਹੈ?
 (ਉ) ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਰਮਲ (ਅ) ਮਾਮ. ਪੀ. ਮਾਥੀ
 (ੲ) ਕੋਈ ਵੀ ਵਪਾਰਕ ਵੈੱਛ (ੳ) ਮੌਰ. ਡੀ. ਮੌਰ. ਜੀ.
 (ਉਤਰ-ੳ)
5. ਪੂੰਜੀ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਖਸਿਕ ਵੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
 (ਉ) ਗੁਰਮ ਬਜ਼ਾਰ (ਅ) ਗੈਰ ਬਜ਼ਾਰ
 (ੲ) (ੳ) ਅਤੇ (ੲ) ਦੋਨੋਂ (ੳ) ਗੁਰਮ ਬਜ਼ਾਰ (ਉਤਰ-ੲ)

ਖਾਸੀ ਖਾਧਾਂ ਤੋਂ

6. ਵੇਜੀ ਵੈੱਛ _____ ਚ ਚਿੰਨਾ ਉਲੇਟਨ। (ਅਨੰਗਰਿਤ ਬਜ਼ਾਰ)
7. ਵਪਾਰਕ ਵਿਖਾਂ ਨੂੰ _____ ਵਪਾਰਕ ਵੈੱਛੀ ਵੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 (ਵਪਾਰਕ ਵੈੱਛਾਂ)
8. ਗੈਰ ਮੌਰ _____ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਵੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 (ਸ਼ਾਖਸਿਕ)

9. _____ ਤਰਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(੯)

(ਗੌਣ ਦਸਤਾ)

10. _____ ਦਸਤਾ ਪ੍ਰਮਾਣੀ ਰੇਖਿਕਤਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵ ਜਗਾਉਂਦਾ ਹੈ।

(ਮੁਦਫ)

ਸਹੀ ਜਾਂ ਗੜਤ ਵਧਾਓ

11. ਮੁਦਫ ਦਸਤਾ-ਮੱਧਮ ਕਾਮੀਓ ਪ੍ਰਮਾਣੀ ਕਾਮ ਨਿਕਾਸਿਤ ਹੈ।
(ਗੜਤ)

12. ਖਾਦਿਗਿਰ ਦਸਤਾ ਪ੍ਰਮਾਣੀ ਤਰਕਤਾ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ।
(ਗੜਤ)

13. ਮੁਦਫ ਦਸਤਾ ਵਿੱਚ 20 ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਮਾਂ ਦੀ ਸਹੀਦ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। (ਗੜਤ)

14. ਕਾਮ ਓ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਮਤਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਵਧਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। (ਸਹੀ)

15. ਕਾਮ ਦੁਸ਼ਕਿਮਾਂ ਦੀ ਕਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਮਾਂ ਦੀ ਸਹੀਦ ਵਧਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। (ਸਹੀ)

ਸਿੱਧੀ ਕੇਵਲ ਦਾਣੇ ਮੁਦਫ

1. ਸਿੱਧੀ ਦਸਤਾ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ:

ਉੱਤਰ: > (i) ਮੁਦਫ ਦਸਤਾ (ii) ਪ੍ਰਮਾਣੀ ਦਸਤਾ।

2. ਸਿੱਧੀ ਦਸਤਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਦੋ ਵਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ:

ਕਿ > (i) ਸਿੱਧੀ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਮਾਂ ਨੂੰ ਤਰਕਤਾ ਵਧਾ ਕਰਨਾ।

(ii) ਸਿੱਧੀ ਸਾਕਾਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਾਕਾਰਿਕ ਵਾਧੇ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨਾ।

3. ਮੁਦਫ ਦਸਤਾ ਦੇ ਦੋ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ:

ਕਿ > (i) ਅਜਾਨਾ ਬਿੱਲ (ii) ਸਵਾਰ ਬਿੱਲ।

4. ਜਮਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣੀ ਦਾ ਵਰਮਾ-ਪੱਤਰ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ?

ਕਿ > ਪੰਜਾ ਅਮੁ ਕਰਕਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਬਤੀ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਧੀਗਈ ਸਮੀਦ ਬਿੱਲੀ ਵੀਕ ਜਾਂ ਸਿੱਧੀ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਉਮ ਕੋਲ ਜਮਾਂ ਕਰਕੇ ਪੰਜੇ ਦੇ ਵਾਲੇ ਅਧੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

3. ਪੰਜੀ ਬਜਾਰ ਕੀ ਚੋਰਾ ਤੋਂ:

ਕਿ > ਮੱਧਕਾਲੀਨ ਅਤੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਫੰਡਾਂ ਲੈ ਉਧਾਰ ਲੈਣ ਅਤੇ ਵੇਚ ਦੀ ਸਹੂਲਤ
ਦਿਖਾਓ ਕਰਕੇ ਆਲੇ ਦਿੱਲੀ ਬਜ਼ਾਰ ਪੰਜੀ ਚੋਰਾ ਤੋਂ।

ਚਾਰ ਠੇਕਰ ਆਲੇ ਖੁਸ਼ਨ:

1. REPO ਕੀ ਚੋਰਾ ਤੋਂ:

ਕਿ > REPO ਇੱਕ ਆਰਥ- ਵਿਵਸਥਾ ਬਾਜ਼ਾਰੀ ਵਿੱਚ ਤੋਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵੱਢੇ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ
ਸਮੇਂ ਆਮਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੀ ਦੁਤੀਭੁਤੀਆਂ ਲੈ ਏਏ ਅਤੇ ਖਰੀਦਣ ਲਈ
ਸਹਿਮਤ ਚੋਰੀਆਂ ਹਨ। ਏਏ ਆਲੇ ਦੁਤੀਭੁਤੀਆਂ ਲੈ ਆਖਰੀ ਸਹਿਮਤੀ
ਗਾਜੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀ ਕੀਮਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇੱਥੇ ਏਏ ਆਲੇ ਖਰੀਦ ਲੈਣ ਲਈ
ਦਿਖਾਓ ਕਰਕੇ ਏਏ ਹਨ।

2. ਠੇਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਆਰੀ ਕਰਕੇ ਦੀ ਵਿਧੀ ਆਰ ਏਮੇ:

ਕਿ > ਕੀਪਤੀਆਂ ਜਿਹਾਂ ਲੈ ਠੀਕ ਕਮਾਈ ਗਾਜੀ ਚੰਮਾ ਗਾਏ ਰੱਖਿਆ ਹੋਏ
ਜਾਂ ਸੰਘਾਂ ਦੇ ਨਕਦ ਰੂਪ ਇੱਥੇ ਦਿੱਤਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਹ ਆਖਰੇ
ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਘਰ ਆਲੇ ਲੈ ਏਮੇ ਸੰਘਰ ਆਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਿਰਫ਼
ਚੋਰੀ ਠਹਲਤਾ ਰੱਖਣ ਆਲੇ ਕੀਪਤੀਆਂ ਏਮੇ ਸੰਘਾਂ ਲੈ ਆਰੀ ਕਰਕੇ
ਚੋਰੀ ਲਾਭ ਕਮਾਉਣ ਲੈ ਚਾਲਿ ਚੋਰੀਆਂ ਹਨ।

3. ਗੋਟ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀ ਸੰਬੰਧ ਖਰਚਾ ਕਰੋ:

ਕਿ > ਗੋਟ ਬਾਜ਼ਾਰ ਅਜਿਹਾ ਬਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਜਿੱਥੇ ਖਰੀਦਾਂ ਤੋਂ ਵਰਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦੁਤੀਭੁਤੀਆਂ
ਦੀ ਖਰੀਦ- ਫਰੋਲਤ ਤੋਂ ਸਕਦੀ ਤੋਂ। ਮੌਜੂਦਾ ਦੁਤੀਭੁਤੀਆਂ ਦਾ ਮੌਜੂਦੀ ਮਾਰਕਿਟ
ਇੱਥੇ ਖਰੀਦ ਚੋਰਾ ਤੋਂ। ਜਾਂ ਸਟਾਰ ਆਰਥੋਜ ਇੱਥੇ ਸਟਾਰ ਏਲਾਲਾਂ ਗਾਜੀ ਚੋਰਾ ਤੋਂ।

4. ਪੰਜੀ ਮਾਰਕੀਟ ਦੀ ਚਰਿਤਾਮਾ ਦਿਓ:

ਕਿ > ਇੱਕ ਮਾਰਕੀਟ ਜੋ ਉਲਘੇ, ਵਾਰੰਬਾਰ ਤੇ ਚੰਡੀਵਾੜੀ ਦੀਆਂ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ
ਤੇ ਵਰਮਿਯਾਲੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੰਬਾਂ ਲੈ ਪੁਰਾ ਕਰਦੀ ਤੋਂ ਉਲਘੇ ਪੰਜੀ ਮਾਰਕੀਟ
ਕਰਿ ਏ। ਇਹ ਮੈਗਰਿਤ ਮਾਰਕੀਟ ਤੋਂ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੰਜੀ ਦੇ ਪੁਰਤੀ ਕਰਤਾ
ਤੇ ਵਰਤੇ ਕਰਤਾ ਮਾਮਲ ਹਨ।

5. ਵਿਕਰੀ ਯੋਗ ਚਿੰਨ੍ਹ ਪੱਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ:

ਕਿ > ਇਹਾਂ ਇੱਥੇ ਵਿਕਰੀ ਯੋਗ ਚਿੰਨ੍ਹ ਪੱਤਰ ਸਾਮਿਲ ਹੋਣ ਹਨ ਕਿਏ- ਆਮ, ਕਰਕਾ
ਪੱਤਰ, ਮਕਾਹੀ ਆਂਤ ਤੇ ਆਪਸੀ ਫੰਡ ਆਰਿ। ਇਹ ਚਿੰਨ੍ਹ ਪੱਤਰ ਏ-2
ਸਟਾਰ ਆਰਥੋਜਾਂ ਇੱਥੇ ਦੀ ਖਰੀਦ ਵੱਢੇ ਆਂਦ ਹਨ।

(Signature)

ਦੇ ਨੰਬਰਾਂ ਹਾਲੇ ਪੁਸ਼ਟ: >

1. ਸੇਬੀ ਨੇ ਕਦੋਂ ਤੋਂ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਵਿੱਚ ਲਿਮਿਟਡ ਰੀਪਰੀਅੰਸ ਦੀ ਡੀ-ਮੱਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਟਰੇਡਿੰਗ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ?

- (ੳ) 02 ਅਕਤੂਬਰ, 2001
- (ਅ) 02 ਅਕਤੂਬਰ, 2002
- (ੲ) 02 ਫਰਵਰੀ, 2001
- (ਸ) 02 ਮਾਰਚ, 2002

(ਉੱਤਰ - ਅ)

2. ਈਅਰ ਨੂੰ ਜੋਰ ਵਿੱਚ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

- (ੳ) ਮੀਦੀਏਲਾ
- (ਅ) ਮੋਦੀਏਲਾ
- (ੲ) ਤੇਜੀਏਲਾ
- (ਸ) ਵਿੱਚ ਸਾਹੀ

(ਉੱਤਰ - ਓ)

3. ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੀ ਨਹੀਂ ਵੇਚੀ ਦੇ ਕੇਅਰ ਇਸ ਕਾਮ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਕਿ ਘਾਟੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਭ ਘਾਟ ਕਰ ਲਈ ਅਗਾਂਹ ਵੱਧ ਸਕੇ?

- (ੳ) ਸੈਕਰਮੀਲ
- (ਅ) ਸਿਯਾਲੀ ਮੋਦੀਏਲਾ
- (ੲ) ਮੀਦੀਏਲਾ
- (ਸ) ਮਾਲਕ

(ਉੱਤਰ - ਅ)

4. ਪ੍ਰੀਤੀਤੀਆਂ ਸਮਝੌਤੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਕਦੋਂ ਪਾਸ ਹੋਏ ਸਨ?

- (ੳ) 1956
- (ਅ) 1958
- (ੲ) 1960
- (ਸ) 1978

(ਉੱਤਰ - ਓ)

5. ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਨੂੰ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਆਫ਼ ਆਲਾ ਕਰੋਮਿਡੀਆ -

- (i) 1992
- (ii) 1993
- (iii) 1994
- (iv) 1995

(ਉੱਤਰ - (i))

6. NSE ਨੇ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਫਾਯਦਾ ਕਦੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ -

- (i) 1999
- (ii) 2000
- (iii) 2001
- (iv) 2002

(ਉੱਤਰ - (ii))

ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਭਰੋ: >

7. NSE ਦੇ ਕੇਂਦਰ _____ ਸਥਿਤ ਹਿੰਦੂ ਹੈ। (ਉੱਤਰ - 370)

8. _____ ਛੁੱਟ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਕਸੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲਾਭ-ਅੰਸ ਘਾਟ ਕਰ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਜੇ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਅੰਸਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਉੱਤਰ - ਪੁਰਖ ਲਾਭ - ਅੰਸ)

- 9. ਸੇਬੀ — ਦੇ ਠਿੱਠਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
- 10. ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ — ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਵੇਗਾ। (ਕਿ - ਠਿੱਠੇਸ਼ੀ)
- (ਕਿ - ਗੈਰ-ਵਜ਼ਾਰ)

ਠੀਕ ਜਾਂ ਗਲਤ ਕਥੋ :

- 11. SEBI ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨਿਰੀਖਕ ਕਰਵਾਏ। (ਉੱਤਰ-ਸਹੀ)
- 12. ਖਜ਼ਾਨਾ ਬਿੱਲ ਵਿਕਰਣ ਫੰਡ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਹੀ ਆਈ ਕੀਤੇ ਜਾਵੇਗਾ।
- 13. NSE ਨੂੰ ਹੀ ਵਿਗਲੈਂਸ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। (ਉੱਤਰ-ਸਹੀ)
- 14. NSE ਭਾਰਤ ਦੇ 500 ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਵਾਏ। (ਉੱਤਰ-ਗਲਤ)
- 15. SEBI, ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀ ਅਤੇ ਵਿਠਿਮਜ਼ ਏਰਡ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦਾ ਇਕੱਠਾ ਰੂਪ। (ਕਿ-ਸਹੀ)

ਉੱਲ ਨੈਬਰ ਹਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

- 1. ਦੋ ਗਮਲੀ ਖੰਧਰ ਦੀਆਂ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦਸੋ?
  - ਕਿ > (i) NSEI (National Stock Exchange of India) ਜੋ ਕਿ 3 ਠਿੱਠੇਸ਼ੀ, 1997 ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ।
  - (ii) OTCEI (Over the Counter Exchange of India) ਜੋ ਕਿ 1992 ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ।

20 ਸੇਬੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਂ ਦਸੋ?

ਕਿ > ਭਾਰਤ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀ ਐਕਸਚੇਂਜ ਏਰਡ ਸੇਬੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਠਿੱਠੇਸ਼ੀ ਦੇ ਠਿੱਠਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀਮੀ ਵਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਮਗਵਿਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

30 ਮੀਦਕੀਆਂ ਸੇਟੇਵਾਜ਼ ਕੌਣ ਹੋਵੇਗਾ?

ਕਿ > ਉਹ ਸੇਟੇਵਾਜ਼ ਜਿਹੜਾ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀਆਂ ਦੇ ਮੁੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਾਵਟ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

40 ਤੇਜ਼ੀਆਂ ਸੇਟੇਵਾਜ਼ ਕੌਣ ਹੋਵੇਗਾ?

ਕਿ > ਤੇਜ਼ੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਸੇਟੇਵਾਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਹੜਾ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀਆਂ ਦੇ ਮੁੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹਾਯਾ ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

50 ਬਿਅਲੀ ਸੇਟੇਵਾਜ਼ ਕੌਣ ਹੋਵੇਗਾ?

ਕਿ > ਬਿਅਲੀ ਸੇਟੇਵਾਜ਼ ਨਵੇਂ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਵਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਅਉੱਠ ਮਾਰ ਹੀ ਉੱਗਣਾਂ ਦੀ ਖੀਦ ਲਈ ਇਸ ਆਸ ਨਾਲ ਆਰਜ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸੰਘਰ ਵਾਧਤ ਹੋਵੇ ਸਗੋਂ ਉਹ ਸਗੋਂ ਉਹ ਇੱਕਾਂ ਨੂੰ ਆਰ ਵਾਧਤ ਕਰਕੇ ਵੱਧ ਦੇਵੇਗਾ।

ਛਾਰ ਠੀਕਾਨਾਂ ਵਾਲੇ ਵਸਤੂ:

10 ਭਾਰਤ ਦੇ ਛਾਰ ਮੁੱਖ ਸਟਾਕ ਐਕਚੇਂਜਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸੋ:

- 10 ਮੁੰਬਈ ਸਟਾਕ ਐਕਚੇਂਜ,
- 20 ਕਲਕੱਤਾ ਸਟਾਕ ਐਕਚੇਂਜ,
- 30 ਚੇਨਈ ਸਟਾਕ ਐਕਚੇਂਜ,
- 40 ਦਿੱਲੀ ਸਟਾਕ ਐਕਚੇਂਜ।

20 NSEI ਦੇ ਦੋ ਵਾਕਯ ਖੇਤਰਾਂ ਵਾਰੇ ਦੱਸੋ:

ਉ > ਐੱਨ. ਐੱਸ. ਈ. ਆਈ ਦੇ ਦੋ ਖੇਤਰਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ >

- 10 ਚੇਕ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਮਾਨੀਟਰਿੰਗ।
- 20 ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਮਾਰਕਿਟ।

30 OTCEI ਕੀ ਹੈ:

ਉ > ਉੱਥੇ ਦਾ ਕਰਿੰਟ ਦਾ ਮਈਯ ਉ. ਟੀ. ਸੀ. ਤੇ ਸੁਭੀਬਯ ਨਿਵੇਸ਼ ਖੇਤਰਾਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਿੰਟ ਤੋਂ ਉੱਥੇ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ OTCEI ਨੂੰ ਮੈਂਬਰਤ ਵਧ ਵਿੱਚ

ICICI, UBI, IDBI, SBI (Capital Market Ltd. (anand Bank Financial Services Ltd., GIC ਅਤੇ LIC ਨੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

40 NSEI ਦੀਆਂ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੱਸੋ:

ਉ > 10 ਐੱਨ ਐੱਸ ਈ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰ ਪੱਧਰੀ ਸਟਾਕ ਐਕਚੇਂਜ ਹੈ। ਸਮੁੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਐੱਨ ਐੱਸ ਈ ਰਾਹੀਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਖੇਤਰਾਂ ਦਾ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

20 ਐੱਨ ਐੱਸ ਈ ਇੱਕ ਦਿਨੀਕ ਮੈਗੇਟਿੰਗ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਲਾਭ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ।

50 SEBI ਕੀ ਹੈ:

ਉ > ਸੇਬੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ 12 ਅਪ੍ਰੈਲ 1988 ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਸਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਇੱਕ ਅੰਤਰਿਮ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ, ਉਸਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

20/11/2020

भाषा-विज्ञान अउं भाषा-विज्ञान विज्ञान के मुँदले बिधाउ

उप- (B) : के अंकां दृष्टे पूरुत - डिउं।

(102)

पूरुत :- 1. खाली खाइं उरे :

- (i) ----- की यागना दिवरी की यागना उं हिमडिउं है।
- (ii) दिवरीवरत रीतियां कूँ मउंडइ दिहै उं अउं भाषा-विज्ञान
----- कूँ मउंडइ दिहै उं।
- (iii) भाषा-विज्ञान पूरुतियां का क्रम ----- ऐस दिउं उँरिआ।
- (iv) ----- की पूरुतियां के समुँरे हिमडि कूँ दिहै
द्वारा दइ दिउं उँ।
- (v) ----- अमां डिउंजगउा दिउं दइया करै उँ।
- (vi) ----- दइमउंडइ दिहै भाषा-विज्ञान यागना का जी
दिसखाउ उँ।

डिउं :- (i) भाषा-विज्ञान (ii) गाउकां (iii) अमरीका
(iv) दिवरीवरत (v) उँडाउत (vi) समाजिक भाषा-विज्ञान

पूरुत :- 2. ठीर कूँ गलउ वखत :

- (i) भाषा-विज्ञान का मुख डिउंज दइया के काउ दिउं
दइया करै उँ।
- (ii) दिवरी का नैदीय परिणं उं डिउंजगउा दइमउंमां की
दइ काल उँरै उँ।
- (iii) आदाराणी ज्ञायत सखात डिउंजगउा दिउं दइया
करै उँ।

(iv) ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਵਿਕਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਜਾਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

(v) ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਮਿਕਸ ਦਾ ਤੱਤ ਹੈ।

- ਉੱਤਰ:- (i) ਗਲਤ (ii) ਠੀਕ (iii) ਠੀਕ
 (iv) ਠੀਕ (v) ਗਲਤ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- 3. ਠੀਕ ਉੱਤਰ ਕਰੋ।

(i) ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਦਾ ਪੂਰਜੋਗ ----- ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

- (a) ਮੰਗ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ (b) ਲਾਭ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਲਈ
 (c) ਆਤਮਾ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਲਈ (d) ਸਿਹਤ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਕੁਝ

(ii) ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਮਿਕਸ ਦਾ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ?

- (a) ਉਤਪਾਦ (b) ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ
 (c) ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ (d) ਕੀਮਤ

(iii) ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਦੀ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ?

- (a) ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਵਾਧਾ (b) GDP ਵਿਚ ਵਾਧਾ
 (c) (a) ਅਤੇ (b) ਦੋਨੋਂ (d) ਸਿਹਤ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਕੁਝ

(iv) ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸੇਵਾ ਉਤਪਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ?

- (a) ਸੈਂਕ ਵੇਚ (b) ਫੁੱਲ ਵੀਚਾਰ
 (c) (a) ਅਤੇ (b) ਦੋਨੋਂ (d) ਸਿਹਤ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਕੁਝ

(v) ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ----- ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

- (a) ਸਥਾਨ ਉਪਯੋਗਤਾ (b) ਉਪਭੋਗ ਉਪਯੋਗਤਾ
 (c) ਵਿੱਤ ਉਪਯੋਗਤਾ (d) ਸਿਹਤ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਕੁਝ

- (vi) ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਸਿਕਸ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਦਾਹ ਦੀ ਸੈਰ-ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੀ ਚੋਣੀ ਵਿਸਮਝੀ?
- (a) ਵਿਕਰੀ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ (b) ਮਸ਼ਹੂਰੀ
(c) ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਵਿਕਰੀ (d) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ

- ਉਤਰ:- (i) (a) (ii) (c) (iii) (c)
(iv) (c) (v) (a) (vi) (b)

ਤਸਾਂ-(ਅ) : ਤਿੰਨ ਸਮਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ - ਉੱਤਰ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- 1. ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਯਾਗਨ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਉਤਰ :- ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਯਾਗਨ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ ਗਾਹਕ ਕੇਂਦਰਿਤ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- 2. ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਸਿਕਸ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਇਸ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੋ।

ਉਤਰ :- ਇਹ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਉਪਰੋਕਤਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਉਤਪਾਦ, ਕੀਮਤਾਂ, ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ, ਥਾਂ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- 3. ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਖੋਜ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

ਉਤਰ :- ਬਜ਼ਾਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇਕਠਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਾ ਜੋ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਖੋਜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- 4. ਸਮਾਜਿਕ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਦੀ ਯਾਗਨ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

ਉਤਰ :- ਇਹ ਯਾਗਨ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਵਪਾਰਿਕ ਅਦਾਰੇ ਦੇ ਜੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:- 5. ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਕੀ ਮਾਰਗ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ:- ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੋਂ ਭਾੜ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਜਾਂ ਤੋਂ ਤੇ ਤੇ ਕਿਸੇ ਢੰਗ ਨੂੰ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿੱਧਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:- 6. ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਮਿਸ਼ਰਣ ਦੇ ਚਾਰ ਖੇਤਰ ਕੌਂ ਕੌਂ ਖਿੱਖੇ।

- ਉੱਤਰ:-
- (i) ਉਤਪਾਦ ਮਿਸ਼ਰਣ (Product Mix)
  - (ii) ਕੀਮਤ ਮਿਸ਼ਰਣ (Price Mix)
  - (iii) ਸਥਾਨ ਮਿਸ਼ਰਣ (Place Mix)
  - (iv) ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਮਿਸ਼ਰਣ (Promotion Mix)

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:- 7. ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਮਿਸ਼ਰਣ ਦੇ ਚਾਰ ਖੇਤਰ ਕੌਂ ਕੌਂ ਖਿੱਖੇ।

- ਉੱਤਰ:-
- (i) ਗਾਹਕ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ (Customer Satisfaction)
  - (ii) ਸੁਵਿਧਾ (Convenience)
  - (iii) ਗਾਹਕ ਖਰਚਾ (Customer Cost)
  - (iv) ਸੰਚਾਰ (Communication)

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:- 8. ਮਾਧੁਨਿਕ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਯਾਹਨਾਂ ਦੇ ਤੌਤਾਂ ਕੌਂ ਕੌਂ ਖਿੱਖੇ।

- ਉੱਤਰ:-
- (i) ਟੀਚਾ ਬਜ਼ਾਰ (ii) ਗਾਹਕ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ
  - (iii) ਬਜ਼ਾਰ ਤਾੜਮੰਝ (iv) ਪ੍ਰਾਤਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:- 9. ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਕੀਮਾਂ ਦੇ ਕੌਂ ਕੌਂ ਖਿੱਖੇ।

ਉੱਤਰ:- ਖੋਜ ਦੇ ਕਾਰਜ, ਖੋੜ-ਕੜ ਦੇ ਕਾਰਜ, ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਯਾਹਨਾਂ ਦਾ ਕਾਰਜ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:- 3. " ਵਿਕਰੀ ਬਜ਼ਾਰੀਕਰਣ ਦਾ ਨਿੱਸਾ ਤੈ।" ਦਿਖਾਈ ਕਰੋ।

ਉੱਤਰ:- ਆਮਤੌਰ ਤੇ ਬਜ਼ਾਰੀਕਰਣ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਸਮਾਜਾਂਬਧ ਜੀ ਕੀ ਸਿੱਧਾ ਜਾਂਦਾ ਤੈ, ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਦੋਨਾਂ ਧਾਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਫਿਰਕਾ ਅਤਿਰ ਤੈ। ਬਜ਼ਾਰੀਕਰਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਇਸ ਵਿਸ਼ਿਸ਼ਟ ਧਾਰਨਾ ਤੈ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਨਿੱਸਾ ਤੈ। ਭਾਵ ਵਿਕਰੀ, ਬਜ਼ਾਰੀਕਰਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਵੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਇਕ ਕਾਰਜ ਤੈ।

ਵਿਕਰੀ ਤੋਂ ਭਾਵ ਮੁਰਾ ਮੁੱਲ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰਕ ਤੋਂ ਤੈ। ਇਸ ਦੇ ਅਤਿਰਿਕਤ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿਕਰੇਤਾ ਤੋਂ ਖਰੀਦਤਾ ਵੱਲ ਸਮਝਾਤਰਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬਜ਼ਾਰੀਕਰਣ ਦਾ ਸ਼ੀਥੀ ਉਤਪਾਦ ਦੇ ਉਤਪਾਦਕ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਸ਼ੀਥੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨਿਯੰਤਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਵੀ ਵਿਕਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪੁਰਾਨ ਕਰਨ ਤੱਕ ਹੁੰਦਾ ਤੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:- 4. ਬਜ਼ਾਰੀਕਰਣ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਤੈ?

ਉੱਤਰ:- ਬਜ਼ਾਰੀਕਰਣ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਤੋਂ ਭਾਵ ਬਜ਼ਾਰੀਕਰਣ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਜਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਤੋਂ ਤੈ। ਆਰਥਕ ਬਜ਼ਾਰੀਕਰਣ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਸ਼ੀਥੀ ਨਿਯੰਤਰਨ, ਸੰਗਠਨੀਕਰਣ, ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਹੀ ਬਜ਼ਾਰੀਕਰਣ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਤੈ। ਇਸ ਦੇ ਅਤਿਰਿਕਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਗੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤੈ ਜੋ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਤੋਂ ਗਾਹਕਾਂ ਵੱਲ ਸਮਝਾਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਉਦੇਸ਼ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਤਮ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਪੁਰਾਨ ਕਰਕੇ ਅਧਿਕਤਮ ਲਾਭ ਕਮਾਉਣ ਵਿਚ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤੈ।

ਅਮਰੀਕਨ ਬਜ਼ਾਰੀਕਰਣ ਬੀਥ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, " ਵਿਕਰੀ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਵਪਾਰਕ ਤੋਂ ਕਿ ਗਾਹਕਾਂ, ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰੇ ਹਨ, ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ੀਥੀ ਸੇਵ, ਕੀਮਤ, ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਅਤੇ ਵੀਡ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੀ ਬਜ਼ਾਰੀਕਰਣ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਤੈ।"

ਤਾਗ-(ਬਿ) - ਦੋ ਅਕਾਂ ਵਾਧੇ ਪ੍ਰਸਤ - ਉੱਤਰ।

ਪ੍ਰਸਤ:- 1. ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ।

- (i) _____ ਨਾਲ ਮਸ਼ਹੂਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਮਦਦ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।
- (ii) _____ ਉਤਪਾਦਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਤੋਰ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਚ ਆਗਤ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- (iii) _____ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਉਤਪਾਦ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।
- (iv) _____ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਉਤਪਾਦ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਉਚਿਤ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।
- (v) _____ ਉਤਪਾਦ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- (vi) ਉਤਪਾਦ ਤੁੰਪਾਈ ਦਾ ਸੰਬੰਧ _____ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਉੱਤਰ:- (i) ਬਹੁਮੁੱਲੀ (ii) ਉਦਯੋਗਿਕ (iii) ਵਿਕਰੀ
(iv) ਉਤਪਾਦਕ (v) ਬਹੁਮੁੱਲ (vi) ਉਤਪਾਦ ਦੇ ਵਿਕਿਰਿਤ ਵਿਕਲਪਾਂ

ਪ੍ਰਸਤ:- 2. ਠੀਕ ਜਾਂ ਗਲਤ ਕਥਨ।

- (i) ਉਤਪਾਦ ਨਿਯੋਜਨ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।
- (ii) ਵੈੱਬ ਦੇ ਵੈੱਬਲ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਫੁੱਲ ਦੇ ਰਸਾਇਨਾਂ ਦੇ ਸੂਚਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- (iii) ਬਹੁਮੁੱਲ ਤੋਂ ਭਾਵ ਉਸ ਨੂੰ ਤੋਂ ਤੋਂ ਜਿਹੜਾ ਉਤਪਾਦ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- (iv) ਵੈੱਬਲ ਉਤਪਾਦ ਅਤੇ ਉਪਲਬਧਤਾ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
- (v) ਵੈੱਬ ਦੇ ਇਕ ਪੱਧਰੀ ਵੈੱਬਲ ਵਿਚ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਵੈੱਬਲਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- (vi) ਵੈੱਬਲੀ ਤੋਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਬਹੁਮੁੱਲ ਨੂੰ ਵੈੱਬਲ ਮਾਰਕ ਵਜੋਂ ਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉੱਤਰ:- (i) ਗਲਤ (ii) ਠੀਕ (iii) ਠੀਕ
(iv) ਠੀਕ (v) ਗਲਤ (vi) ਠੀਕ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- 3. ਠੀਕ ਉੱਤਰ ਸੁਣੋ।

(i) ਦੁਹਾਈ ਅਤੇ ਅਖਬਾਰ ਤੋਂ ਲਿਖਿਆ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸ ਦੇ ਉਲਾਠਣ ਦੀ

- (a) ਦੁਕਾਨ ਉਤਪਾਦ
- (b) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਤਪਾਦ
- (c) ਸੁਵਿਧਾ ਉਤਪਾਦ
- (d) ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

(ii) ਕੱਪੜੇ ਅਤੇ ਤੌਮ ਬਿਏਟਰ ਤੋਂ ਲਿਖਿਆ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸ ਦੇ ਉਲਾਠਣ ਦੀ

- (a) ਸੁਵਿਧਾ ਉਤਪਾਦ
- (b) ਦੁਕਾਨ ਉਤਪਾਦ
- (c) ਇੰਜੇਨਿਰ ਉਤਪਾਦ
- (d) (a) ਅਤੇ (b) ਦੋਵੇਂ

(iii) ਕਿਹੜੇ ਉਤਪਾਦ ਅਰਸਾ ਦੀ ਬਹੁਤ ਘਟ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਘਟ ਜਤਨਾਂ ਕਾਮ ਖਰੀਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ?

- (a) ਇੰਜੇਨਿਰ ਉਤਪਾਦ
- (b) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਤਪਾਦ
- (c) ਸੁਵਿਧਾ ਉਤਪਾਦ
- (d) (a) ਅਤੇ (c) ਦੋਵੇਂ

(iv) "ਕਾਹੜ ਕੂੰ ਸਕਰੈਂਚ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਹ ਫਰਿਸ਼ ਜਿੰਤ" ਨਿਵਾਰੀ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਦੀ ਇਹ ਕਿਹੜੀ ਤਕਰੀਰ ਹੈ ?

- (a) ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਸਾਭ
- (b) ਤੁਰੰਤ ਤਰੀਕ ਅਤੇ ਤੋਹਫੇ ਦੀ ਪ੍ਰਯੋਗੀ
- (c) ਲੱਕੀ ਤਰੀਕਾ
- (d) ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

(v) ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਵਿਚ ਤਕਰੀਰੀ ਪੱਕ ਬਹੁਤ ਮਹਤਵਪੂਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?

- (a) ਇੰਜੇਨਿਰ ਉਤਪਾਦ
- (b) ਦੁਕਾਨ ਉਤਪਾਦ
- (c) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਤਪਾਦ
- (d) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਹੀ

ਉੱਤਰ :- (i) (c)

(ii) (b)

(iii) (d)

(iv) (b)

(v) (d)

3. ਉੱਤਰ (ਅ) - ਤਿੰਨ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ - ਉੱਤਰ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-1. ਉਤਪਾਦ ਮਿਸ਼ਰਣ ਕੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?

ਉੱਤਰ:- ਉਤਪਾਦ ਮਿਸ਼ਰਣ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫਰਮ ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਜੀ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-2. ਉਤਪਾਦ ਯਾਗਰਾ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:- ਉਤਪਾਦ ਯਾਗਰਾ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ ਉਤਪਾਦਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-3. ਉਤਪਾਦ ਦੀਆਂ ਦੋ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਕਾਂ ਦੱਸੋ।

ਉੱਤਰ:- i) ਟਿਕਾਉ ਵਸਤੂਆਂ ii) ਉਪਭੋਗੀ ਵਸਤੂਆਂ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-4. ਮਾਰਕਾ ਯੁਗਾਉਣਾ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:- ਉਤਪਾਦ ਦੀ ਸ਼ਰਾਬਤ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਮਾਰਕਾ ਯੁਗਾਉਣਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-5. ਮਾਰਕੇ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਣ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:- ਇਮਾਰਤੀਗਤ ਕਾਂ, ਪੂਰਨ ਪਰਿਵਾਰ-ਕਾਂ, ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਦਾ ਮਾਰਕਾ, ਡਿੱਜੀ ਮਾਰਕਾ, ਖੇਤਰੀ ਮਾਰਕਾ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਾਰਕਾ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-6. ਪੈਕੇਜਿੰਗ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:- ਕਿਸੇ ਡੱਬੇ, ਸਾਫ਼ ਜਾਂ ਗੱਤੇ ਦੇ ਡੱਬੇ ਵਿਚ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਰਖਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪੈਕੇਜਿੰਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-7. ਪੈਕਿੰਗ ਦੇ ਪੜਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਂ ਦੱਸੋ।

ਉੱਤਰ:- ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਪੈਕਿੰਗ, ਗੌਣ ਪੈਕਿੰਗ, ਯਾਤਾਯਾਤ ਖੱਧਰ ਪੈਕਿੰਗ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-8. ਇੱਕਲਾ ਮਾਰਕਾ ਉਤਪਾਦ ਤੀਤੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:- ਜਦੋਂ ਵਿਕਰੇਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਾਰੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਲਈ ਇਕੋ ਜੀ ਕਾਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-9. ਬਹੁ-ਮਾਰਕਾ ਉਤਪਾਦ ਤੀਤੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:- ਜਦੋਂ ਨਿਰਮਾਤਾ ਇਕ ਉਤਪਾਦ ਵਰਗ ਲਈ ਇਕ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਰਕਾ ਕਾਣਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।

112

भाग: (घ): चार भागों वाले पुस्तक - ७३०।

पुस्तक:- 1. उद्योग की परिभाषा दें।

उत्तर:- उद्योग में वह बिना किसी सहायक सामग्री के प्रकृतिक वस्तुओं को मिलाकर मूल्य की वृद्धि से पैसा की कमाई करने की प्रक्रिया को उद्योग कहते हैं। उद्योगों में मशीनों का उपयोग होता है, यंत्रों का उपयोग होता है, यंत्रों का उपयोग होता है। उद्योगों में मशीनों का उपयोग होता है, यंत्रों का उपयोग होता है। उद्योगों में मशीनों का उपयोग होता है, यंत्रों का उपयोग होता है। उद्योगों में मशीनों का उपयोग होता है, यंत्रों का उपयोग होता है।

पुस्तक:- 2. उद्योग के तीन वर्गों में से एक चुनकर उसे परिभाषित करें।

उत्तर:- उद्योगों को तीन वर्गों में बांटा जाता है। उद्योगों की पहली श्रेणी प्राथमिक उद्योग है, जहाँ कच्चे माल को तैयार करने में मदद मिलती है। उद्योगों के तीन वर्गों में से एक चुनकर उसे परिभाषित करें। उद्योगों के तीन वर्गों में से एक चुनकर उसे परिभाषित करें।

- (1) प्राथमिक उद्योग (2) द्वितीय उद्योग
- (3) तृतीय उद्योग (4) चतुर्थ उद्योग

पुस्तक:- 3. घांटा से उद्योग की शुरुआत कब हुई?

उत्तर:- घांटा से उद्योग की शुरुआत 18वीं शताब्दी में हुई। उद्योगों की शुरुआत 18वीं शताब्दी में हुई। उद्योगों की शुरुआत 18वीं शताब्दी में हुई। उद्योगों की शुरुआत 18वीं शताब्दी में हुई। उद्योगों की शुरुआत 18वीं शताब्दी में हुई।

ਨਿਰਮਲਤੀਤਤਾਂ ਪੜ੍ਹਾ ਕਰਦਾ ਤੇ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਉਤਪਾਦਾਂ ਤੋਂ ਸਾਹਿਤ ਨਾਸ਼ ਭੇਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਵਰਤਮਾਨ, ਆਰ.ਸੀ., ਨਿਰਮਲ, ਸਰਕੂਲਰ ਅਜਿਹੇ ਕਾਮ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੇ ਫਲੀ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- 4. ਪੈਰਿੰਗ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

ਉਤਰ :- ਉਤਪਾਦ ਦੇ ਬਜਾਏ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਇਕ ਸਹਿਤਪੂਰਨ ਪੱਖ ਪੈਰਿੰਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੈਰਿੰਗ ਤੋਂ ਭਾਵ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਸੁੰਗਠਾਇਆ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਰੰਗ ਨਾਲ ਉਠਾਉਣ-ਹੱਥ ਫਲੀ ਸੁਖਰਤਾ ਜਾਂ ਭਰਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਕੀਅਮ ਜੀ. ਸਟੈਨਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, " ਪੈਰਿੰਗ ਕ੍ਰੀ ਉਤਪਾਦ ਨਿਰਮਲ ਸੰਬੰਧੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਸਥਾਪਨ ਸਮੂਹ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਤਪਾਦ ਦੀ ਪੈਰਿੰਗ ਫਲੀ ਡੱਬੇ ਅਤੇ ਰੇਪਰ ਦੀ ਤਿਜਲੀਕਿਰੀ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨ ਕ੍ਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- 5. ਲੇਬਲਿੰਗ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।

ਉਤਰ :- ਲੇਬਲਿੰਗ ਤੋਂ ਭਾਵ ਉਤਪਾਦ ਉਪਰ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੇਬਲ ਫਲਾਇਓ ਤੋਂ ਹੈ ਜੋ ਉਤਪਾਦ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਕ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਉਪਭੋਗਤਾ ਕ੍ਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਲੇਬਲ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਤਪਾਦ ਦੀ ਪੈਰਿੰਗ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਕ ਉਤਪਾਦ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਟੈਗ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਕੀਅਮ ਜੀ. ਸਟੈਨਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, " ਲੇਬਲ ਉਤਪਾਦ ਦਾ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਹਿੱਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਤਪਾਦ ਜਾਂ ਵਿਕਰੇਤਾ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਨਿਖੜੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਤਪਾਦ ਦੀ ਪੈਰਿੰਗ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਜਾਂ ਉਤਪਾਦ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਇੱਕ ਟੈਗ ਤੋਂ ਬਣਦਾ ਹੈ।"

ਮੌਲ ਨਿਰਧਾਰਨ ਅਤੇ ਭੌਤਿਕ ਵੰਡ

114

ਗੁਣ-(ੳ)- ਦੋ ਅੰਗਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਉੱਤਰ ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-1. ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ।

- (i) ਵਪਾਰ ਛੇਟ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ _____ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- (ii) _____ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸਮਤਾਂਤਰਕ ਵੇਰਵੇ ਵਾਲੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।
- (iii) _____ ਵਟਾਂਦਰੇ ਵਿਚ ਵਿੱਤ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- (iv) _____ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਫਰਮ ਦੁਆਰਾ ਉੱਚੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਕੀਮਤ ਦਸੂਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- (v) _____ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਫਰਮ ਦੁਆਰਾ ਘੱਟ ਕੀਮਤ ਦਸੂਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- (vi) ਜਦੋਂ ਵੀ ਵਿਕਰੇਤਾ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਜੀ ਉਤਪਾਦ ਦੀਆਂ ਵਿੱਭਿੰਨ ਕੀਮਤਾਂ ਦਸੂਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ _____ ਕੀਤੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

- ਉੱਤਰ:- (i) ਬੈਚ ਵਿਕਰੇਤਾਵਾਂ (ii) ਵੰਡ ਦੇ ਚੈਨਲ (iii) ਭੌਤਿਕ
 (iv) ਮਲਾਈ ਖਾਣ ਵਾਲੀ ਕੀਮਤ (v) ਖੁੱਭ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕੀਮਤ
 (vi) ਭੇਦ ਭਰੀ ਕੀਮਤ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-2. ਠੀਕ ਜਾਂ ਗਲਤ ਕਥਨ ।

- (i) ਇਕ ਕੀਮਤ ਦਸੂਲ ਜਾਂ ਸੇਵਾ ਬਦਲੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਉਪਕਰਨ ਜਿਹੀ ਹੈ।
- (ii) ਠਕਣ ਛੇਟ ਖਰੀਦਦਾਰ ਤੇ ਵੇਚਕਾਰ ਵੇਰਵੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- (iii) ਭੇਦ ਭਰੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਨਾਂ ਭਿੰਨਤਾ ਅਧਾਰਿਤ ਕੀਮਤ ਹੈ।
- (iv) ਦੋ ਪੱਧਰੀ ਚੈਨਲ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ, ਏਜੰਟ ਬੈਚ- ਵਿਕਰੇਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਕਰੇਤਾ ਤੋਂ ਪਠਿਠਾਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

- ਉੱਤਰ:- (i) ਠੀਕ (ii) ਗਲਤ
 (iii) ਠੀਕ (iv) ਗਲਤ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-3. ਠੀਕ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋ।

(i) ਕਿਹੜੇ ਚੈਕਲ ਚੋਣ ਡਿਰਮਾਤਾ ਖੁਦ ਦੀ ਖੂਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਪਾਰਕਾਂ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਦੇ ਹਨ?

- (a) ਇਕ ਪੱਧਰੀ ਚੈਕਲ
- (b) ਖੂਤੱਖ ਚੈਕਲ
- (c) ਦੋ ਪੱਧਰੀ ਚੈਕਲ
- (d) ਤਿੰਨ ਪੱਧਰੀ ਚੈਕਲ

(ii) ਉਤਪਾਦ ਖੂਤੀਟਕ ਵਿਚ ਕੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

- (a) ਉਤਪਾਦ ਦੀ ਕੀਮਤ
- (b) ਭਾਰ
- (c) ਖਰੀਦਦਾਰ ਦੀ ਸ਼ਖਿਤੀ
- (d) ਉਗਾਈ

(iii) ਬਜਾਰ ਖੂਤੀਟਕ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਕਿਸ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

- (a) ਬਜਾਰ ਅਕਾਰ
- (b) ਗਾਹਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ
- (c) (a) ਅਤੇ (b) ਦੋਨੋਂ
- (d) ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

(iv) ਉਪਭੋਗਤਾ ਖੂਤੀਟਕ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਕਿਸ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

- (a) ਗਾਹਕਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ
- (b) ਖਰੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਮਾਤਰਾ
- (c) (a) ਅਤੇ (b) ਦੋਨੋਂ
- (d) ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

(v) ਵਿਚੋੜਾ ਖੂਤੀਟਕ ਵਿਚ ਕੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ?

- (a) ਉਪਲਬਧਤਾ
- (b) ਵਿੱਤੀ ਸ਼ਖਿਤੀ
- (c) ਲਾਗਤ
- (d) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ

(vi) ਡਿਰਮਾਤਾ ਖੂਤੀਟਕ ਵਿਚ ਕੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ?

- (a) ਉਤਪਾਦਕ ਦੀ ਮਾਤਰਾ
- (b) ਵਿਕਰੀ ਉਪਰ ਪ੍ਰਭਾਵ
- (c) ਵਿੱਤੀ ਸ਼ਖਿਤੀ
- (d) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ

ਉਤਰ:- (i) (b)   (ii) (c)   (iii) (c)

(iv) (c)   (v) (b)

ਗੁਰੂ- (ਅ): ਤਿੰਨ ਕਮੀਂ ਵਾਢੇ ਖੁਸ਼ - ਉੱਤਰ ।

ਪੁਸ਼ਤ:- 1. ਵੰਡ ਦਾ ਕੌਰਫ਼ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਵੰਡ ਦੀ ਵਿਭਿੰਨ ਕੌਰਫ਼ਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਕਮੀਂ

ਉੱਤਰ:- ਉਹ ਕੌਰਫ਼ ਜਾਂ ਰੂਟ ਜਿਸ ਹਾਠੀ ਵਸਤੂਆਂ ਉਤਪਾਦਕ ਤੋਂ ਉਪਭੋਗਤਾ ਤਰ ਪੜ੍ਹਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੁੱਠ ਕੌਰਫ਼ ਅਤੇ ਅਪੁੱਠ ਕੌਰਫ਼ ।

ਪੁਸ਼ਤ:- 2. ਵੰਡ ਦੀ ਪੁੱਠ ਕੌਰਫ਼ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:- ਇਸ ਕੌਰਫ਼ ਹਾਠੀ ਨਿਰਮਾਤਾ ਖੁਦ ਹੀ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨੂੰ ਵੇਚਦਾ ਹੈ ।

ਪੁਸ਼ਤ:- 3. ਵੰਡ ਦਾ ਅਪੁੱਠ ਕੌਰਫ਼ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:- ਵੰਡ ਦਾ ਉਹ ਕੌਰਫ਼ ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਿਰਮਾਤਾ ਅਤੇ ਉਪਭੋਗਤਾ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਭੇਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਪੁਸ਼ਤ:- 4. ਕੀਮਤ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕੀਤੀਆਂ ਕੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ?

ਉੱਤਰ:- ਇਹ ਉਤਪਾਦ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨਿਰਧਾਰਣ ਸੀਬੀਬੀ ਵਿਸ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪੁਸ਼ਤ:- 5. ਕੀਮਤ ਨਿਰਧਾਰਣ ਦੀਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਤੀਤੀਆਂ ਦੇ ਤਾਂ ਕਿੱਥੋਂ।

ਉੱਤਰ:- ਮਲਾਈ ਖਾਣ ਵਾਲੀ ਕੀਮਤ, ਖੁੰਭਰਾਏ ਵਾਲੀ ਕੀਮਤ, ਤੇਰ-ਭਰੀ ਕੀਮਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਕ ਕੀਮਤ ।

ਪੁਸ਼ਤ:- 6. ਕੀਮਤ ਨਿਰਧਾਰਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਤਾਂ ਕਮੀਂ।

ਉੱਤਰ:- ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼, ਛਾਗਤ ਤੱਤ, ਮਹਿ, ਮੁਕਾਬਲਾ, ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀ, ਅਤੇ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ।

ਪੁਸ਼ਤ:- 7. ਭੌਤਿਕ ਵੰਡ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਤਾਂ ਕਿੱਥੋਂ।

ਉੱਤਰ:- ਸਟਾਰ, ਜਾਤਾਯਾਤ, ਭੰਡਾਰਨ, ਆਡਰ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ।

ਪੁਸ਼ਤ:- 8. ਭੌਤਿਕ ਵੰਡ ਦੇ ਦੋ ਉਦੇਸ਼ ਕਿੱਥੋਂ।

ਉੱਤਰ:- (i) ਵਧੀਆ ਗਾਹਕ ਸੇਵਾ (ii) ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ

ਪੁਸ਼ਤ:- 9. ਭੌਤਿਕ ਵੰਡ ਦੀ ਸਹੱਤਤਾ ਦੇ ਦੋ- ਤੱਤ ਕਿੱਥੋਂ।

ਉੱਤਰ:- (i) ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਕਮੀਂ ਉਪਭੋਗਤਾ ਵਿਚ ਵਾਧਾ
(ii) ਕੌਰਾਂ ਦੇ ਹਰਿਣ - ਸਹਿਣ ਦੇ ਪੱਧਰ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ

ਬੁਝਾ (ੲ): ਚਾਰ ਅੰਗਾਂ ਵਾਲੇ ਪੁਸ਼ਟ ਉੱਤਰ।

ਪੁਸ਼ਟ :- 1. ਕੀਮਤ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ।

ਉੱਤਰ :- ਕੀਮਤ ਉਹਨਾਂ ਚਾਰ ਤੱਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਹੈ ਜੋ ਆਮਰਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੀਮਤ ਨਿਰਧਾਰਣ ਸੱਭ ਤੋਂ ਮੌਖਿਕ ਕੰਮ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਵਾਲਕਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, "ਕੀਮਤ ਜਾਂ ਮੁੱਲ ਕੁੱਝ ਉਤਪਾਦਕ ਤੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ।"

ਕੋਟਕਰ ਕੇ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਜਾਂ ਘਟਾਉਣਾ ਇਕੋ ਖਾਸ ਵਿਸ਼ਾਈ ਦੇ ਅਧੀਨ - ਪੁਸ਼ਟ ਵਿੱਚ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਜਾਂ ਪੁਸ਼ਟ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਮੁਕੱਬਿਕ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤੀਆਂ।

ਪੁਸ਼ਟ :- 2. ਭੌਤਿਕ ਵੰਡ ਤੋਂ ਉਤਪਾਦ ਕੀ ਉਤਪਾਦ ਹੈ?

ਉੱਤਰ :- ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਭੌਤਿਕ ਸਾਂਭ - ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਤਪਾਦਨ ਵਾਲੇ ਸਾਂ ਤੋਂ ਵਿਕਰੀ ਜਾਂ ਉਪਭੋਗ ਵਾਲੇ ਸਾਂ ਤੋਂ ਹਮਤਾਤਰਕ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਭੌਤਿਕ ਵੰਡ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁਰਮਰੂਪ ਉਤਪਾਦ ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਤੋਂ ਗਾਹਕਾਂ ਜਾਂ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਵੱਲ ਹਮਤਾਤਰਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਸਟੈਂਡਰਡ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, "ਭੌਤਿਕ ਵੰਡ ਇਕ ਉਤਪਾਦ ਦੇ ਭੌਤਿਕ ਪ੍ਰਵਾਹ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਸੰਚਾਲਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

ਪੁਸ਼ਟ :- 3. ਵੰਡ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਯ ਸੰਬੰਧ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ :- ਉਤਪਾਦ ਨੂੰ ਗਾਹਕਾਂ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਬਣਾਉਣਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਗਾਹਕਾਂ ਕੋਲ ਜ਼ਰੂਰ ਪਹੁੰਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕ੍ਰੀ ਸਮਿਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਗਾ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵੱਖ ਸੂਬੇ ਉਤਪਾਦ ਉਤਪਾਦਾਂ ਤੋਂ ਉਪਭੋਗਤਾ ਵੱਲ ਸਮਝਾਉਣੀ ਹੋਵੇਗੀ।
 ਵਿਕੀਮਨ ਸਟੈਨਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, " ਭੋਤਿਕ ਵਿੱਚ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੇ ਭੋਤਿਕ ਪ੍ਰਫਾਹ ਅਤੇ ਪ੍ਰਫਾਹ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਸੰਰਾਜਨ ਕ੍ਰੀ ਸਮਿਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਗਾ ਤੇ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-4. ਵੱਡੇ ਦੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਪ੍ਰਫਾਹੀ ਦਾ ਆਰਥ ਦੱਸੋ।
 ਉੱਤਰ:- ਪ੍ਰਤੱਖ ਪ੍ਰਫਾਹੀ ਵਿੱਚ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੇ ਕੁਈ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਵਿਕਰੀ ਕ੍ਰੀ ਸਮਿਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਗਾ ਤੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਸਿੱਧੀ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ, ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੋਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਿਕਰੀ, ਜਾਂ ਕਈ ਸਾਰੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਧੀ ਵਿਕਰੀ ਸਮੇਂ ਸਮਝੀ ਹੋਈ ਤੇ ਨਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵੱਡੇ ਖਾਗਤ ਕ੍ਰੀ ਘਟਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-5. ਵੱਡੇ ਦੀ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਪ੍ਰਫਾਹੀ ਦਾ ਆਰਥ ਦੱਸੋ।
 ਉੱਤਰ:- ਉਹ ਵਸਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਭਿੰ-ਭਿੰ ਵਿਕੀਆਂ ਅਤੇ ਖਾਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਉਪਯੋਗ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਉਸਨੂੰ ਵੱਡੇ ਦੀ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਪ੍ਰਫਾਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਗਾ ਤੇ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਸਤੂਆਂ ਕ੍ਰੀ ਉਤਪਾਦਕ ਤੋਂ ਗਾਹਕ ਤੱਕ ਵੇਚਣ ਕੁਈ ਕਈ ਵਿਕੀਆਂ ਸਿੱਧੀ: ਬੈਂਕ ਵਿਕਰੇਤਾ, ਪਰਚੂਨ ਵਿਕਰੇਤਾ, ਏਜੰਟ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣੇ ਹਨ। ਇਸਨੂੰ ਕ੍ਰੀ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਂਗਾ ਤੇ:-
 ਉਤਪਾਦਕ → ਪਰਚੂਨ ਵਿਕਰੇਤਾ → ਉਪਭੋਗਤਾ (ਇਹ ਪੱਧਰੀ ਵਸਤੂ)
 ਉਤਪਾਦਕ → ਬੈਂਕ ਵਿਕਰੇਤਾ → ਪਰਚੂਨ ਵਿਕਰੇਤਾ → ਉਪਭੋਗਤਾ (ਇਹ ਪੱਧਰੀ ਵਸਤੂ)
 ਉਤਪਾਦਕ → ਏਜੰਟ → ਬੈਂਕ ਵਿਕਰੇਤਾ → ਪਰਚੂਨ ਵਿਕਰੇਤਾ → ਉਪਭੋਗਤਾ (ਇਹ ਪੱਧਰੀ ਵਸਤੂ)

ਭਾਗ (ਉ) : ਦੋ ਅੰਗਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉੱਤੇ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-1: ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ:

- (i) ਵਿਗਿਆਪਨ _____ ਪੈਰਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- (ii) ਪੰਚ ਕੀਤਾ ਤਿਸ ਪਲੇ _____ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਸਿਖਮ ਹੈ।
- (iii) _____ ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਰੀ ਵਿਚ ਦੁਆਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- (iv) _____ ਦੇ ਫਲ ਸਮੂਹ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਗਾਹਕਾਂ ਬਰੋਕਰਾਂ ਦੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।
- (v) ਅਬਜ਼ਾਂ, ਭਾਸ਼ਣ, ਪਾਠਕਾਂ ਆਦਿ _____ ਦੇ ਮਾਧਿਅ ਹਨ।
- (vi) ਵਿਗਿਆਪਨ ਦਾ ਖਰਚਾ _____ ਦੁਆਰਾ ਸਹਿਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉੱਤਰ:- (i) ਸੀਮਾ (ii) ਆਊਟਰ ਡੋਰ (iii) ਵਿਗਿਆਪਨ
(iv) ਵਿਗਿਆਪਨ (v) ਜਰਤਕ ਪ੍ਰਚਾਰ (vi) ਪ੍ਰਯੋਗ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-2: ਠੀਕ ਜਾਂ ਗਲਤ ਕਥਨ।

- (i) ਸਾਰੇ ਵਿਗਿਆਪਨ ਪ੍ਰਚਾਰ ਉੱਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਗਿਆਪਨ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ।
- (ii) ਵਿਕਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮਦਦ ਕਰੀ ਕਰਦਾ।
- (iii) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰੋੜੀਆਂ ਅਤੇ ਭੱਟੇ ਦੁਆਰਾ ਵਾਪਸ ਕੀਤੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਹਨ।
- (iv) ਮੁਢਲੇ ਸਮੂਹਾਂ ਅਤੇ ਮੁਢਲੇ ਉਤਪਾਦ ਗਾਹਕਾਂ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਵਿਕਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਹਨ।
- (v) ਪੱਸਟਰ ਅਤੇ ਪੰਚ ਕੀਤੇ ਤਿਸ ਪਲੇ ਵਿਗਿਆਪਨ ਦੇ ਆਊਟਰ ਡੋਰ ਮੀਡੀਆ ਹਨ।
- (vi) ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਵਿਕਰੀ ਲਚਕ ਸੀਲ ਕਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- (vii) ਫੌਕਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨਾ ਵਿਗਿਆਪਨ ਦੀ ਸੰਤੋੜਾ ਹੈ।

ਉੱਤਰ:- (i) ਠੀਕ (ii) ਗਲਤ (iii) ਠੀਕ (iv) ਠੀਕ
(v) ਠੀਕ (vi) ਗਲਤ (vii) ਗਲਤ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-3. ਠੀਕ ਉੱਤਰ ਕਰੋ।

(i) ਵਿਰੀ ਵਾਧੇ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਕਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

(a) ਦੀਰਘ ਕਾਲੀਨ	(b) ਅਲਪ ਕਾਲੀਨ
(c) (a) ਅਤੇ (b) ਦੋਵੇਂ	(d) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

(ii) ਵਧਾਰ ਵਾਧਾ ਵਿਰੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ?

(a) ਮੁਢਲੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ	(b) ਭੇੜੇ
(c) ਵਿਰੀ ਤੇ ਬਾਅਦ ਸ਼ੀਟਾਂ	(d) ਵਿਰੀ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੀਟਾਂ

(iii) ਵਿਰੀ ਵਾਧੇ ਦੇ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਵੱਡੇ ਵੰਗਾਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਨਾਲ ਹੈ ?

(a) ਵਧਾਰ	(b) ਗਾਹਕ
(c) (a) ਅਤੇ (b) ਦੋਵੇਂ	(d) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

(iv) ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਆਡੀਓ - ਵੀਡੀਓ ਚੇਤਨਾ ਹੈ ?

(a) ਵੀਡੀਓ	(b) ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ
(c) ਅਖਬਾਰ	(d) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ

(v) ਵਾਧਾ ਮਿਕਸ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਵਿਧੀ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਸੰਭਾਵਿਤ ਗਾਹਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਮਾਜਿਕ - ਸਾਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਤੀਕ ਵਾਹਤਾ ਵਾਧਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ?

(a) ਵਿਰੀ ਵਾਧਾ	(b) ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਵਿਰੀ
(c) ਪ੍ਰਚਾਰ	(d) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ

(vi) ਆਡੀਓ ਵੀਡੀਓ ਸੀਡੀਆਂ ਵਿਰੀ ਦੀ ਬਾਅਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ?

(a) ਪੇਂਸਟਰ	(b) ਪੇਂਟ ਕੀਤੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ
(c) ਅਖਬਾਰ	(d) (a) ਅਤੇ (b) ਦੋਵੇਂ

ਉੱਤਰ :- (i) (b)   (ii) (c)   (iii) (b)   (iv) (b)
(v) (b)   (vi) (c)

121

ਗੁਰੂ- (ਅ) ਤਿੰਨ ਅੰਗਾਂ ਵਾਲੇ ਪੁਸਤਕ- ਉੱਤਰ ।

ਪੁਸਤਕ :-1. ਵਿਕਰੀ ਵਾਧਾ ਕੀ ਹੋਣਾ ਤੋ ?

ਉੱਤਰ :- ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਰਿਆਈਆਂ ਜੋ ਵਿਕਰੀ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ।

ਪੁਸਤਕ :-2. ਕੀ ਵਿਗਿਆਪਨ ਗੈਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਵਿਅਰਥ ਹੋਣਾ ਤੋ ?

ਉੱਤਰ :- ਕੀ, ਵਿਗਿਆਪਨ ਉੱਤੇ ਪੈਸਾ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ਗੈਰ-ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਵਿਅਰਥ ਕਰੀਂ ਹੈ ।

ਪੁਸਤਕ :-3. ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਵਿਕਰੀ ਕੀ ਹੋਣੀ ਤੋ ?

ਉੱਤਰ :- ਇਸ ਵਿਚ ਖਰੀਦਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਕੇ ਖਰੀਦਦਾਰ ਨੂੰ ਉਤਪਾਦ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਪੁਸਤਕ :-4. ਪ੍ਰਤੱਖ ਵਿਗਿਆਪਨ ਕੀ ਹੋਣਾ ਤੋ ?

ਉੱਤਰ :- ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪਰਚਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਵਿਗਿਆਪਨ ਹੋਣਾ ਤੋ ।

ਪੁਸਤਕ :-5. ਮੀਡੀਆ ਤੋਂ ਉਹਨਾਂ ਕੀ ਭਾਵ ਤੋ ?

ਉੱਤਰ :- ਮੀਡੀਆ ਤੋਂ ਭਾਵ ਉਸ ਸਾਧਨ ਤੋਂ ਤੋ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਸੀਥੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਜੀਭਾਵਿਤ ਗਾਹਕਾਂ ਤਕ ਪਹੰਚਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।

ਪੁਸਤਕ :-6. ਵਿਗਿਆਪਨ ਲਈ ਆਮਤੌਰ ਤੇ ਪੂਜੇਗ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਖੋ ।

ਉੱਤਰ :- ਪ੍ਰੈਸ ਮੀਡੀਆ, ਆਉਟਰੇਚ ਮੀਡੀਆ, ਡਾਕ ਆ ਪ੍ਰਤੱਖ ਡਾਕ

ਪੁਸਤਕ :-7. ਕੋਈ ਕੋ ਆਉਟਰੇਚ ਮੀਡੀਆ ਸਾਧਨ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ ।

ਉੱਤਰ :- ਪੋਸਟਰ, ਪੇਂਟ ਕੀਤਾ ਡਿਸਪਲੇ ।

ਪੁਸਤਕ :-8. ਵਪਾਰ ਵਾਧੇ ਲਈ ਪੂਜੇਗ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੁਝ ਤਕਰੀਬਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ ।

ਉੱਤਰ :- ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਡੇਰ, ਡੇਰ, ਮੁਠਤ ਵਸਤੂਆਂ, ਠਕਰ ਵਿਕਾਸ, ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ।

ਪੁਸਤਕ :-9. ਵਿਕਰੀ ਵਾਧੇ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਵਿਧੀਆ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ ।

ਉੱਤਰ :- ਕਟੌਤੀ, ਡੇਰ, ਮੁਠਤ ਵਿਕਾਸ, ਵਿਕਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ।

ਪੁਸਤਕ :-10. ਵਾਧਾ ਸਿਕਸ ਕੀ ਹੋਣਾ ਤੋ ?

ਉੱਤਰ :- ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੋਣਾ ਤੋ, ਜੋ ਗਾਹਕ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਜੇਗ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ।

ਭਾਗ-(੮) ਜਾਰ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ - ਉੱਤਰ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-1. ਵਿਗਿਆਪਨ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:- ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਤਪਾਦ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇਕ ਅਤਿਵਧੀਕ ਵਿਧੀ ਉਤਪਾਦ ਸੀਬੀਐ ਵਿਗਿਆਪਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ; ਵਿਚਾਰ, ਵਸਤੂਆਂ, ਸੇਵਾਵਾਂ, ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਆਦਿ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤੁਤੀਕਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਪਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਨ ਬਜਾਰੀਕਰਨ ਸੰਘ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, "ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਗਿਆਪਨ ਸੰਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਪਾਰਿਕ ਵਰਤੋਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਾਂ, ਵਸਤੂਆਂ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਗੈਰ-ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੰਚਾਰ ਜਿਸ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜਿਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਉਤਪਾਦ ਉੱਤੇ ਤਾਜ਼ਾ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕ ਵਿਕਰੀ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ," ਉਸਨੂੰ ਵਿਗਿਆਪਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-2. ਵਿੱਡੋ ਡਿਸਪਲੇ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:- ਵਿੱਡੋ ਡਿਸਪਲੇ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਉਤਪਾਦਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਰੀ ਕੇਂਦਰ ਦੀਆਂ ਵਿੱਡੋ ਖਿੜਕੀਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਕਰੀ ਕੇਂਦਰ ਆਉਂਦੇ ਵਾਕਾ ੭੭ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਉਤਪਾਦਾਂ 'ਤੇ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗਾਹਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਬੋਝੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਉਤਪਾਦ ਨੂੰ ਅਮਾਨੀ ਤਾਜ਼ਾ ਖੱਡ ਵਿਚ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਗਿਆਪਨ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਵਜੋਂ ਵੀ ਕਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦ ਦੀ ਉੱਚੇ ਖਰੀਦ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-3. ਕਾਊਂਟਰ ਡਿਸਪਲੇ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:- ਕਾਊਂਟਰ ਡਿਸਪਲੇ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਉਤਪਾਦਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਰੀ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਵਿੱਡੋ ਕਾਊਂਟਰਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਰੀ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਉਪਲਬਧ ਉਤਪਾਦਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਤਪਾਦਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਾਊਂਟਰ ਡਿਸਪਲੇ ਸਿਰਫ ਵਿਗਿਆਪਨ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉੱਥੇ ਵਿਕਰੀ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਸੁੱਧਣ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗਾਹਕਾਂ ਦੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਬੱਝੋਟ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉੱਚੇ ਖਰੀਦ ਵਿਚ ਵੀ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-4. ਇਕੱਕਵਾਇਰਲ ਚਿੱਕ੍ਰਾਂ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:- ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਚ ਇਕੱਕਵਾਇਰਲ ਚਿੱਕ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਗਿਆਪਨ ਦੇ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਸੀਸੇ ਦੀਆਂ ਖੱਈਆਂ ਵਿਚ ਇਕੱਕਵਾਇਰਲ ਸ਼ੇਖਣੀ ਨਾਲ ਵਿਗਿਆਪਨ ਸੰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੰਚਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਆਰਠਮਕ ਰੋਗਾਂ ਅਤੇ ਡਿਜ਼ਾਈਜ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਪਨ ਦੇ ਮੀਡੀਆ ਵਜੋਂ ਇਕੱਕਵਾਇਰਲ ਚਿੱਕ੍ਰਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਆਰਠਮਕ ਅਤੇ ਮਹਤਵਪੂਰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਰੰਤੂ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਗਤ ਵਧੇਰੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-5. ਸੈਂਟੀਵਿਰਸੋਂ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:- ਸੈਂਟੀਵਿਰਸੋਂ ਵਿਚਿੱਕ ਖਾਣ ਤੇ ਘੁੰਮਦਾ - ਟਿਕਦਾ ਵਿਗਿਆਪਨ ਸੰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੰਚਾਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਗਲੀਆਂ, ਖਜ਼ਾਨੇ, ਪਿੰਡੇ, ਸ਼ੀਟਾਂ ਆਦਿ ਵਿਚ ਇਸ ਡਿਜ਼ਾਈਜ਼ ਨੂੰ ਸੰਚਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਸ਼ੇਖਾਂ ਤੋਂ ਵਿਗਿਆਪਨ ਸੰਦੇਸ਼ ਸੰਚਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇਹ ਵਿਧੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟਪੂਰਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਸ਼ਾਗਤ ਵੀ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਉਪਯੋਗਤਾ ਬਹੁਤ ਸੀਮਤ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-6. ਵਿਗਿਆਪਨ ਏਜੰਸੀ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:- ਇਹ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਸੁਰੰਤਰ ਸੰਗਠਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਵਿਗਿਆਪਨ ਸੰਦੇਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਤਪਾਦਕ ਅਤੇ ਗਾਹਕ ਵਿਚ ਸੰਪਰਕ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾਂ ਇਹ ਏਜੰਸੀ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸੰਦੇਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਤਪਾਦ ਦੇ ਵਿਗਿਆਪਨ ਸਕਾਹਕਾਰੀ ਸੰਦੇਸ਼ਾਂ, ਇਸ ਕਾਰਨ ਕੁਈ ਮੀਡੀਆ, ਖਤਰ, ਥਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਚੋਣ, ਵਿਗਿਆਪਨ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕਰਨ ਆਦਿ।

ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ (CONSUMER PROTECTION)

(29)

ਭਾਗ (ਉ): ਦੋ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੀ ਪੁਸ਼ਟ - ਉੱਤਰ।

ਪੁਸ਼ਟ:- 1. ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਭਰੋ।

- (i) ਇੱਕ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ _____ ਦੀ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।
- (ii) ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਧਿਠਿਕਮ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨੂੰ _____ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
- (iii) ਉਪਭੋਗਤਾ ਸਿਕਾਇਤਾਂ ਨਿਵਾਰਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ _____ ਪੱਧਰ ਹਨ।
- (iv) ਤੇਜ਼ ਉਤਪਾਦਾਂ ਲਈ _____ ਮਾਰਕਾ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦਾ ਮਾਰਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- (v) ਸਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਸਮੇਂ _____ ਖਰੀਦ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।
- (vi) _____ ਖੇਤੀ ਉਤਪਾਦਾਂ ਲਈ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦਾ ਮਾਰਕਾ ਹੈ।
- (vii) ਉਪਭੋਗਤਾ ਨੂੰ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚਲੀਆਂ _____ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਢੋਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

- ਉੱਤਰ:-
- (i) ਸੰਸਥਿਆਵਾਂ
  - (ii) ਕੇ
  - (iii) ਤਿੰਨ
  - (iv) ਮੈਟ.ਯੀ. ਓ.
  - (v) ਖਰੀਦ ਬਿੱਲ
  - (vi) ਅੰਗਮਾਰਕ
  - (vii) ਖੋਖਾਪੜੀਆਂ

ਪੁਸ਼ਟ:- 2. ਠੀਕ ਜਾਂ ਗਲਤ ਕਥਨ।

- (i) ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਜਤਨਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।
- (ii) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਯੋਗ 60 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- (iii) ਸਿਲਾ ਮੰਚ ਵਿਚ ਡਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- (iv) ਵਿਕਰੀ ਅਧਿਠਿਕਮ 1930 ਵਿਚ ਪਾਸ ਹੋਇਆ ਸੀ।
- (v) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਯੋਗ ਦੇ ਪ੍ਰਥਮ ਵਿੱਧ ਕੋਈ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।
- (vi) "ਜਾਗੋ ਗੁਾਹਰ ਜਾਗੋ" ਮੁਹਿੰਮ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ਲਈ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ।
- (vii) ਖੇਤੀ ਵਸਤੂਆਂ ਉੱਪਰ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨੂੰ ਆਈ. ਐੱਮ. ਆਈ. ਦਾ ਮਾਰਕਾ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

- ਉੱਤਰ:-
- (i) ਠੀਕ
  - (ii) ਗਲਤ
  - (iii) ਗਲਤ
  - (iv) ਠੀਕ
  - (v) ਗਲਤ
  - (vi) ਗਲਤ
  - (vii) ਗਲਤ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:- 3 ਟੀਕ ਉੱਤਰ ਕਰੋ।

(i) ਬਿਜਲਈ ਵੱਡਿਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜਾਰੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹੜਾ ਗੁਣਵੱਤਾ ਮਾਰਕ ਪ੍ਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

- (a) ਅੰਗਮਾਰਕ (b) ਅੰ. ਯੀ. ਓ.
(c) ਆਈ. ਐਸ. ਆਈ. (d) ਐਚ. ਐਚ. ਯੀ.

(ii) ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਧਿਕਾਰ ਕੌਂਸਲ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ?

- (a) 1987 (b) 1986
(c) 1989 (d) 1999

(iii) ਉਪਭੋਗਤਾ ਨੂੰ ਉਤਪਾਦ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਉਸਦਾ ਕਿਹੜਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ?

- (a) ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ (b) ਚੋਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ
(c) ਸੇਵਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ (d) ਉਪਭੋਗਤਾ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ

(iv) ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਵਿਧੀ ਕਿਹੜੀ ਹੈ?

- (a) ਕਨੂੰਨੀ ਉਪਾਅ (b) ਉਪਭੋਗਤਾ ਸਿੱਖਿਆ
(c) (a) ਅਤੇ (b) ਦੋਵੇਂ (d) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

(v) ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਢੇਕ ਨਿਉਂ ਪੈਂਦੀ ਹੈ?

- (a) ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੰਗਠਿਤ ਹਨ (b) ਵਿਕਰੇਤਾ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦਾ ਸੰਸਥ ਕਰਦੇ ਹਨ
(c) ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬਿਧਿਮਾਨੀ (d) ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ

(vi) ਹਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨਿੱਤੀ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਵੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ?

- (a) 30 ਲੱਖ ਤੋਂ 50 ਲੱਖ (b) 20 ਲੱਖ ਤੋਂ 1 ਕਰੋੜ
(c) 20 ਲੱਖ ਤੋਂ 3 ਕਰੋੜ (d) 40 ਲੱਖ ਤੋਂ 100 ਕਰੋੜ

ਉੱਤਰ:- (i) (c) (ii) (b) (iii) (d) (iv) (b)
(v) (b) (vi) (b)

(26)

ਭਾਗ-(ਅ). ਤਿੰਨ ਅੰਗਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ- ਉੱਤਰ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-1. ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:- ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁੱਝ ਜਾਂਦੇ ਕਦਮਾਂ ਨੂੰ ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-2. ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਧਿਕਿਯਮ ਕੌਣ ਪਾਸ ਕੀਤਾ?

ਉੱਤਰ:- ਇਹ ਅਧਿਕਿਯਮ 1986 ਵਿਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-3. ਉਪਭੋਗਤਾ ਸਿਕਾਇਤਾਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੋ।

ਉੱਤਰ: (i) ਜਿਲ੍ਹਾ ਮੰਤਰੀ (ii) ਰਾਜ ਆਯੋਗ (iii) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਯੋਗ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-4. ਜਿਲ੍ਹਾ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਸੰਰਚਨਾ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:- ਇਹ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਦੋ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਇਸਤਰੀ ਹੋਵੇ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-5. ਰਾਜ ਆਯੋਗ ਦੀ ਸੰਰਚਨਾ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:- ਇਹ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਚਾਰ ਤੋਂ ਚਾਰ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਇਸਤਰੀ ਹੋਵੇ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-6. ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਯੋਗ ਦੀ ਸੰਰਚਨਾ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:- ਇਹ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਚਾਰ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਇਸਤਰੀ ਹੋਵੇ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-7. ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਧਿਕਿਯਮ ਅਧੀਨ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ?

ਉੱਤਰ:- ਛੇ ਅਧਿਕਾਰ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-8. ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਦੋਵੇਂ ਤਿੰਨ ਅਧਿਕਿਯਮ ਦੱਸੋ।

ਉੱਤਰ:- (i) ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਧਿਕਿਯਮ 1985।

(ii) ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਅਧਿਕਿਯਮ।

(iii) ਆਜਾਤ ਨਿਗਮਾਂ ਨਿਰੀਤਰਣ ਅਧਿਕਿਯਮ।

127

ਭਾਗ-(ੲ) - ਚਾਰ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਉੱਤਰ ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:- 1. ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:- ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਭਿੰਨ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅਭਿਗਤ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਕੜੀ, ਸੈਂਟਿਕ ਅਤੇ ਵਪਾਰਿਕ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਦਾ ਸ਼ੇਅਰ ਹੋ ਸਕੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:- 2. ਉਪਭੋਗਤਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਉਪਭੋਗਤਾ ਕੌਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:- ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(1)(b) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ

ਉਪਭੋਗਤਾ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ:

- (i) ਕੋਈ ਵੀ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕੋਈ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰੇ ਜਾਂ ਭੁਗਤਾਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰੇ ਵਸਤੂਆਂ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- (ii) ਕੋਈ ਵੀ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਉਪਰ ਖਰੀਦ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਰੀ ਦੇ ਅਭਿਗਤ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- (iii) ਕੋਈ ਵੀ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਿਰਾਏ ਜਾਂ ਠੇਕੇ ਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- (iv) ਕੋਈ ਵੀ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਇਕ ਲਾਭਪਾਤਰ ਵਜੋਂ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਉਪਭੋਗ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- (v) ਕੋਈ ਵੀ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਵਪਾਰਿਕ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਫ਼ਾ-ਫੀ ਸਮੇਂ ਕੀਏਗੇ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਫ਼ਾ ਅਤੇ ਸੌ-ਰਾਜਗਾਰ ਲਈ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ।

(128)

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-3. ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕੀ ਹੈ ?

ਉਤਰ:- ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਤਪਾਦ ਸੰਬੰਧੀ ਪੂਰਨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਜਦ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਤਪਾਦ ਦੀ ਕੀਮਤ, ਗੁਣਵੱਤਾ, ਚੁੱਪੜਾ, ਉਤਪਾਦਕ ਦੇ ਨਾਂ ਅਤੇ ਪਤੇ, ਉਤਪਾਦਕ ਮਿਤੀ, ਖਾਤਮਾ ਮਿਤੀ, ਪ੍ਰਯੋਗ ਦੀ ਵਿਧੀ, ਉਤਪਾਦ ਦੇ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵ, ਉਤਪਾਦ ਦੇ ਤੌਰਾਂ, ਗਰੰਟੀ, ਵਿਕਰੀ-ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਸ਼ੀਕਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਉਤਪਾਦ ਨਾਲ ਉਪਲਬਧ ਮੁਢਲੇ ਸਰੂਪਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਬਾਰੇ ਇਹ ਉਤਪਾਦਕ ਨੂੰ ਵਿਕਰੇਤਾ ਤੋਂ ਪੂਰਨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਉਛੇੜ ਉਤਪਾਦ ਦੀ ਖਰੀਦ ਸੰਬੰਧੀ ਫੈਸਲਾ ਚੋਣ ਇਹ ਬਹੁਤ ਉਪਯੋਗੀ ਸਿੱਖ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-4. ਸਿਕਾਇਤ ਨਿਵਾਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕੀ ਹੈ ?

ਉਤਰ:- ਉਪਭੋਗਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਕਿ ਅਣਉਚਿਤ ਵਪਾਰਿਕ ਵਿਵਹਾਰ, ਧੱਕੇਬਾਜ਼ੀ, ਮੋਸ਼ੜ ਨੂੰ ਬੰਦੀ ਨਾਮਈ ਵਪਾਰਿਕ ਗਤੀ ਵਿਧੀਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਉਸਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਕਾਇਤ ਦਾ ਨਿਵਾਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਤਿਰੇਕਤਾ ਦੀ ਉਸ ਦੀਆਂ ਉਛੇੜ ਸਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਕੇ ਉਸਨੂੰ ਮੁਆਇਜ਼ਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਢੰਗੀ, ਚੁੱਕੇ ਵੀ ਕਿਤੇ ਵੀ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸਦਾ ਮੋਸ਼ੜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਮੁਆਇਜ਼ਾ ਆਪਣੀ ਸਿਕਾਇਤ ਦੇ ਨਿਵਾਰਨ ਅਤੇ ਮੁਆਇਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਸਮੁੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਈ ਉਪਭੋਗਤਾ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

129

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-5: ਸਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਮਾ ਕੀ ਹੈ?

ਉਤਰ:- ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ੁੱਧਿਕਾ ਅਧਿਕਿਕਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 24 A ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਿਕਾਇਤ ਮਤਭੇਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਮਰਿ, ਹਾਜ਼ ਆਯੋਗ, ਹਾਜ਼ਰੀ ਆਯੋਗ ਉਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਫਿਰ ਵੀ ਜੇਕਰ ਸਿਕਾਇਤ ਕਰਤਾ ਮਰਿ ਜਾਂ ਆਯੋਗ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰ ਕਾਰਨ ਇਹ ਤੋਂ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਸਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਵਿਕਾਰਤ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉੱਚਮ ਵਿਕਾਸ

130

ਤਮ- (ੳ) : ਦੋ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪੂਰਨ - ਉੱਚੇ ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- 1 ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ ।

(i) ਉੱਚਮੀ ਭੌਤਿਕ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ _____ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

(ii) ਵਰਗ - ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ _____ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦਿਆਂ ਹਨ ।

(iii) _____ ਕਈ ਕੌੜ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤ ਕੇ ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲ ਵੱਧਦੇ ਹਨ ।

(iv) ਜੈਵਿਕ ਸੰਸਾਰ ਵਰਗ _____ ਦੇ ਵਿਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਥਾਂ ਹੈ ।

(v) _____ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਵਿਵਹਾਰਿਕ ਸੰਗਠਨਾ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਕਦਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੈ ।

ਉੱਤਰ :- (i) ਆਜ਼ਾਦੀ (ii) ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ (iii) ਸੁੰਦਰ

(iv) ਉੱਚਮੀ (v) ਸੰਗਠਨਾ ਵਿਧੀ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- 2 ਠੀਕ ਜਾਂ ਗਲਤ ਕਥੋ ।

(i) ਉੱਚਮੀ ਕਈ ਜੈਵਿਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ।

(ii) ਉੱਚਮੀਕਰਣ ਵਿਚ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ।

(iii) ਉੱਚਮੀਕਰਣ ਵਿਚ ਸੰਗਠਿਤ ਕਾਰਜ ਹੈ ।

(iv) ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜੀਵਿਕ ਅੰਗ ਸਮੇਂ ਹੈ ।

(v) ਆਪਣੇ ਵਧੇਰੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉੱਚਮੀ ਵਿੱਚੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਧਿਕਾਰ ਕਰ ਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ।

(vi) ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਜੀਵਿਕ ਕਾਰਜਾਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਉੱਤਰ :- (i) ਗਲਤ (ii) ਗਲਤ (iii) ਠੀਕ

(iv) ਠੀਕ (v) ਠੀਕ (vi) ਠੀਕ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- 3. ਠੀਕ ਉੱਤਰ ਦਿਓ ।

(i) ਉੱਦਮੀ ਵਿੱਚ ਅਭਿਗਤ ਵਿਅਕਤੀ ਤੇ ਜਿਹੜਾ :

- (a) ਖੁੱਜੀ ਉਪਲਬਧ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ (b) ਖੁੱਜੀ ਉਪਲਬਧ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ
- (c) ਉੱਦਮਾਂ ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (d) ਉੱਦਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

(ii) ਵਧਾਹ ਤੂੰ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਸਿਮਾਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ :

- (a) ਖੁੱਜੀ ਦੀ (b) ਉੱਦਮੀ ਦੀ
- (c) (a) ਅਤੇ (b) ਦੋਨੋਂ (d) ਉੱਦਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

(iii) ਵਰਗ-ਨੀਮਤਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਸਦਕ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ?

- (a) ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸੋਚ ਤੂੰ (b) ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੂੰ
- (c) ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਤੂੰ (d) ਉੱਦਮਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੂੰ

(iv) ਉੱਦਮੀ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਖਾਸ ਕਰਮ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ?

- (a) ਸੰਗਠਿਤ ਉੱਦਮੀਆਂ ਦੀ ਸੋਚ (b) ਉੱਦਮੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ
- (c) (a) ਅਤੇ (b) ਦੋਨੋਂ (d) ਉੱਦਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

(v) ਪਰਿਪਾਕਵੀ ਸੋਚ ਅਨੁਸਾਰ ਉੱਦਮੀ ਤੋਂ ਇੱਥੇ ਕਿਵੇਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ?

- (a) ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ (b) ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਸਾਰੇ ਹਨ
- (c) (a) ਅਤੇ (b) ਦੋਨੋਂ (d) ਉੱਦਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

ਉੱਤਰ :- (i) (c)

(ii) (a)

(iii) (c)

(iv) (a)

(v) (b)

132

भाग- (अ): डिक अकिं हाके पुसक- उँउर।

पुसक-1. उँरमी की गुरिा डी ?

उँउर:- उँरमी उँउर हिमरडी गुरिा डी जिम रर मीधीप उँरमी-
-वरर वररर डे दिवम अडे उररमीरर नरर गुरिा डी।

पुसक-2. पूरधीपर केड गुरिा डी ?

उँउर:- पूरधीपर जिखलरडी पूरपड अरिग दिमरडी डे वि
निररर, मीगठनीवरर, किरडेसरर अडे किरररर वररर
दिर मरिा गुरिा डी, पूरधीपर अरररर उँरिा डी।

पुसक-3. डी. डी. पी (EDP) डी डी ?

उँउर:- उँरमकील दिवम पूरररर (Entrepreneurship
Development Programme).

पुसक-4. वररर वीमडं डी डी उरर डी ?

उँउर विम डी डररर रिरर ररर, वरर, मरिाररर, डीर
अरि कडी किररररर वरर गुरिा दिमर मररररर
डे डरर डी वररर - वीमडं विरर ररर डी।

पुसक-5. उँरमी दिमररीरडे डी डी उरर डी ?

उँउर:- उँरमी दिमररीरडे डी उरर विम दिमरर मरिडी, गडीदियी
रर वररर डी उँरमी डे दिमरर कुररीर अडे रररीर डी डी।

पुसक-6. पूररर डी पूररररर वरर हाके उँउर विररर डी ?

उँउर:- पूरररर डी डी, डररर डी डी, थिमारर अडे डीररर डी
डी, डीरररर डी डी।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:- 7. 'ਫੌਕ ਸਿਧਾਂਤ' ਕੀ ਹੈ?

ਉਤਰ:- ਇਹਨਾਂ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਫੌਕਾਂ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਨੂੰ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:- 8. 'ਪ੍ਰੀਵਿਰਿਆ ਸਿਧਾਂਤ' ਕੀ ਹੈ?

ਉਤਰ:- ਇਹਨਾਂ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ, ਫੌਕ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਆਪਣੀ ਇਹ ਪ੍ਰੀਵਿਰਿਆ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:- 9. ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਕੀ ਹੈ?

ਉਤਰ:- ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਜਾ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:- 10. ਸੁੰਤਰਤਾ ਲਈ ਫੌਕ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

ਉਤਰ:- ਸੁੰਤਰਤਾ ਲਈ ਫੌਕ ਤੋਂ ਭਾਵ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਸੁੰਤਰਤਾ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਕਰਵਾਏ ਹੋਏ ਹੋਣੇ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:- 11. ਕੀ, ਇੰਟੀਗਰੇਟਿਡ ਆਰਥਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਹੈ?

ਉਤਰ:- ਹਾਂ, ਇਸ ਵਿਚ ਇੰਟੀਗਰੇਟਿਡ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ।

उत्तर दिखाने के लिए प्रश्न के उत्तरों को सही ढंग से लिखें

1. एक संख्या (किसी)

को 10 से गुणा करने पर उत्तर 100 है तो संख्या क्या है ?

उत्तर: 10 (1) 100 को 10 से गुणा करने पर उत्तर 1000 है (2)

। कौन सा संख्या (2) है

1. एक संख्या को 10 से गुणा करने पर उत्तर 100 है तो संख्या क्या है ?

उत्तर: 10 (1) 100 को 10 से गुणा करने पर उत्तर 1000 है (2)

उत्तर: 10 (1) 100 को 10 से गुणा करने पर उत्तर 1000 है (2)

उत्तर: 10 (1) 100 को 10 से गुणा करने पर उत्तर 1000 है (2)

उत्तर: 10 (1) 100 को 10 से गुणा करने पर उत्तर 1000 है (2)

उत्तर: 10 (1) 100 को 10 से गुणा करने पर उत्तर 1000 है (2)

उत्तर: 10 (1) 100 को 10 से गुणा करने पर उत्तर 1000 है (2)

उत्तर: 10 (1) 100 को 10 से गुणा करने पर उत्तर 1000 है (2)

उत्तर: 10 (1) 100 को 10 से गुणा करने पर उत्तर 1000 है (2)

उत्तर: 10 (1) 100 को 10 से गुणा करने पर उत्तर 1000 है (2)

उत्तर: 10 (1) 100 को 10 से गुणा करने पर उत्तर 1000 है (2)

उत्तर: 10 (1) 100 को 10 से गुणा करने पर उत्तर 1000 है (2)

उत्तर: 10 (1) 100 को 10 से गुणा करने पर उत्तर 1000 है (2)

उत्तर: 10 (1) 100 को 10 से गुणा करने पर उत्तर 1000 है (2)

उत्तर: 10 (1) 100 को 10 से गुणा करने पर उत्तर 1000 है (2)

उत्तर: 10 (1) 100 को 10 से गुणा करने पर उत्तर 1000 है (2)

उत्तर: 10 (1) 100 को 10 से गुणा करने पर उत्तर 1000 है (2)

उत्तर: 10 (1) 100 को 10 से गुणा करने पर उत्तर 1000 है (2)

136

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:- 4. ਉੱਚੀ ਦਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਤੋਂ?

ਉੱਤਰ:- ਵਿਚਾਰਾਂ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਸੋਚ, ਅਨੁਭਵ ਆਦਿ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੰਗੇ ਨਾਮ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਨੂੰ ਗੁਣ ਨੂੰ ਦਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਆਕਤੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਚਦਾ ਹੈ, ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਤੀਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਦਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਸਰਗਤਮਕ ਅਤੇ ਸਾਕਾਰਾਤਮਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀ. ਡਬਲਿਊ ਆਲਯੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, " ਦਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਕਿਸੇ ਦੀ ਕਾਰਜ ਕਰਦੀ ਵਿਆਹ ਗੱਠ ਦੀ ਇਕ ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਸਥਿਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਨੁਭਵ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀਆਂ, ਸਿਰਫ਼ ਨਾਮ ਇਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪੂਰੀ ਵਿਆਕਤੀ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:- 5. ਉੱਚੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਤੋਂ?

ਉੱਤਰ :- ਉੱਚੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਤੋਂ ਭਾਵ ਉਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਹੈ ਜੋ ਉੱਚੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਤੇ ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ ਕੁਸਲਤਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਕਾਰਜ-ਕੁਸਲਤਾ ਦੇ ਉੱਚ-ਪੱਧਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਉੱਚੀ ਆਪਣੇ ਉੱਚ-ਪੱਧਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਕੁਸਲਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਬ੍ਰੈਂਡ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, " ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੱਡੀ ਜੋ ਦਿਸ਼ਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕਾਰਜ ਕਰਦੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਹੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।"